

**การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความฉลาดทางอารมณ์
และบุคลิกภาพประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
ที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ
กับวิธีสอนแบบปกติ**

สุภาพร ลุสิดา

**วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม**

2550

**A COMPARISON OF ACADEMIC ACHIEVEMENT, EMOTIONAL
INTELLIGENCE AND DEMOCRATIC PERSONALITY
OF MATHAYOM SUKSA 1 STUDENTS THROUGH
THE YONISOMANASIKAN METHOD AND
THE TRADITIONAL METHOD**

Supaporn Luseeda

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education
Field in Curriculum and Instruction
Pibulsongkram Rajabhat University
2007**

ชื่อเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความฉลาดทางอารมณ์ และบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการกับวิธีสอนแบบปกติ

ชื่อผู้วิจัย นางสาวสุภาพร ลุสिता

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดร.ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์มงคล ภูวิกรมย์

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความฉลาดทางอารมณ์และบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการกับวิธีสอนแบบปกติ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2549 โรงเรียนพิณพลราษฎร์ตั้งตรงจิตร 12 อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 62 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 30 คน กลุ่มควบคุม 32 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย ทดสอบก่อนเรียนด้วยแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบวัดความฉลาดทางอารมณ์และแบบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตยโดยใช้เวลา 70 นาที ทดลองสอนแต่ละกลุ่มใช้เวลา 20 ชั่วโมง และทดสอบหลังเรียนด้วยแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ และแบบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตยโดยใช้เวลา 70 นาที เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ และแบบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ t – test แบบ Dependent Sample และ Independent Sample

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความฉลาดทางอารมณ์และบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนโดยใช้วิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความฉลาดทางอารมณ์และบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนโดยใช้วิธีสอนแบบปกติสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความฉลาดทางอารมณ์และบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนโดยใช้วิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการสูงกว่าวิธีสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

หลักสูตร ครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา หลักสูตรและการสอน
ปีการศึกษา 2550

ลายมือชื่อนักศึกษา
ลายมือชื่อประธานที่ปรึกษา
ลายมือชื่อกรรมการที่ปรึกษา.....

Title A COMPARISON OF ACADEMIC ACHIEVEMENT,
EMOTIONAL INTELLIGENCE AND DEMOCRATIC
PERSONALITY OF MATHAYOM SUKSA 1 STUDENTS
THROUGH THE YONISOMANASIKAN METHOD AND
THE TRADITIONAL METHOD

Author Miss. Supaporn Luseeda

Advisor Dr. Chaiwat Sutthirat
Assistant Professor Mongkol Puviprom

The purpose of this research was to compare academic achievement, emotional intelligence and democratic personality of Mathayom Suksa 1 students through the Yonisomanasikan Method and the Traditional Method. The sample consisted of 62 Mathayom Suksa 1 students of the first semester, 2007, of Pinpolratrugrongjit 12 School, Amper Wangthong, Phitsanulok Province. The students were randomly divided into 2 groups, 30 students in the experimental group and 32 students in the control group. Each group was taught for 20 hours. The academic achievement ability test, emotional intelligence ability test and democratic personality ability test were used to test the students for 70 minutes before and after the experiment. The data were analysed by using mean, standard deviation, independent sample t - test and dependent sample t - test.

The results revealed that the academic achievement, emotional intelligence and democratic personality of Mathayom Suksa 1 students posttest scores taught through the Yonisomanasikan Method were higher than the pretest scores at .05 level. The students posttest scores taught through the Traditional Method were higher than the pretest scores at .05 level. Also, the results indicated that posttest scores taught through the Yonisomanasikan Method were higher significantly than those of the Traditional Method at .05 level.

Department Master of Education
Field of Study Curriculum and Instruction
Academic Year 2007

Student's Signature.....*Supaporn Luseeda*
Advisor's Signature.....*Chaiwat Sutthirat*
Co- Advisor's Signature.....*M. Puviprom.*

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยดี เพราะได้รับความอนุเคราะห์เป็นอย่างดียิ่งจาก ดร.ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ มงคล ภูวิภิรมย์ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในการปรับปรุงแก้ไขจนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้วิจัยขอบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ชอลัดดา ขวัญเมือง รองศาสตราจารย์ ทิพย์สุดา นัยทรัพย์ ดร.สุขแก้ว คำสอน ดร.เอี่ยมพร หลินเจริญ นางสาววันทนา เลิศสินไทย และนายติเรก ทองหนัก ผู้ทรงคุณวุฒิที่กรุณาตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นอย่างดี ขอขอบพระคุณ ดร.ศุภฎี สีตลวรารงค์ ผู้อำนวยการโรงเรียน กงไกรลาศวิทยา ที่กรุณาให้เกียรติเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในการสอบวิทยานิพนธ์

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียนพิณพลราษฎร์ตั้งตรงจิตร 12 ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณเพื่อน ๆ ทุกคนที่คอยให้การสนับสนุนการจัดทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้เป็นอย่างดี คุณค่าและประโยชน์ที่พึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นกตเวทิตา แต่บิดา มารดา ครูอาจารย์ ผู้มีพระคุณทุกท่าน ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องที่ให้การสนับสนุนแก่ผู้วิจัย ด้วยดีตลอดมาและขอน้อมคารวะแต่ผู้เขียนตำราวิชาการที่ได้ศึกษาค้นคว้าและใช้อ้างอิงทุกท่าน

สุภาพร ลุสิดา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ซ
สารบัญภาพประกอบ.....	ฅ
บทที่	
1	
บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
จุดมุ่งหมายของการวิจัย.....	5
สมมติฐานการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
ประโยชน์ที่ได้รับ.....	8
2	
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
เอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	9
หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544.....	9
วิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ.....	18
วิธีสอนแบบปกติ.....	25
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	26
ความฉลาดทางอารมณ์.....	33
บุคลิกภาพประชาธิปไตย.....	43
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	49
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	51

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3	52
วิธีดำเนินการวิจัย.....	52
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	52
แผนการจัดการเรียนรู้และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	53
การดำเนินการทดลอง.....	72
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้.....	76
4	78
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	78
ตอนที่ 1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนการทดสอบก่อนเรียนกับหลังเรียน	
ของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความฉลาดทางอารมณ์และบุคลิกภาพ	
ประชาธิปไตย.....	78
ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนการทดสอบหลังเรียนของผลสัมฤทธิ์	
ทางการเรียน ความฉลาดทางอารมณ์และบุคลิกภาพประชาธิปไตย.	79
ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบคะแนนการทดสอบหลังเรียนของผลสัมฤทธิ์	
ทางการเรียน ความฉลาดทางอารมณ์และบุคลิกภาพประชาธิปไตย.	81
5	83
สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	83
สรุปผล.....	83
อภิปรายผล.....	84
ข้อเสนอแนะ.....	88
บรรณานุกรม.....	89
ภาคผนวก.....	95
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ.....	96
ภาคผนวก ข ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้.....	99
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	133
ภาคผนวก ง คุณภาพเครื่องมือวิจัย.....	151
ประวัติผู้วิจัย.....	164

สารบัญญัตราง

ตาราง		หน้า
1	เปรียบเทียบกระบวนการทางปัญญาที่ใช้คำศัพท์เดิมและคำศัพท์ใหม่.....	29
2	วิเคราะห์หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.....	54
3	โครงสร้างแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.....	55
4	วิเคราะห์ข้อสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	62
5	วิเคราะห์แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์.....	66
6	วิเคราะห์แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตย.....	70
7	กำหนดการสอน.....	73
8	การดำเนินการทดลองของวิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการและวิธีสอนแบบ ปกติ.....	75
9	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของวิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ.....	78
10	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนความฉลาด ทางอารมณ์ ก่อนเรียนและหลังเรียนของวิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ.....	79
11	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนบุคลิกภาพ ประชาธิปไตย ก่อนเรียนและหลังเรียนของวิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ.....	79
12	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียนของวิธีสอนแบบปกติ.....	80
13	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนความฉลาด ทางอารมณ์ ก่อนเรียนและหลังเรียนของวิธีสอนแบบปกติ.....	80
14	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนบุคลิกภาพ ประชาธิปไตย ก่อนเรียนและหลังเรียนของวิธีสอนแบบปกติ.....	80
15	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน หลังเรียนของวิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการกับวิธีสอน แบบปกติ.....	81
16	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนความฉลาด ทางอารมณ์ หลังเรียนของวิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการกับวิธีสอนแบบปกติ..	81

สารบัญญัตราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
17	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนบุคลิกภาพ ประชาธิปไตย หลังเรียนของวิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการกับวิธีสอน แบบปกติ.....	82
18	แสดงความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ จากแบบ ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	152
19	แสดงความสอดคล้องระหว่างลักษณะข้อคำถามกับพฤติกรรมที่ต้องการวัด จากแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์.....	154
20	แสดงความสอดคล้องระหว่างลักษณะข้อคำถามกับพฤติกรรมที่ต้องการวัด จากแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตย.....	155
21	ค่าอำนาจจำแนก (B) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	156
22	ค่าอำนาจจำแนก (B) ของแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตย.....	157
23	แสดงผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้แบบโยนิโสมนสิการ.....	158
24	แสดงผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ.....	161
25	ค่าความเที่ยงของแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์.....	163

สารบัญญภาพประกอบ

ภาพประกอบ		หน้า
1	แผนผังแสดงกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้าง บุคลิกภาพประชาธิปไตย.....	48
2	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	51

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี มีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมีความซับซ้อนในสังคมมนุษย์ ทำให้วิถีการดำเนินชีวิตของประชาชนที่จะเป็นความหวังของประเทศชาติ จะเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ต่อไปมีวิถีการดำเนินชีวิตที่มุ่งเน้นแต่เพียงวัตถุสิ่งอำนวยความสะดวก โดยขาดการคิดไตร่ตรองที่รอบคอบถึงผลกระทบที่จะเกิดตามมา จนกลายเป็นปัญหาสังคมซึ่งจะมีผลต่อการพัฒนา “คน” ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 ให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องการพัฒนาคน ให้มีความสมบูรณ์ครบทั้งทางร่างกายและจิตใจ มีความรับผิดชอบ มีจิตสำนึกสาธารณะ แต่สภาพการณ์ปัจจุบันเราเน้นที่การเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจและความฉลาดพร้อมกับส่งเสริมให้มีคุณธรรมจริยธรรมที่ดิ่งาม ที่เป็นสาระสำคัญและเป็นแก่นแห่งการดำเนินชีวิตที่มีคุณค่าแห่งตน (อุทุมพร ตรังคสมบัติ, 2543 : 4) ดังนั้นเพื่อให้ประเทศไทยเป็นสังคมที่น่าอยู่ตามที่พึงประสงค์มีความเข้มแข็งเกิดดุลยภาพในทุก ๆ ด้านจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการส่งเสริมพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้น ภายใต้กรอบแห่งการพัฒนาคุณลักษณะของเด็กไทยในยุคใหม่ คือ เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุขกายสุขใจ (กรมวิชาการ, 2543 : 1 - 12)

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มีจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้คู่คุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งตรงกับจุดมุ่งหมายของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการ จึงกำหนดให้เป็นสาระหลักที่นักเรียนทุกคนต้องเรียน ทั้งในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย เพราะเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีลักษณะพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักคิด รู้จักตัดสินใจ รู้จักป้องกันปัญหาอย่างมีเหตุผล พร้อมทั้งรู้จักสร้างมนุษยสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสถาบันสังคม มนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2537 : 47) อันเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีพ ทำให้มนุษย์มีความเข้าใจในการสร้างสรรค์ชีวิตให้ดีขึ้น มีความสุขและมีคุณธรรมความดีงามที่เกื้อกูลตนเองและผู้อื่นในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม พุทธศักราช 2544 มุ่งจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และมีคุณธรรมจริยธรรมและวัฒนธรรม ที่ดีงามในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ดังนั้นเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรครูผู้สอนต้องคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียน ตอบสนองความต้องการและประโยชน์ของผู้เรียนโดยให้โอกาสใน

การร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันวางแผน ร่วมกันประเมินผล โดยครูผู้สอนต้องปรับบทบาทของตนเองจากผู้ถ่ายทอดความรู้มาเป็นผู้แนะนำ คอยกระตุ้นและชี้แนะแนวทางให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิด โดยการจัดให้มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย สามารถนำความรู้และประสบการณ์ ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมที่ผ่านมาพบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนยังอยู่ในระดับพอใช้ (น้ำเพชร ชาญพิณโณ และคณะ, 2533) ซึ่งสำนักทดสอบทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้ทำการประเมินคุณภาพการศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในปีการศึกษา 2540 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมยังไม่ผ่านเกณฑ์ การประเมินทางการเรียนซึ่งคิดเป็นคะแนนโดยรวมทั้งร้อยละ 61.39 (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2542 : 24) โดยหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง มีความสุขกาย สุขใจและกำหนดให้ผู้เรียนมีความฉลาดทางอารมณ์ซึ่ง สมพร บุษราทิจ, (www.Moph.go.th) ได้คำนวณจำนวนผู้พยายามฆ่าตัวตายในเวลาหนึ่งปี ในเขตกรุงเทพมหานครว่ามีประมาณ 175 คน ต่อประชากร 100,000 คน โดยมีคนไทยอย่างน้อย 50,000 - 100,000 คน ทำร้ายตนเองในแต่ละปีและนางพวง ลิ้มสุวรรณ (2542) ได้กล่าวไว้ว่าคนที่มีความคิดมักจะเป็นคนที่มีความสุขในชีวิต จะประสบความสำเร็จสูงรู้ว่าตัวเองกำลังรู้สึกอย่างไร สามารถติดตามความรู้สึกของตัวเองได้ ควบคุมอารมณ์ของตนได้ดี ปัจจุบันปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นสาเหตุเนื่องจากคนเราไม่สามารถควบคุมอารมณ์ให้อยู่ในภาวะที่ปกติได้ จึงเป็นสาเหตุให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาหลายประการด้วยกัน เมื่อผิดหวังจึงคิดหาทางออกด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น ฆ่าตัวตาย โดดตึกตาย สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นเพียงอารมณ์ชั่ววูบ จึงเป็นปัญหาเรื้อรังที่สังคมประเทศของเรา ยังแก้ไขได้ไม่ชัดเจน และด้วยภาวะในปัจจุบันส่งผลทำให้เกิดความเครียดไม่ว่าจะเป็น ปัญหาจากครอบครัว ปัญหาจากการศึกษา สำหรับวัยรุ่นโดยปกติเป็นช่วงวัยที่กำลังศึกษาเล่าเรียน เป็นวัยที่ต้องการหาเอกลักษณ์ของตนเอง อยากรู้ อยากรู้อยากเห็น ต้องการอิสระจากครอบครัว ต้องการการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนซึ่งเป็นธรรมชาติของวัยรุ่นที่เป็นต้นเหตุเสี่ยงต่อการเกิดอันตรายต่อตัวเขาเอง

จากผลการศึกษาของ โกลแมน (Goleman : 1998) พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ เป็นสิ่งที่อยู่เบื้องหลังความสำเร็จในชีวิตของการศึกษา การทำงาน และชีวิตส่วนตัวของบุคคล ทำให้บุคคลสามารถปรับตัวได้ดีจึงอยู่ในสังคมได้อย่างราบรื่นและมีความสุขเช่นเดียวกับ สโลเวย์, เมเยอร์ และคาร์รูสโซ (Salovey, Mayer and Caruso 1997 อ้างถึงใน อัจฉรา สุขารมณ, 2542) ที่มีความคิดเห็นว่า คนที่มีสติปัญญาสูงไม่ใช่คนที่ประสบความสำเร็จในชีวิตเสมอไปสติปัญญาเป็นเพียงส่วนประกอบหนึ่งเท่านั้น แต่ความฉลาดทางอารมณ์ต่างหากที่เป็นส่วนสำคัญที่จะระดับประคองให้คนเราประสบความสำเร็จอย่างแท้จริงทุก ๆ ด้าน

ในการดำเนินชีวิต คนที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงจะมีมนุษยสัมพันธ์เข้ากับผู้อื่นได้ดี รู้จักการทำงานเป็นทีม สามารถสร้างสัมพันธภาพกับคนอื่นได้ดีเมื่อเกิดปัญหาในชีวิต รู้จักจัดการกับปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียน โดยเฉพาะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เนื่องจากเป็นวัยที่กำลังเจริญเติบโตซึ่งถือว่าเป็นช่วงที่สำคัญที่สุดของด้านพัฒนาการเพราะเป็นวัยแห่งการเรียนรู้ การสร้างเสริมปรับปรุงและบ่มเพาะพฤติกรรมทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ ไปสู่สภาวะของความสมบูรณ์ เตรียมนักเรียนให้พร้อมที่จะเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต นำเอาพลังแห่งอารมณ์และความรู้สึกเหล่านั้นมาใช้ให้เป็นประโยชน์ ในการสร้างหรือกำหนดบุคลิกภาพที่พึงปรารถนา สร้างวุฒิภาวะทางอารมณ์ที่สมวัยในการปรับตัว พร้อมทั้งแก้ปัญหาความเครียดและลดแรงกดดันของชีวิตในภาวะการแข่งขันทางการเรียนได้ดี เมื่อบุคคลสามารถที่จะควบคุมอารมณ์ได้ดีจะทำให้เกิดสติปัญญาในการเรียนรู้

ความฉลาดทางอารมณ์มีความสำคัญต่อบุคลิกภาพความเป็นประชาธิปไตยของชีวิตเราในทุกด้าน สามารถฝึกและพัฒนาขึ้นได้กับทุกคน ซึ่งคนที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูง จะมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ คือ มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ มีการตัดสินใจที่ดี มีความอดทนอดกลั้น ไม่หุนหันพลันแล่น ทนความผิดหวังได้ เข้าใจถึงจิตใจของผู้อื่น เข้าใจสถานการณ์ทางสังคม ไม่ย่อท้อหรือยอมแพ้ง่าย สามารถสู้ปัญหาชีวิตได้ สังคมประชาธิปไตยในปัจจุบันการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นสิ่งที่สำคัญ ครูต้องจัดให้มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เน้นให้นักเรียนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทั้งหลายของหมู่คณะ มีการฝึกทักษะด้านการรวมกลุ่มหรือการร่วมกันทำงาน เพราะการทำกิจกรรมกลุ่มผู้เรียนจะต้องมีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย รู้จักเสียสละ มีน้ำใจและเข้าใจจิตใจของผู้อื่น มีการควบคุมอารมณ์ตนเอง รู้จักสรุปข้อคิดต่าง ๆ ภายในเวลาที่กำหนด มีการวางแผนการทำกิจกรรมเป็นขั้นตอน ถือเป็น การส่งเสริมและฝึกฝนความรับผิดชอบให้นักเรียนเกิดขึ้นได้ ซึ่งทางโรงเรียนเองก็มีส่วนทั้งทางตรงและทางอ้อมในการพัฒนาบุคลิกภาพประชาธิปไตย ซึ่งถือเป็นการเตรียมผู้เรียนให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคมประชาธิปไตย

เมื่อพิจารณาความคิดเห็นข้างต้นพบว่า วิธีการจัดการเรียนการสอนที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียน ได้เกิดการเรียนรู้ที่ดีอีกวิธีหนึ่งคือวิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนการสอนที่มุ่งพัฒนาตน พัฒนาจิตใจและพัฒนาปัญญา โดยมีครูเป็นกัลยาณมิตรคอยให้คำแนะนำส่งเสริมและจัดสภาพแวดล้อมที่จะสร้างแรงจูงใจให้เกิดศรัทธาเชื่อมั่นต้องการเรียนรู้ แล้วจะทำให้เกิดความคิดแยกคาย คิดอย่างมีระบบระเบียบ มีลำดับขั้นตอน มีเหตุผลนำไปสู่การปฏิบัติจริง และสอนให้คนรู้จักการดำรงชีวิตที่ถูกต้องมีแนวทางปฏิบัติที่ดีงาม ซึ่งเหมาะสมกับสภาพสังคมไทยที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปสู่ความทันสมัยในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมทั้งทางด้านส่วนบุคคลและสังคม โดยเน้นให้บุคคลมีเหตุผลในการคิดโดยใช้ปัญญาในการไตร่ตรอง คิดหาทางป้องกันปัญหาต่าง ๆ สามารถตัดสินใจเลือกแนวทางปฏิบัติ

ได้อย่างเหมาะสม สามารถยอมรับความสำเร็จและความล้มเหลวของแต่ละบุคคลที่เกิดขึ้นจากการประพฤติปฏิบัติ พร้อมทั้งสอนให้เห็นถึงประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าส่วนตน (พระธรรมปิฎก, 2536 : 1 - 20) ซึ่งเป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการหลักจิตวิทยาการเรียนรู้ หลักการแนะแนวและหลักการรวบรวมข้อมูลเพื่อเป็นพื้นฐานในการคิดและตัดสินใจ โดยเริ่มจากหลักการที่ว่ามนุษย์ทุกคนมีความสามารถในการทำงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถ้ามีความศรัทธาเชื่อมั่นในตนเอง มีสติปัญญาและมีความศรัทธาเชื่อมั่นต่อเหตุผลสาระความรู้ว่าถูกต้องมีคุณค่า ความศรัทธาเชื่อมั่นจะต้องเป็นองค์ประกอบแห่งฉันทะ ทำให้มีความบากบั่นพากเพียรคิดและทดลองปฏิบัติตนจนต้องประจักษ์ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อาลัย พรหมชนะ (2541) ที่ได้ศึกษาวิจัยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะการคิดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในการเรียนรายวิชา ส 0411 พระพุทธศาสนา เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยวิธีสอนตามแนวโยนิโสมนสิการแล้วพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดแบบโยนิโสมนสิการหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากแนวคิดข้างต้นที่กล่าวมาผู้วิจัยจึงสนใจ นำเอาวิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ มาจัดกิจกรรมทางการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความฉลาดทางอารมณ์และบุคลิกภาพประชาธิปไตยให้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพราะเป็นช่วงวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายมาก จึงมีความคิดหมกมุ่นกังวลกับการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย ทำให้อารมณ์หงุดหงิดแปรปรวนง่าย เนื่องจากการเจริญเปลี่ยนแปลงของร่างกาย มีผลต่อการสร้างบุคลิกภาพของวัยนี้ได้ เนื่องจากการโตเร็วเกินไปหรือโตช้าเกินไป ทำให้แตกต่างจากเพื่อนส่วนใหญ่มีผลกระทบต่อภาพพจน์ของตนเอง ความรู้สึกและความนึกคิดของวัยรุ่น (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2546 : 3) ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของ เพียเจท์ (ดวงเดือน ศาสตรภักดิ์, 2530 : 270 - 298) เพียเจท์ เป็นนักจิตวิทยาที่นำเสนอทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็ก โดยมีแนวคิดว่สติปัญญาเกิดจากการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมรอบตัวอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยการปฏิสัมพันธ์ตั้งแต่แรกเกิดและการคิดเกิดจาก 2 ประการ คือ ปรับตัวเข้าสู่โครงสร้างกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเพื่อให้เกิดความสมดุลทางความคิด ถ้าบุคคลได้พบกับข้อมูลหรือสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งหรือปัญหาขึ้น โครงสร้างความคิดจะขาดสมดุลจำเป็นต้องมีการปรับโครงสร้างความคิดใหม่เพื่อให้เกิดสมดุล กระบวนการดังกล่าวทำให้บุคคลสามารถพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างรอบคอบ ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งที่จะได้เข้ารับการพัฒนา

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความฉลาดทางอารมณ์ และบุคลิกภาพประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้วิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความฉลาดทางอารมณ์ และบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้วิธีสอนแบบปกติ
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความฉลาดทางอารมณ์ และบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนโดยใช้วิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการกับวิธีสอนแบบปกติ

สมมติฐานของการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความฉลาดทางอารมณ์ และบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความฉลาดทางอารมณ์ และบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบปกติหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความฉลาดทางอารมณ์ และบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการสูงกว่าวิธีสอนแบบปกติ

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาของจังหวัดพิษณุโลก ปีการศึกษา 2549 จำนวน 168 โรงเรียน

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยเป็นสาระการเรียนรู้ ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง คุณธรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย ตามหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนพัฒนาราษฎร์ตั้งตรงจิตร 12 ประกอบด้วย 4 เรื่องดังนี้

1. บทบาทหน้าที่ของพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย
2. คุณธรรมของการเป็นพลเมืองดี

3. การเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย
4. สิทธิมนุษยชนในสังคมประชาธิปไตย

ตัวแปรในการวิจัย

ตัวแปรจัดกระทำ คือ วิธีสอนซึ่งแบ่งออกเป็น 2 วิธีคือ

1. วิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ
2. วิธีสอนแบบปกติ

ตัวแปรตาม ได้แก่

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
2. ความฉลาดทางอารมณ์
3. บุคลิกภาพประชาธิปไตย

ระยะเวลาในการวิจัย

ระยะเวลาที่ใช้ในทดลองคือ 4 สัปดาห์ละ 5 ครั้ง ๆ ละ 1 ชั่วโมง รวมใช้เวลาในการทดลองจำนวน 20 ชั่วโมง

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **วิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ** หมายถึง วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวคิดของสุมน อมรวิวัฒน์ (2533 : 166) มีลำดับขั้นตอนการสอน คือ **ชั้นนำ** เป็นการสร้างเจตคติที่ดีต่อครู วิธีการเรียนและบทเรียน การสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับศิษย์ ครูเป็นกัลยาณมิตร การเสนอสิ่งเร้าและแรงจูงใจ โดยใช้สื่ออุปกรณ์การสอนหรือวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้กิจกรรมมีความน่าสนใจ จัดกิจกรรมชั้นนำที่สนุกและศิษย์ได้ตรวจสอบความรู้ ความสามารถของตน **ขั้นสอน** โดยครูเสนอปัญหาที่เป็นสาระของบทเรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ แนะนำแหล่งวิทยาการหรือแหล่งข้อมูล นักเรียนฝึกรวบรวมข้อมูล ข้อเท็จจริง จัดกิจกรรมที่กระตุ้นให้ผู้เรียนคิด ลงมือค้นคว้า คิดวิเคราะห์สรุปประเด็นของข้อมูลความรู้ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทดลอง ทดสอบ ศิษย์ดำเนินการเลือกและตัดสินใจ ทำกิจกรรมเพื่อฝึกปฏิบัติผลการเลือกและตัดสินใจ **ขั้นสรุป** โดยครูรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตและปฏิบัติทุกขั้นตอน จากนั้นร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับข้อมูลที่ได้ สรุปผลการปฏิบัติ สรุปบทเรียน วัดและประเมินผล การเรียน

2. **วิธีสอนแบบปกติ** หมายถึง วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่มีลักษณะเน้นบรรยาย อธิบายเนื้อหา ครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ด้วยการบอกกล่าวและมอบหมายงานให้นักเรียนทำงานหรือทำรายงาน สรุปและให้นักเรียนจดบันทึกลงสมุดเพื่อสรุปบทเรียน

โดยมีลำดับขั้นตอนการสอนคือ **ขั้นที่ 1** ขั้นนำ ครูนำเข้าสู่บทเรียนโดยการถามคำถาม **ขั้นที่ 2** ขั้นสอน แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม ๆ ละประมาณ 4-5 คน และครูแจกใบความรู้ให้นักเรียน แต่ละกลุ่มศึกษาทำความเข้าใจ ร่วมกันอภิปราย แสดงความคิดเห็นร่วมกันภายในกลุ่ม ให้แต่ละกลุ่มยกตัวอย่างร่วมกันแสดงความคิดเห็นระหว่างกลุ่มตนต่อกลุ่มเพื่อน สรุปบทเรียน ครูสรุป ความสำคัญในการเรียน และ**ขั้นที่ 3** การสรุป ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มสรุปผลการทำงาน

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่เกิดจากการจัดการเรียนรู้ที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการและวิธีสอนแบบปกติ ซึ่งเป็น การเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องคุณธรรมที่ส่งเสริม ความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งวัดได้จากแบบทดสอบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ตามแนวการวัดพฤติกรรม ความรู้ความสามารถของบุคคลในด้านพุทธิพิสัย ของเดวิด แครทโทวล์ (David Krathwohl) และโลริน แอนเดอร์สัน (Lorin Anderson) ที่นำเอาแนวคิด จุดมุ่งหมายทางการศึกษาของบลูม(Benjamin Bloom,1976) มาปรับปรุงใหม่ซึ่งครอบคลุม ความรู้ความสามารถ 6 ด้านได้แก่ ความจำ (Remembering) ความเข้าใจ (Understanding) การประยุกต์ใช้ (Applying) การวิเคราะห์ (Analysis) การประเมินค่า (Evaluating) และ การคิดสร้างสรรค์ (Creating) ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้นำมาใช้เพียง 5 ด้านได้แก่ ความจำ (Remembering) ความเข้าใจ (Understanding) การประยุกต์ใช้ (Applying) การวิเคราะห์ (Analysis) การประเมินค่า (Evaluating)

4. ความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง คุณลักษณะของนักเรียนในการควบคุมตนเอง การเห็นใจผู้อื่นและการมีความรับผิดชอบ ซึ่งมีองค์ประกอบด้วยกัน 3 ด้าน คือ ด้านความดี ด้านความเก่งและด้านความสุข ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้นำมาปรับใช้เพียงหนึ่งด้าน เท่านั้น คือ ด้านความดี โดยวัดได้จากแบบทดสอบวัดความฉลาดทางอารมณ์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยแต่ละองค์ประกอบมีความหมายดังต่อไปนี้

4.1 การควบคุมตนเอง หมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์หรือ จัดการกับอารมณ์และความต้องการของตนเอง แสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสมโดยใช้ สติปัญญา

4.2 การเห็นใจผู้อื่น หมายถึง ความสามารถในการรับรู้ถึงความต้องการ ความรู้สึก นึกคิด และอารมณ์ของผู้อื่น เข้าใจและยอมรับผู้อื่น แสดงความเห็นใจอย่างเหมาะสม

4.3 ความรับผิดชอบ หมายถึง การแสดงออกถึงการปฏิบัติหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมายในการทำงานต่างๆให้บรรลุเป้าหมาย

5. บุคลิกภาพประชาธิปไตย หมายถึง ลักษณะนิสัยของบุคคลที่เกิดจากลักษณะ 3 ประการ คือ คารวธรรม สามัคคีธรรม ปัญญาธรรม โดยวัดได้จากแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพ ประชาธิปไตยที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยแต่ละลักษณะมีความหมายดังต่อไปนี้

5.1 คารวธรรม หมายถึง การให้เกียรติซึ่งกันและกันทั้งทางกาย วาจา ใจและความคิด รวมถึงการเคารพในสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

5.2 สามัคคีธรรม คือ การร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันประสานงานกัน

5.3 ปัญญาธรรม คือ ความเชื่อมั่นในวิธีการแห่งปัญญา มีเหตุผลที่ถูกต้องและไม่ผิดต่อผู้อื่นในการกระทำ

6. **นักเรียน** หมายถึง ผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพิณพลราษฎร์ ตั้งตรงจิตร 12 อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549

ประโยชน์ที่ได้รับ

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ได้ตัวอย่างวิธีการจัดการเรียนรู้แบบโยนิโสมนสิการ ซึ่งครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนได้ ซึ่งวิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการจะช่วยพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนของตนเอง และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความฉลาดทางอารมณ์ และบุคลิกภาพประชาธิปไตยสูงขึ้น

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
2. ศาสนาและวัฒนธรรม
3. วิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ
4. วิธีสอนแบบปกติ
5. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
6. ความฉลาดทางอารมณ์
7. บุคลิกภาพประชาธิปไตย
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

1.1 ความสำคัญ ธรรมชาติ และลักษณะเฉพาะของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นสาระพื้นฐานสำคัญที่ผู้เรียนทุกคนต้องเรียนรู้ เพื่อสร้างฐานการคิดและเป็นกลยุทธิ์ในการแก้ปัญหาและวิกฤตของชาติ โดยเฉพาะ สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ที่มีความสำคัญและได้กำหนดไว้ นอกจากนี้ยังเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ต้องเรียนตลอดทั้ง 12 ปีการศึกษา ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ประกอบมาจากหลายแขนงวิชา จึงมีลักษณะเป็นสหวิทยาการโดยนำวิทยาการจากแขนงวิชาต่าง ๆ ในสาขาสังคมศาสตร์มาหลอมรวมเข้าด้วยกันได้แก่ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ นิติศาสตร์ จริยธรรม ประชากรศึกษา สิ่งแวดล้อมศึกษา รัฐศาสตร์สังคมวิทยา ปรัชญาและศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จึงเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ออกแบบมา เพื่อส่งเสริมศักยภาพการเป็นพลเมืองดีให้แก่ผู้เรียน โดยมีเป้าหมายของการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีซึ่งถือเป็นความรับผิดชอบของทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนั้นกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความเจริญงอกงามในด้านต่าง ๆ คือ

1.1.1 ด้านความรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จะให้ความรู้แก่นักเรียนในเนื้อหาสาระ ความคิดรวบยอดและหลักการที่สำคัญ ๆ ในสาขาวิชาต่าง ๆ ของหมวดสังคมศาสตร์ ได้แก่ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ รัฐศาสตร์ จริยธรรม สังคมวิทยา เศรษฐศาสตร์ กฎหมาย ประชากรศึกษา และสิ่งแวดล้อมตามขอบเขตที่กำหนดไว้ในแต่ละระดับชั้น แต่ละวิชาในลักษณะบูรณาการหรือสหวิทยาการของกลุ่มวิชาบังคับ และสำหรับวิชาเลือกนั้นจะเป็นลักษณะของความคิดรวบยอด และหลักการเฉพาะในสาขาวิชาต่าง ๆ ดังกล่าว

1.1.2 ด้านทักษะและกระบวนการ

ในการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมนั้น ผู้เรียนควรจะได้พัฒนากระบวนการต่าง ๆ จนเกิดเป็นนิสัยหรือทักษะในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ทักษะการแก้ปัญหาตามกระบวนการทางสังคมศาสตร์ กระบวนการสืบสอบความรู้ ได้แก่ ความสามารถในการตั้งคำถาม และการตั้งสมมติฐานอย่างมีระบบ การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลการทดสอบสมมติฐานและสรุปเป็นหลักการ

ทักษะในการเรียน ได้แก่ ความสามารถในการแสวงหาข้อมูลความรู้ โดยการอ่าน การฟังและการสังเกต ความสามารถในการสื่อสารโดยการพูด การเขียนและการนำเสนอ ความสามารถในการตีความและสร้างแผนภูมิ แผนที่ ตารางเวลา และการจัดบันทึก รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีและสื่อสารสนเทศต่าง ๆ ให้เป็นประโยชน์ในการแสวงหาความรู้ดังกล่าว

ทักษะทางกระบวนการกลุ่ม ได้แก่ ความสามารถในการเป็นได้ทั้งผู้นำและผู้ตามในการทำงานกลุ่ม มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายการทำงานของกลุ่ม ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายด้วยความรับผิดชอบ สร้างสรรค์ผลงานช่วยลดข้อขัดแย้ง และแก้ปัญหาของกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.1.3 ด้านเจตคติและค่านิยม

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จะช่วยพัฒนา ค่านิยมเกี่ยวกับประชาธิปไตยและความเป็นมนุษย์เช่น รู้จักตนเอง ฟังตนเอง ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัยมีความกตัญญู รักเกียรติภูมิแห่งตน มีนิสัยในการเป็นผู้ผลิตที่ดี มีความพอดีในการบริโภค เห็นคุณค่าของการร่วมกันทำงาน รู้จักวิเคราะห์การทำงานเป็นกลุ่ม เคารพสิทธิของผู้อื่นเสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมีความผูกพันกับกลุ่มรักท้องถิ่นรักประเทศชาติ เห็นคุณค่าของการอนุรักษ์สืบสานพัฒนางานศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ศรัทธาในหลักธรรมของศาสนาและการปกครองของศาสนา การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

1.1.4. ด้านการจัดการและการปฏิบัติตน

กิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการทำงานเป็นกลุ่ม สามารถนำความรู้ ทักษะ ค่านิยมและเจตคติที่ได้รับการอบรมบ่มนิสัยมาใช้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของผู้เรียนได้ เมื่อมองในภาพรวมแล้วจะพบว่าความสำคัญของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม นั้นนอกจากจะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม ทั้งทางธรรมชาติและสังคมวัฒนธรรม มีทักษะกระบวนการที่สามารถนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจอย่างรอบคอบในการดำเนินชีวิต และมีส่วนร่วมในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาในฐานะพลเมืองดี แล้วยังช่วยนำความรู้ทางจริยธรรมหลักธรรมทางศาสนา มาพัฒนาตนเองและสังคมได้ ทำให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

1.2 กระบวนการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

การจะทำให้กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีคุณภาพในทุกรายวิชาและทุกชั้นปี ต้องจัดให้เหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะของผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมจัดการเรียนรู้ของตนเอง พัฒนาและขยายความคิดของตนเองจากความรู้ที่ได้เรียน ผู้เรียนต้องได้เรียนสังคมศึกษาทั้งในส่วนกว้างและลึกซึ้ง

หลักการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ให้มีประสิทธิภาพ ได้แก่

1.2.1 จัดการเรียนการสอนที่มีความหมาย โดยเน้นแนวคิดที่สำคัญ ๆ ที่ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในและนอกโรงเรียนได้ เป็นแนวคิดความรู้ที่คงทนยั่งยืนมากกว่าที่จะศึกษาในสิ่งที่เป็นเนื้อหาข้อเท็จจริงที่มากมายกระจุกกระจายแต่ไม่เป็นแก่น ด้วยการจัดกิจกรรมที่มีความหมายว่าเขาได้เรียนรู้และสามารถทำอะไรได้บ้าง

1.2.2 จัดการเรียนการสอนที่บูรณาการ การบูรณาการตั้งแต่หลักสูตร หัวข้อที่จะเรียนเชื่อมโยงเหตุการณ์ต่าง ๆ ทั้งในอดีตและปัจจุบันที่เกิดขึ้นในโลกเข้าด้วยกัน บูรณาการความรู้ทักษะค่านิยม และจริยธรรมลงสู่การปฏิบัติจริงด้วยการใช้แหล่งความรู้ สื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ และสัมพันธ์กับวิชาต่าง ๆ

1.2.3 จัดการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนา ค่านิยม จริยธรรม จัดหัวข้อ หน่วยการเรียนรู้ที่สะท้อนค่านิยม จริยธรรม ปทัสถานในสังคมการนำไปใช้จริงในการดำเนินชีวิต ช่วยผู้เรียนให้ได้คิดอย่างมีวิจารณญาณตัดสินใจแก้ปัญหาต่าง ๆ ยอมรับและเข้าใจในความคิดเห็นที่แตกต่างไปจากตนและรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม

1.2.4 จัดการเรียนการสอนที่ท้าทาย คาดหวังให้ผู้เรียนได้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ทั้งในส่วนตัวตนและการเป็นสมาชิกกลุ่ม ให้ผู้เรียนใช้วิธีการสืบเสาะจัดการกับการเรียนรู้ของตนเอง ใส่ใจและเคารพในความคิดของผู้เรียน

1.2.5 จัดการเรียนการสอนที่เน้นการปฏิบัติ ให้ผู้เรียนได้พัฒนาการคิด ตัดสินใจสร้างสรรค์ ความรู้ด้วยตนเองจัดการตัวเองได้ มีวินัยในตนเองทั้งด้านการเรียนและการดำเนินชีวิต เน้นการจัดกิจกรรมที่เป็นจริงเพื่อให้ผู้เรียนนำความรู้ความสามารถไปใช้ในชีวิตจริง ครูผู้สอนสังคมนักศึกษาต้องมีความเชื่อว่าผู้เรียนทุกคนเรียนรู้ได้ แม้ว่าอาจจะไม่ใช่เด็กทุกคนที่จะประสบความสำเร็จในการเรียนในระดับที่เท่ากัน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการทำงานเป็นกลุ่ม สามารถนำความรู้ ทักษะ ค่านิยม และเจตคติที่ได้รับการอบรมบ่มนิสัยมาใช้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของผู้เรียน เมื่อมองในภาพรวมแล้วพบว่าความสำคัญของกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมนั้น นอกจากจะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติและสังคม วัฒนธรรม แล้วยังมีทักษะและการดำเนินชีวิตและการมีส่วนร่วมในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาในฐานะพลเมืองดี ตลอดจนการนำความรู้ทางจริยธรรมหลักธรรมทางศาสนา มาพัฒนาตนเอง และสังคมทำให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

ดังนั้นกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จึงมีใช้การเรียนแค่เนื้อหาความรู้แต่ต้องการให้ผู้เรียนเป็นนักแก้ปัญหา นำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้จัดโอกาสให้ผู้เรียนได้สำรวจความเป็นในสังคมและในโลก พิจารณาวามมนุษย์ พุศ เขียน ประเมินคิดคำนวณ วิเคราะห์ แก้ปัญหา สร้างจินตนาการและพากเพียรพยายามในเรื่องต่าง ๆ กันอย่างไร กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเชื่อมโยงกิจกรรมที่มนุษย์ทำในอดีตปัจจุบันและอนาคตเข้าด้วยกัน

1.3 คุณภาพของผู้เรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

คุณภาพของผู้เรียนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีดังนี้

1. ยึดมั่นในหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือสามารถนำหลักธรรมคำสอนไปใช้ปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันได้ เป็นผู้กระทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม พัฒนาดตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์กับสังคมส่วนรวม

2. ยึดมั่นศรัทธาและธำรงรักษาไว้ ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี ปฏิบัติตามกฎหมาย ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมไทย รวมทั้งถ่ายทอดสิ่งที่ดีงามไว้เป็นมรดกของชาติ เพื่อสันติสุขของสังคมไทยและสังคมโลก

3. มีความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากร ให้มีประสิทธิภาพ เพื่อดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ และสามารถนำหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. เข้าใจพัฒนาการของมนุษย์ชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ภาคภูมิใจในความเป็นไทยทั้งในอดีตและปัจจุบัน สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบและนำไปสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้

5. มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีงามระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม เป็นผู้สร้างวัฒนธรรม มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

1.4 สารและมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ประกอบด้วยดังนี้

1. ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

สาระหลักนี้เป็นความคิดรวบยอดที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ปรัชญา ประวัติศาสตร์ สังคมวิทยา มานุษยวิทยา ที่มุ่งศึกษามาตรฐานความประพฤติของพลเมือง และการยกระดับภาวะทางจิตซึ่งผู้เรียนจะต้องมีความรู้ ประสบการณ์ และทักษะเกี่ยวกับจริยธรรม คุณธรรมที่ว่าด้วยหลักความประพฤติของคนดี และอุดมคติ ตามแนวความเชื่อของศาสนาที่ตนนับถือ

สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม จึงต้องให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ และประสบการณ์เกี่ยวกับหลักจริยธรรม คุณธรรมในการควบคุมความประพฤติ สามารถนำความคิด ความเชื่อและความศรัทธาทางศาสนา มาเป็นแนวทางให้ผู้เรียนมีอุดมคติในการดำเนินชีวิต และปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนา เพื่อพัฒนาตนให้เป็นคนดีบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

2. หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

การดำเนินชีวิตในสังคมเป็นขอบข่ายสาระหลัก ที่มีแนวความคิดรวบยอดเกี่ยวข้องกับสังคมวิทยา มานุษยวิทยา รัฐศาสตร์ และนิติศาสตร์ โดยยึดระบบความสัมพันธ์ในฐานะที่เป็นสมาชิกทางสังคม มีวัฒนธรรม มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เป็นกลุ่มศึกษาสถาบันทางสังคม การจัดระเบียบทางสังคมมุ่งให้เกิดความเข้าใจ ต่อระบบการเมืองการปกครอง โดยเฉพาะบทบาทและหน้าที่ในฐานะพลเมืองของประเทศ ในระบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ศึกษาการจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดินของไทย และหลักกฎหมายที่สำคัญองค์ประกอบของกระบวนการยุติธรรม ด้วยความคิดรวบยอดเหล่านี้ ทำให้ผู้เรียนสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ

สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม จึงต้องให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่ม ชุมชน สังคม ที่มีวัฒนธรรมคล้ายคลึงและแตกต่างกัน

มีการขัดเกลาทางสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อม ในฐานะเป็นสมาชิกที่อยู่ร่วมกันอันมีบรรทัดฐานทางสังคมมีระบบค่านิยม ความเชื่อประเพณีทางสังคม สถาบันต่าง ๆ ซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางสังคม รวมทั้งสามารถวิเคราะห์สภาพสังคมวัฒนธรรม และความเป็นอยู่ระหว่างสังคมไทยกับสังคมอื่นในโลกเพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน

นอกจากนี้ผู้เรียนสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และแสวงหาประสบการณ์ทางด้านระบบการเมืองการปกครองของประเทศต่าง ๆ ในโลก โดยเฉพาะระบบการเมืองการปกครองของประเทศไทยภายใต้รัฐธรรมนูญ ทั้งต้องเรียนรู้และเข้าใจรัฐธรรมนูญ อันเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ ระบบการปกครองท้องถิ่นและกฎหมายสำคัญที่เกี่ยวข้องในวิถีชีวิตของคนไทย เพื่อจะได้ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีในวิถีทางประชาธิปไตย และมีส่วนร่วมต่อสังคมอย่างมีเหตุผล

3. เศรษฐศาสตร์

สาระหลักนี้เป็นความคิดรวบยอดที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ สังคมวิทยา และสิ่งแวดล้อมศึกษา ที่มุ่งให้มีความเข้าใจมนุษย์มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม เพื่อตอบสนองความต้องการและความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตอยู่ ทั้งนี้เพราะมนุษย์มีความต้องการและความจำเป็นที่ไม่จำกัด ในขณะที่ต้องดำรงชีวิตอยู่ในสังคมท่ามกลางทรัพยากรที่มีอยู่จำกัด

สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จึงต้องให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตการแจกจ่าย และการบริโภคสินค้าและบริการ อย่างมีประสิทธิภาพทั้งในระดับประเทศและระดับโลก ตลอดจนบทบาทของเทคโนโลยีที่มีต่อการตัดสินใจทางเศรษฐกิจ มีความสามารถที่จะฉลาดเลือกประเมิน คิดพิจารณาผลที่เกิดจากทางเลือกและตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณ

4. ประวัติศาสตร์

สาระหลักนี้เป็นความคิดรวบยอดที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ ปรัชญา มานุษยวิทยา สังคมวิทยาและโบราณคดี ที่มุ่งให้มีความเข้าใจว่าวิวัฒนาการการดำเนินชีวิตของมนุษย์นั้นมีการสั่งสมมาตามกาลเวลาอย่างต่อเนื่อง และเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย การศึกษาเรื่องราวในอดีตทำให้เกิดการเรียนรู้ว่ามนุษย์ในอดีตเผชิญปัญหาต่าง ๆ ในขณะที่ดำรงชีวิตอย่างไรมีวิธีการจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ทั้งที่ประสบความสำเร็จ และความผิดพลาดอย่างไรเหตุการณ์ และการกระทำในอดีตมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในเวลาต่อมาอย่างไร อันจะเป็นการสร้างประสบการณ์ และทางเลือกในการดำรงชีวิตแก่คนรุ่นหลังต่อไป

สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จึงต้องให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ และประสบการณ์เกี่ยวกับความเป็นมาตนเอง ของสังคมและของประเทศชาติ ว่ามีวิวัฒนาการความเป็นมาอย่างต่อเนื่องและเปลี่ยนแปลงมาสู่ปัจจุบันอย่างไร มีความรู้ความสามารถในการตีความ และอธิบายนัยสำคัญของเหตุการณ์ปัญหาและแบบแผนการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

เชิงประวัติศาสตร์ของประเทศและสังคมอื่นจากอดีตนำความเข้าใจปัจจุบัน และที่จะเปลี่ยนแปลงในอนาคต

5. ภูมิศาสตร์

สาระหลักนี้เป็นความคิดรวบยอดที่เกี่ยวข้องกับภูมิศาสตร์ สิ่งแวดล้อม ศึกษา ประวัติศาสตร์ มานุษยวิทยา ที่มุ่งให้ความเข้าใจในเรื่องมิติสัมพันธ์ทางภูมิศาสตร์กับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในโลก ความสัมพันธ์ต่อกันและกันและต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์

สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จึงต้องให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ และประสบการณ์ ในการศึกษาความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมในเชิงมิติสัมพันธ์ ทั้งในส่วนของประเทศไทยกับโลกที่เราอาศัยอยู่ มีความสามารถที่จะอธิบายลักษณะของตำแหน่งแหล่งที่ในแบบแผนและกระบวนการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปรากฏการณ์ของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรม

1.5 สาระการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

สาระการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ดังนี้

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

การดำเนินชีวิตในสังคมเป็นขอบข่ายสาระหลัก ที่มีแนวความคิดรวบยอดเกี่ยวข้องกับสังคมวิทยา มานุษยวิทยา รัฐศาสตร์ และนิติศาสตร์ โดยยึดระบบความสัมพันธ์ในฐานะที่เป็นสมาชิกทางสังคมมีวัฒนธรรม มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นเป็นกลุ่มศึกษาสถาบันทางสังคม การจัดระเบียบทางสังคมมุ่งให้เกิดความเข้าใจต่อระบบการเมืองการปกครอง โดยเฉพาะบทบาทและหน้าที่ในฐานะพลเมืองของประเทศในระบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ศึกษาการจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดินของไทย และหลักกฎหมายที่สำคัญองค์ประกอบของกระบวนการยุติธรรม ด้วยความคิดรวบยอดเหล่านี้ ทำให้ผู้เรียนสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จึงต้องให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่ม ชุมชน สังคม ที่มีวัฒนธรรมคล้ายคลึงและแตกต่างกัน มีการขัดเกลาทางสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อม ในฐานะเป็นสมาชิกที่อยู่ร่วมกัน อันมีบรรทัดฐานทางสังคมมีระบบ ค่านิยม ความเชื่อ ประเพณีทางสังคม สถาบันต่าง ๆ ซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางสังคม รวมทั้งสามารถวิเคราะห์สภาพสังคมวัฒนธรรม และความเป็นอยู่ระหว่างสังคมไทยกับสังคมอื่นในโลก เพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน นอกจากนี้ผู้เรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และยังมีการแสวงหา

ประสบการณ์ทางด้านระบบ การเมืองการปกครองของประเทศต่าง ๆ ในโลก โดยเฉพาะระบบการเมืองการปกครองของประเทศไทยภายใต้รัฐธรรมนูญ ทั้งต้องเรียนรู้และเข้าใจรัฐธรรมนูญ อันเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ ระบบการปกครองท้องถิ่นและกฎหมายสำคัญที่เกี่ยวข้องในวิถีชีวิตของคนไทย เพื่อจะได้ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีในวิถีทางประชาธิปไตย และมีส่วนร่วมต่อสังคมอย่างมีเหตุผล และองค์ความรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่นำมาจัดทำแผนการเรียนรู้ในการวิจัยครั้งนี้เกี่ยวข้องกับ

มาตรฐาน ส 2.1 : ปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดีตามกฎหมาย ประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข

1.6 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรมและค่านิยมที่ดีงาม มุ่งให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ แสวงหาความรู้ มีการทำโครงการ / โครงการ เป็นผู้ผลิตผลงาน รวมทั้งมีการทำงานกลุ่มและการจัดทำแฟ้มสะสมผลงานด้วย ดังนั้นการวัดประเมินผลการเรียนรู้ ดังกล่าวจะเน้นการประเมินผลจากสภาพจริง อันเป็นการประเมินผลการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการค้นหาความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน รวมทั้งสามารถประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน อันเป็นแนวทางที่พัฒนาผู้เรียนได้เต็มศักยภาพ บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนด การวัดประเมินผลจึงต้องใช้วิธีการที่หลากหลาย ที่สอดคล้องเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ โดยประเมินผลตามสภาพจริงและจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ควบคู่ผสมผสานไปกับกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยการประเมินผลจะครอบคลุมความรู้ ทักษะ ความประพฤติ พฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและผลงานจากโครงการหรือแฟ้มสะสมผลงาน สะท้อนการสั่งสมการเรียนรู้ของผู้เรียนมาอย่างต่อเนื่อง การวัดผลประเมินผล จะต้องกระทำด้วยบุคคลหลายกลุ่มอันได้แก่ ครูผู้สอน ผู้เรียนประเมินตนเอง เพื่อนประเมินเพื่อน รวมทั้งผู้ปกครองจะมีส่วนร่วมในการประเมินและแสดงความคิดเห็น

ในการวัดผลประเมินผลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เน้นความสามารถ และคุณลักษณะที่แท้จริงของผู้เรียน จะต้องใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย ดังนี้

1. การทดสอบ เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบความรู้ ความคิด ความก้าวหน้าในสาระการเรียนรู้ มีเครื่องมือวัดหลายแบบ เช่น แบบเลือกตอบ แบบเขียนตอบ บรรยายความ แบบเติมคำสั้น ๆ แบบถูกผิด แบบจับคู่ เป็นต้น

2. การสังเกต เป็นการประเมินพฤติกรรมอารมณ์ การมีปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียน ความสัมพันธ์ในระหว่างการทำงานกลุ่ม ความร่วมมือในการทำงาน การวางแผน ความอดทน วิธีการแก้ปัญหาความคล่องแคล่วในการทำงาน การใช้เครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ ในระหว่างการเรียนรู้การสอนและการทำกิจกรรมต่าง ๆ ผู้สอนสามารถใช้การสังเกตได้ตลอดเวลา โดยกำหนดบุคคลและเวลาที่จะสังเกตหรือการสังเกตอย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งเป็น

การสังเกตทั่วไปไม่เฉพาะเจาะจง ผู้สอนจัดทำเครื่องมือประกอบการสังเกตโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบของสิ่งที่สังเกต กำหนดเกณฑ์และร่องรอยที่จะใช้เป็นแนวทางในการสังเกต แล้วจัดทำเป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist) แบบประมาณค่า (rating scale) เป็นต้น

3. การสัมภาษณ์ เป็นการสนทนาซักถามพูดคุยเพื่อค้นหาข้อมูล ที่ไม่อาจพบเห็นอย่างชัดเจน ในสิ่งที่นักเรียนประพฤติปฏิบัติในการทำงานโครงการหรือการทำโครงการทำงานกลุ่มกิจวัตรประจำวัน ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์อาจเป็นคณาจารย์ เพื่อนร่วมงาน รวมทั้งผู้ปกครองนักเรียนด้วย การสัมภาษณ์อาจทำอย่างเป็นทางการโดยกำหนด วัน เวลา และเรื่องที่สัมภาษณ์อย่างแน่นอน และการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการเป็นการพูดคุยไม่เฉพาะเจาะจงซึ่งจะทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดี และได้ข้อมูลที่ชัดเจนและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง โดยผู้สอนจะตั้งคำถามไว้ล่วงหน้าเพื่อจะได้พูดคุยได้ตรงประเด็น เช่น ทำไมจึงเลือกทำงานเรื่องนี้มีวิธีการดำเนินงานอย่างไร ได้คุณค่าอะไรจากงานนี้ ผลงานมีจุดเด่นอะไรบ้าง ควรจะปรับปรุงแก้ไขอย่างไร เป็นต้น

4. การประเมินภาคปฏิบัติ เป็นการประเมินการกระทำ การปฏิบัติงาน เพื่อประเมินการสร้างผลงานชิ้นงานให้สำเร็จ การสาธิตการแสดงออกถึงทักษะความสามารถของผู้เรียนให้เห็นปรากฏในผลงานที่ตนสร้างขึ้น การประเมินภาคปฏิบัติจะต้องจัดทำเครื่องมือประเมินโดยผู้สอนจัดทำประเด็นการประเมิน องค์ประกอบการประเมินและจัดทำเครื่องมือ

5. Scoring rubric เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบ และประเด็นที่จะประเมินเพื่ออธิบายลักษณะของคุณภาพงาน หรือการประเมินระดับคุณภาพหรือปริมาณ หรือระดับความสามารถ เพื่อเป็นแนวทางในการประเมินและเป็นข้อมูลสำคัญแก่ครูผู้สอน ผู้ปกครอง หรือผู้สนใจอื่น ๆ ได้ทราบว่าผู้เรียนเรียนรู้อะไร ทำได้มากแค่ไหน มีคุณภาพผลงานอย่างไร โดยผู้ประเมินอาจจะให้คะแนนเป็นภาพรวม หรือจำแนกองค์ประกอบก็ได้

6. การประเมินแฟ้มสะสมผลงาน เป็นการประเมินความสามารถในการผลิตผลงาน การบูรณาการความรู้ ประสบการณ์ ความพยายาม ความรู้สึก ความคิดเห็นของนักเรียนที่เกิดจากการสะสมรวบรวมผลงาน การคัดเลือกผลงาน การสะท้อนความคิดเห็นต่อผลงานรวมทั้งการประเมินผลงาน จะประเมินการจัดการความคิดสร้างสรรค์ หลักฐานแสดงความรู้สึก ความสามารถในการผลงาน อันแสดงถึงความสัมฤทธิ์ผลศักยภาพของผู้เรียน ในสาระการเรียนรู้นั้น

สรุปได้ว่า หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ประกอบด้วย ความสำคัญ ธรรมชาติ และลักษณะเฉพาะของกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม กระบวนการเรียนการสอน คุณภาพของผู้เรียน สาระการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งในการวัดผลประเมินผลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เน้นความสามารถ และคุณลักษณะที่แท้จริงของผู้เรียน จะต้องใช้วิธีการหลากหลายด้วยกันหลายวิธี

การสังเกตทั่วไปไม่เฉพาะเจาะจง ผู้สอนจัดทำเครื่องมือประกอบการสังเกตโดยการวิเคราะห์ห้องประกอบของสิ่งที่สังเกต กำหนดเกณฑ์และร่องรอยที่จะใช้เป็นแนวทางในการสังเกต แล้วจัดทำเป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist) แบบประมาณค่า (rating scale) เป็นต้น

3. การสัมภาษณ์ เป็นการสนทนาซักถามพูดคุยเพื่อค้นหาข้อมูล ที่ไม่อาจพบเห็นอย่างชัดเจน ในสิ่งที่นักเรียนประพฤติปฏิบัติในการทำงานโครงการหรือการทำโครงการการทำงานกลุ่มกิจกรรมประจำวัน ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์อาจเป็นตัวผู้เรียน เพื่อนร่วมงาน รวมทั้งผู้ปกครองนักเรียนด้วย การสัมภาษณ์อาจทำอย่างเป็นทางการโดยกำหนด วัน เวลา และเรื่องที่สัมภาษณ์อย่างแน่นอน และการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการเป็นการพูดคุยไม่เฉพาะเจาะจงซึ่งจะทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดี และได้ข้อมูลที่ชัดเจนและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง โดยผู้สอนจะตั้งคำถามไว้ล่วงหน้าเพื่อจะได้พูดคุยได้ตรงประเด็น เช่น ทำไมจึงเลือกทำงานเรื่องนี้มีวิธีการดำเนินงานอย่างไร ได้คุณค่าอะไรจากงานนี้ ผลงานมีจุดเด่นอะไรบ้าง ควรจะปรับปรุงแก้ไขอย่างไร เป็นต้น

4. การประเมินภาคปฏิบัติ เป็นการประเมินการกระทำ การปฏิบัติงาน เพื่อประเมินการสร้างผลงานชิ้นงานให้สำเร็จ การสาธิตการแสดงออกถึงทักษะความสามารถของผู้เรียนให้เห็นปรากฏในผลงานที่ตนสร้างขึ้น การประเมินภาคปฏิบัติจะต้องจัดทำเครื่องมือประเมินโดยผู้สอนจัดทำประเด็นการประเมิน องค์ประกอบการประเมินและจัดทำเครื่องมือ

5. Scoring rubric เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบ และประเด็นที่จะประเมิน เพื่ออธิบายลักษณะของคุณภาพงาน หรือการกระเป็นระดับคุณภาพหรือปริมาณ หรือระดับความสามารถ เพื่อเป็นแนวทางในการประเมินและเป็นข้อมูลสำคัญแก่ครูผู้สอน ผู้ปกครอง หรือผู้สนใจอื่น ๆ ได้ทราบว่าผู้เรียนเรียนรู้อะไร ทำได้มากแค่ไหน มีคุณภาพผลงานอย่างไร โดยผู้ประเมินอาจจะให้คะแนนเป็นภาพรวม หรือจำแนกองค์ประกอบก็ได้

6. การประเมินแฟ้มสะสมผลงาน เป็นการประเมินความสามารถในการผลิตผลงาน การบูรณาการความรู้ ประสบการณ์ ความพยายาม ความรู้สึก ความคิดเห็นของนักเรียนที่เกิดจากการสะสมรวบรวมผลงาน การคัดเลือกผลงาน การสะท้อนความคิดเห็นต่อผลงานรวมทั้งการประเมินผลงาน จะประเมินการจัดการความคิดสร้างสรรค์ หลักฐานแสดงความรู้สึก ความสามารถในการผลงาน อันแสดงถึงความสัมฤทธิ์ผลศักยภาพของผู้เรียน ในสาระการเรียนรู้

สรุปได้ว่า หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ประกอบด้วย ความสำคัญ ธรรมชาติ และลักษณะเฉพาะของกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม กระบวนการเรียนการสอน คุณภาพของผู้เรียน สาระการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งในการวัดผลประเมินผลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เน้นความสามารถ และคุณลักษณะที่แท้จริงของผู้เรียน จะต้องใช้วิธีการหลากหลายด้วยกันหลายวิธี

คือ การทดสอบ การสังเกต การสัมภาษณ์ การประเมินภาคปฏิบัติ การวิเคราะห์องค์ประกอบ การประเมินแฟ้มสะสมผลงาน

2. วิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ

2.1 ความหมายของโยนิโสมนสิการ

ครูเป็นบุคคลสำคัญที่สุดที่สามารถจัดสภาพแวดล้อม แรงจูงใจ และวิธีการสอนให้ศิษย์เกิดการเรียนรู้ และได้ฝึกฝนวิธีการคิดโดยแยบคาย นำไปสู่การปฏิบัติจนประจักษ์จริง มุ่งเน้นให้ครูเป็นกัลยาณมิตรของศิษย์ ครูและศิษย์มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน และศิษย์ได้มีโอกาสคิดแสดงออกปฏิบัติอย่างถูกวิธี จนสามารถใช้ปัญญาแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม

สุมน อมรวิวัฒน์ (2530) ได้ให้ความหมายของโยนิโสมนสิการ คือ การใช้ความคิดถูกวิธี ความรู้จักคิด คิดเป็นหรือการคิดอย่างมีระเบียบ หมายถึง การรู้จักมอง รู้จักพิจารณาสิ่งทั้งหลายโดยมองตามสิ่งนั้น ๆ และโดยวิธีหาเหตุผล สืบค้นถึงต้นเค้า สืบสาวให้ตลอดสาย แยกแยะสิ่งนั้น ๆ หรือปัญหานั้น ๆ ออกให้เห็นตามสภาวะ และตามความสัมพันธ์ สืบทอดแห่งเหตุปัจจัย โดยไม่เอาความรู้สึกด้านคณหาอุปทานของคนเข้าจับ ปัจจัยนี้เรียกว่า ปัจจัยโยนิโสมนสิการ ซึ่งเป็นปัจจัยในตัวบุคคลเรียกว่าวิธีการแห่งปัญญา

พระธรรมปิฎก (2542) ได้ให้ความหมายโยนิโสมนสิการดังนี้ โยนิโสมนสิการประกอบด้วย "โยนิโส" กับ "มนสิการ" โยนิโส แปลว่า เหตุ ต้นเค้าแหล่งกำเนิดปัญหา อูบายวิธีทาง ส่วนมนสิการ แปลว่า การทำในใจ การคิด คำนี้ถึง ใสใจ พิจารณา เมื่อรวมเข้าเป็นโยนิโสมนสิการจึง หมายถึง การทำในใจโดยแยบคาย ความหมายของโยนิโสมนสิการสามารถแยกเป็นแง่ได้ดังนี้

1. อูบายมนสิการ แปลว่า คิดหรือพิจารณาโดยอูบายคือ คิดอย่างมีวิธีหรือคิดอย่างถูกวิธี หมายถึง คิดอย่างถูกวิธีที่จะให้เข้าถึงความจริงสอดคล้องเข้ากับแนวสัจจะ ทำให้หยั่งรู้สภาวะลักษณะและสามัญลักษณะของสิ่งทั้งหลาย

2. ปถมนสิการ แปลว่า คิดเป็นทางหรือคิดถูกทาง แปลว่า คิดเป็นทางหรือคิดถูกทางคือ คิดได้ต่อเนื่องเป็นลำดับ มีขั้นตอนแล่นไปเป็นแถวเป็นแนว หมายถึง ความคิดเป็นระเบียบตามแนวเหตุผลเป็นต้น ไม่ยุ่งเหยิงสับสนกระโดดไปกระโดดมาต่อเป็นขั้นเป็นอันไปไม่ได้ ทั้งนี้รวมทั้งความสามารถที่จะชักชวนนึกคิดเข้าสู่แนวทางที่ถูกต้อง

3. การณมนสิการ แปลว่า คิดตามเหตุ คิดค้นตามเหตุ คิดตามเหตุผลหรือคิดอย่างมีเหตุผล หมายถึง การคิดสืบค้นตามแนวคิดสัมพันธ์สืบทอดกันแห่งเหตุปัจจัย พิจารณา สืบสาวหาสาเหตุให้เข้าใจถึงต้นเค้าหรือแหล่งที่มาซึ่งส่งผลต่อเนื่องมาตามลำดับ

4. อุปปาทกมนสิการ แปลว่า คิดให้เกิดผล คือ ใช้ความคิดให้เกิดผลที่พึงประสงค์ เล็งถึงการคิดอย่างมีเป้าหมาย หมายถึง การคิดการพิจารณาที่ทำให้เกิด

เช่น ปลุกเร้าให้เกิดความเพียร การรู้จักคิดในทางที่ทำให้หายหวาดกลัวให้หายโกรธ การพิจารณาที่ทำให้มีสติหรือทำจิตใจให้เข้มแข็งมั่นคง

สรุปได้ว่า โยนิโสมนสิการ หมายถึง การคิดตามแนวทางของปัญญา คือ การรู้จักคิด รู้จักพิจารณาสิ่งทั้งหลายตามสภาวะโดยคิดถูกวิธี คิดมีระเบียบ คิดมีเหตุผล และคิดเร้ากุศลเพื่อให้เกิดความตั้งงามและสามารถแก้ปัญหาได้

2.2 ขอบเขตของโยนิโสมนสิการ

โยนิโสมนสิการมีขอบเขตกว้าง ครอบคลุมตั้งแต่การนึกคิดอยู่ในแนวทางของศีลธรรม การคิดหลักความตั้งงามและหลักความจริงต่าง ๆ ที่ตนได้ศึกษา หรือได้รับการฝึกอบรมสั่งสอนมา มีความรู้ความเข้าใจดีอยู่แล้ว เช่น คิดที่จะเป็นมิตร คิดที่จะช่วยเหลือเกื้อกูล เป็นต้น ซึ่งไม่ต้องใช้ปัญญาลึกซึ้งอะไรตลอดไป จนถึงการคิดแยกแยะองค์ประกอบและสืบสาวหาเหตุปัจจัยที่ต้องใช้ปัญญาโดยละเอียด เมื่อโยนิโสมนสิการมีขอบเขตกว้างคนปกติทุกคนจึงสามารถใช้โยนิโสมนสิการได้

2.3 วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ

พุทธศาสนาเป็นศาสนาของปัญญา จึงมุ่งที่จะให้ทุกคนรู้จักคิดพิจารณาไตร่ตรองควบคู่ไปกับการศึกษาค้นคว้า ดังนั้นจึงต้องพร้อมด้วยโยนิโสมนสิการ คือ รู้จักคิดโดยแยบคาย การคิดอย่าง มีระบบ คิดถูกต้อง ใช้สติปัญญาศึกษา ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในระบบการเรียนการสอน ตามแนวพุทธศาสนาวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ คือ การนำเอาโยนิโสมนสิการมาใช้ในแนวทางการปฏิบัติ ซึ่งจะช่วยให้สามารถพัฒนาตนเองไปสู่การเป็นอิสระภาพได้อย่างแท้จริง ซึ่งพระธรรมปิฎก (2542) ได้แบ่งวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการไว้ 10 แบบคือ

1. วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย คือ การพิจารณาเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นผลของการกระทำต่าง ๆ สืบค้นสืบสาวไปจนถึงสาเหตุและส่วนประกอบที่ทำให้เกิดผลเช่นนั้น วิธีคิดการสืบค้นหรือสืบสาวไปหาสาเหตุ อาจทำได้โดยคิดแบบปัจจัยสัมพันธ์ การหาความสัมพันธ์หรือ ตั้งคำถามแล้วหาคำตอบก็ได้

2. วิธีคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบหรือกระจายเนื้อหา วิธีคิดนี้นอกจากจะเป็นการแยกแยะองค์รวมของสรรพสิ่งออกเป็นองค์ประกอบย่อย ๆ แล้วยังมีการคิดวิเคราะห์และจัดเป็นประเภทหมวดหมู่ขององค์ประกอบย่อย ๆ นั้นไปพร้อมกันด้วย

3. วิธีคิดแบบสามัญลักษณ์ หรือวิธีคิดแบบรู้เท่าทันธรรมดา คือ มองอย่างรู้เท่าทันความเป็นไปของสิ่งทั้งหลาย ซึ่งจะต้องเป็นอย่างนั้นๆตามธรรมดาของมันเอง ในฐานะที่มันเป็นสิ่งที่เกิดจากเหตุปัจจัยต่าง ๆ ประดังประดังขึ้น จะต้องเป็นไปตามเหตุปัจจัยวิธีคิดแบบสามัญลักษณ์แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่หนึ่ง คือ รู้เท่าทันและยอมรับความจริงว่าสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเป็นไปตามปัจจัยของมันทำให้เกิดความเป็นอิสระ ไม่ผูกมัดตัวเมื่อประสบการณ์ที่ไม่ปรารถนา

ขั้นที่สอง คือ แก้ไขและทำตามเหตุปัจจัย เป็นขั้นปฏิบัติการด้วยปัญญา แก้ไขจัดการด้วยเหตุปัจจัยเหล่านั้น

4. วิธีคิดแบบอริยสังข์ หรือวิธีคิดแบบแก้ปัญหา วิธีการคิดแบบนี้เป็นวิธีการคิดแห่งการดับทุกข์และจัดเป็นวิธีคิดแบบหลักอย่างหนึ่ง เพราะที่สามารถครอบคลุมวิธีคิดแบบอื่น ๆ ได้ทั้งหมด วิธีคิดแบบนี้มีลักษณะทั่วไป 2 ประการคือ

4.1.1 เป็นวิธีคิดตามเหตุและผล สืบสาวจากผลไปหาเหตุ แล้วแก้ไขและทำการที่ต้นเหตุจัดเป็น 2 คู่ คือ

คู่ที่ 1 ทุกข์เป็นผล เป็นตัวปัญหาเป็นสถานการณ์ที่ประสบ ซึ่งไม่ต้องการสมุทัยเป็นเหตุเป็นที่มาของปัญหา เป็นจุดที่ต้องกำจัดหรือแก้ไขจึงจะพ้นปัญหาได้

คู่ที่ 2 นิโรธเป็นผล เป็นภาวะสิ้นปัญหาเป็นจุดหมาย ซึ่งต้องการจะเข้าถึงมรรคเป็นเหตุ เป็นวิธีการเป็นข้อปฏิบัติที่ต้องกระทำในการแก้ไขสาเหตุ เพื่อบรรลุจุดหมาย คือ ภาวะสิ้นปัญหาอันได้แก่ความดับทุกข์

4.1.2 เป็นวิธีคิดที่ตรงจุดตรงเรื่องตรงไปตรงมา มุ่งตรงต่อสิ่งที่จะต้องทำ ต้องปฏิบัติ ต้องเกี่ยวข้องของชีวิตให้แก่ปัญหา หลักการหรือสาระสำคัญของวิธีคิดแบบอริยสังข์ คือการเริ่มต้นจากปัญหาที่ประสบโดยกำหนดรู้ ทำความเข้าใจและกำหนดขอบเขตของปัญหาให้ชัดเจน ค้นหาสาเหตุของปัญหาให้พบ แล้วจึงกำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้แน่ชัดว่าคืออะไร แล้วปฏิบัติหรือลงมือกระทำเพื่อกำจัดสาเหตุของปัญหา โดยให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่กำหนดแล้ว

5. วิธีคิดแบบอรรถสัมพันธ์ หรือวิธีคิดตามหลักการและความมุ่งหมาย คือพิจารณาให้เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างธรรมกับอรรถ หรือหลักการกับความมุ่งหมาย คำว่า ธรรม คือ หลักความดีงาม หลักการปฏิบัติ รวมทั้งหลักคำสอนที่จะให้ประพฤติปฏิบัติและกระทำ การได้ ถูกต้อง คำว่า อรรถ แปลว่า ความหมาย ความมุ่งหมาย จุดหมาย ประโยชน์ที่ต้องการหรือสาระที่พึงประสงค์

6. วิธีคิดแบบคุณโทษและทางออก วิธีการคิดแบบนี้เป็นการมองสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริงอีกแบบหนึ่ง ซึ่งเน้นการยอมรับความจริงตามที่สิ่งนั้น ๆ เป็นอยู่ทุกแง่ทุกด้าน ทั้งด้านดี ด้านเสีย หรือทั้งคุณและโทษของสิ่งนั้น ๆ ไม่ใช่มองแต่ด้านดีหรือคุณอย่างเดียวและไม่เห็นแต่โทษหรือด้านเสียอย่างเดียว เมื่อเห็นทั้งด้านดีและด้านเสียแล้วต้องมองเห็นทางออก และรู้จุดมุ่งหมายว่าคืออะไร

7. วิธีคิดแบบคุณค่าแท้ – คุณค่าเทียม เป็นวิธีคิดแบบสกัถหรือบรรเทา ตัถหา เป็นขั้นฝึกหัดขัดเกลากิเลส หรือตัดทางไม่ให้กิเลสเข้ามาครอบงำจิตใจ แล้วชักจูงพฤติกรรมต่อไปวิธีคิดแบบนี้ใช้มากในชีวิตประจำวัน ในเรื่องการบริโภคใช้สอยปัจจัย 4 และวัสดุอุปกรณ์อำนวยความสะดวกต่าง ๆ การซื้อหาหรือการครอบครองโดยมุ่งให้เข้าใจ

และเลือกเสพคุณค่าแท้ที่เป็นประโยชน์แก่ชีวิต เพื่อประโยชน์แก่ชีวิต เพื่อประโยชน์สุขแก่ตน และคนอื่น และยังเกื้อกูลแก่ความเจริญงอกงามของกุศลธรรม เช่น ความมีสติทำให้พ้นความเป็นทาสของวัตถุ คุณค่าเทียมไม่เกื้อกูลต่อชีวิตทำให้อกุศลธรรม เช่น ความโลภ ความมัวเมา ความริษยา มานะ ทิฏฐิ ตลอดจนยกตนข่มผู้อื่นเจริญขึ้นและเป็นไป เพื่อแก่งแย่ง เบียดเบียน

8. วิธีคิดแบบอุปมาปลูกเร้าคุณธรรม คือวิธีคิดแบบเร้ากุศลเป็นวิธีคิดในแนวสกัดกันหรือบรรเทาและขัดเกลาตัดหน้า จัดว่าเป็นข้อปฏิบัติระดับต้น ๆ มีหลักการว่า ประสพการณ์คือสิ่งที่ได้รับประสบหรือได้รับรู้อย่างเดียวกัน บุคคลผู้ประสบหรือรับรู้ต่างกัน อาจมองเห็นและคิดนึกปรุงแต่งไปคนละอย่าง สุดแต่โครงสร้างแนวทางความเคยชินต่าง ๆ ที่เป็นเครื่องปรุงของจิตคือสังขารที่ผู้นั้นสะสมไว้ หรือสุดแต่การทำใจในขณะนั้นวิธีคิดแบบนี้เป็นการทำใจที่ช่วยตั้งต้น และชักนำความคิดให้เดินไปในทางที่ดีงามและเป็นประโยชน์

9. วิธีคิดแบบเป็นอยู่ในขณะปัจจุบัน หรือวิธีคิดแบบปัจจุบันธรรม เป็นอารมณ์ เป็นการคิดในแนวทางของความรู้หรือคิดด้วยอำนาจปัญญา มีสติตามทันสิ่งที่รับรู้ เกี่ยวข้องหรือต้องทำอยู่ในเวลานั้น ๆ แต่ละขณะทุก ๆ ขณะถ้าจิตรับรู้สิ่งใดแล้วเกิดความชอบใจหรือไม่ชอบใจขึ้น คิดข้องวนเวียนกับภาพ (อดีต) หากจิตหลุดลอยจากขณะปัจจุบัน ไม่เกาะเกี่ยวกับภาพสิ่งที่ยังไม่มา (อนาคต) ต้องใช้สติเป็นตัวกำกับ

10. วิธีคิดแบบวิภาษวาท เป็นการมองและแสดงความจริง โดยแยกแยะออกให้เห็นแต่ละแง่แต่ละด้านครบทุกแง่แต่ละด้าน ไม่ใช่จับเอาแง่เดียวหรือบางแง่ขึ้นมาวินิจฉัย หรือประเมินค่าความดี ความชั่ว เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าโยนิโสมนสิการแบบต่าง ๆ สรุปได้เป็น 2 แบบคือ โยนิโสมนสิการแบบเพื่อรู้ ตามสภาวะทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจตามความเป็นจริง และโยนิโสมนสิการแบบเพื่อเสริมสร้างกุศลธรรม มุ่งปลูกเร้าให้เกิดคุณธรรมหรือกุศลธรรมต่าง ๆ โดยโยนิโสมนสิการทั้ง 2 แบบต่างกันที่จุดตั้งต้นความคิด เมื่อรับรู้อารมณ์และสติกำหนดมุ่งเพื่อจะรู้ตามความเป็นจริงก็เป็นโยนิโสมนสิการ เพื่อความอยู่ตามสภาวะขึ้นตรงต่อความจริงที่เป็นอยู่ตามธรรมดา แต่ถ้าสติกำหนดกุศลธรรมอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นที่หมาย หรือระลึกถึงความคิดที่ดีงามบางอย่างไว้ในใจ หรือยังมีเรื่องของการปรุงแต่งก็เป็นโยนิโสมนสิการ เพื่อเสริมสร้างกุศลธรรม ถ้าพิจารณาขั้นตอนของกระบวนการการคิดแล้ว จะแบ่งโยนิโสมนสิการได้เป็น 2 ช่วง คือ คิดแบบตอนรับรู้อารมณ์หรือประสพการณ์จากภายนอก และคิดพิจารณาอารมณ์หรือเรื่องราวที่เก็บเข้ามาแล้วภายใน หรือเป็นแกนนำของการพัฒนาปัญญาในการศึกษา การพัฒนาวิธีเรียนวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน ควรส่งเสริมกระตุ้นเร้าให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนใช้โยนิโสมนสิการอยู่เสมอ ซึ่งจะทำให้เกิดการหยั่งรู้และตระหนักในความจริง ซึ่งจะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและบุคลิกภาพ

2.4 ขั้นตอนการสอนแบบโยนิโสมนสิการ

สุมน อมรวิวัฒน์ (2533 : 166) ได้เสนอขั้นตอนการสอนแบบโยนิโสมนสิการไว้ดังนี้

2.4.1 ขั้นนำ เป็นการสร้างเจตคติที่ดีต่อครู วิธีการเรียนและบทเรียน ดังนี้

2.4.1.1 จัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เหมาะสม ได้แก่ เหมาะสมกับระดับของชั้น วัยของผู้เรียน วิธีการเรียนการสอนและเนื้อหาของบทเรียน

2.4.1.1 การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับศิษย์ หมายถึง ครูทำตนให้เป็นที่เคารพรักของศิษย์ โดยมีบุคลิกภาพที่ดี สะอาด แจ่มใสและสำรวม มีสุขภาพจิตดี มีความมั่นใจในตนเอง

2.4.1.3 การเสนอสิ่งเร้าและแรงจูงใจ

1) ใช้สื่อการเรียนการสอนหรืออุปกรณ์และวิธีการต่าง ๆ เพื่อเร้าความสนใจ เช่น การจัดป้ายนิเทศ จัดนิทรรศการ เสนอเอกสาร ภาพ กรณีปัญหา กรณีตัวอย่างสถานการณ์จำลอง เป็นต้น

2) การจัดกิจกรรมขั้นนำที่สนุก น่าสนใจ

3) ศิษย์ได้ตรวจสอบความรู้ ความสามารถของตนและได้รับทราบผลทันที

2.4.2 ขั้นสอน

2.4.2.1 ครูเสนอปัญหาที่เป็นสาระของบทเรียน หรือเสนอหัวข้อเรื่องประเด็นสำคัญของบทเรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ

2.4.2.2 ครูแนะนำแหล่งวิทยาการและแหล่งข้อมูล นักเรียนฝึกรวบรวมข้อมูลข้อเท็จจริง ความรู้และหลักการ โดยใช้ทักษะที่เป็นเครื่องมือของการเรียนรู้ เช่น ทักษะทางวิทยาศาสตร์ และทักษะทางสังคม

2.4.2.3 ครูจัดกิจกรรมที่กระตุ้นให้ผู้เรียนคิด ค้นคว้า ทดวิเคราะห์และสรุป

2.4.2.4 ครูสรุปประเด็นของข้อมูล ความรู้ และเปรียบเทียบประเมินค่า โดยวิธีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทดลอง ทดสอบ จัดเป็นทางเลือกและทางออกของการแก้ปัญหา

2.4.2.5 ศิษย์ดำเนินการเลือกและตัดสินใจ

2.4.2.6 ศิษย์ทำกิจกรรมฝึกปฏิบัติเพื่อพิสูจน์ผลการเลือกและตัดสินใจ

3.4.1 ขั้นสรุป

3.4.1.1 ครูและศิษย์รวบรวมข้อมูลจากการสังเกตการปฏิบัติทุกขั้นตอน

3.4.1.2 ครูและศิษย์อภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับข้อมูลที่ได้

3.4.1.3 ครูและศิษย์สรุปผลการปฏิบัติ

3.4.1.4 ครูและศิษย์สรุปทเรียน

3.4.1.5 ครูวัดและประเมินผลการเรียนการ

กิตติ พัฒนตระกูลสุข (2542 : 21) ได้แบ่งขั้นตอนการทำงานของ โยนิโสมนสิการออกเป็น 2 ขั้นตอน คือการรับรู้อารมณ์หรือประสบการณ์ภายนอก กับการคิดค้น พิจารณาอารมณ์ หรือเรื่องราวที่เก็บเข้ามาแล้วภายใน ลักษณะที่พึงสังเกตอย่างหนึ่ง ของการรับรู้ด้วยโยนิโสมนสิการ คือการรับรู้เพื่อเพียงเป็นการรับรู้ที่ถูกต้องตามจริง และเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการคิด จะเอาไปใช้ประโยชน์การดำเนินชีวิตและทำกิจต่าง ๆ ต่อไป หรือเป็นการรับรู้เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ทางสติปัญญา สำหรับผู้ใช้โยนิโสมนสิการสำเร็จจะเป็น ผู้มีคุณภาพทางอารมณ์ใหม่อย่างบริสุทธิ์เกิดขึ้นมาอย่างเด่นชัด เกิดคุณธรรมสืบต่อคุณค่า ทางด้านความงดงามอ่อนโยนของชีวิต มีความสดชื่นผ่องใส ปลอดภัย เบิกบานใจ และยังเป็น ตัวเชื่อมให้บุคคลติดต่อกับโลกภายนอกอย่างถูกต้อง โดยทางจิตใจของตนเอง ได้แก่ การรับรู้และ มีความคิดที่ก่อให้เกิดปัญญา

สำนักงานศึกษาธิการเขต เขตการศึกษา 5 ฝ่ายวิจัยและบริการการศึกษา จังหวัดราชบุรี (อรุณี ไทยบัณฑิตย์, 2545 : 44 - 45 ; อ้างอิงจาก สำนักงานศึกษาธิการเขต เขตการศึกษา 5 ฝ่ายวิจัยและบริการการศึกษา จังหวัดราชบุรี, 2530 : 208 - 233) ได้เสนอ การสอนให้คิดเป็นตามแนวพุทธวิธีสอนมาใช้ โดยให้สอดคล้องกับวิธีการสมัยปัจจุบัน ซึ่งมี หลายวิธีการ เช่น การสอนสมรรถภาพตามรูปแบบของกานเนย์ (Gagne) วิธีการทางวิทยาศาสตร์ วิธีการสร้างความคิดรวบยอด (Conceptual Learning) วิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน (Inquiry Method) วิธีการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรม (Moral Reasoning) วิธีการทำความเข้าใจ ในค่านิยม (Value Clarification) วิธีการปรับพฤติกรรม (Behavior modification) พร้อม กันนี้ก็ได้นำเสนอรูปแบบการสอนให้คิดเป็นตามเหตุพุทธวิธีประยุกต์ ซึ่งเป็นการสอนเพื่อเผชิญ สถานการณ์ โดยให้พิจารณาแบบแผนยุทธศาสตร์กระบวนการสอน สามารถจัดขึ้นได้ทั้งภายใน ชั้นเรียนและจัดเป็นกิจกรรมเสริมประสบการณ์ของนักเรียน กระบวนการสอนแบบนี้เน้นการจัด กิจกรรมที่สร้างความสนใจของนักเรียน เน้นที่การมีส่วนร่วมการฝึกปฏิบัติ และการนำไปใช้ใน ชีวิตจริง ครูต้องจัดบรรยากาศ สื่อการสอน วิธีการและกิจกรรมต่าง ๆ ที่ให้นักเรียนได้เห็นได้คิด ได้ปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้สามารถเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหาได้ กระบวนการสอน ดังกล่าวนี้นี้มี 4 ขั้นตอน คือ

1. การรวบรวมข่าวสาร ข้อมูล ข้อเท็จจริง ความรู้และหลักการ พระพุทธเจ้า ทรงให้วิธีการที่บุคคลจะสามารถรวบรวมข่าวสาร ความรู้ได้คือต้องประกอบด้วย พหุสุต 5 คือ ฟังมาก จำได้ ใช้อยู่เสมอจนชำนาญ ใส่ใจนึกคิดพิจารณาจนเจนใจ มีปัญญาประจักษ์แจ้ง มีความเข้าใจลึกซึ้ง สืบสวนถึงแหล่งที่มาในการให้และรับข่าวสาร มีการพิสูจน์กลั่นกรองข่าวสาร นั้นให้เกิดประโยชน์มีคุณค่าต่อการตัดสินใจและการปฏิบัติ

2. การประเมินค่าเพื่อหาคุณค่าแท้ คุณค่าเทียม ชั้นนี้เป็นการนำข่าวสารความรู้ที่ได้มาจัดสรุปประเด็นข่าวไว้อย่างเป็นระเบียบ แล้วประเมินค่าว่าประเด็นไหนถูกต้อง ดีงาม เหมาะสมและ เกิดประโยชน์สูงสุดแท้จริง ประเด็นใดบกพร่อง ผิดพลาด ชั่วร้าย ไม่ถูกไม่ควร การให้การศึกษาจึงเน้นความสามารถที่บุคคลจะประเมินค่าของวิธีการและสิ่งต่าง ๆ อย่างมีจริยธรรม

3. การเลือกและตัดสินใจ เป็นวิธีคิดโดยแยกคายวิธีหนึ่ง วิธีคิดแบบคุณ - โโทษและทางออก (อัสสาทะ - อาทีนวะ - สิสสรณะ) และบุคคลจะต้องรู้จักพิจารณาสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งในด้านที่ดี ด้านร้าย รู้จุดมุ่งหมายของการปฏิบัติและสามารถเลือกทางออกที่ให้บรรลุจุดหมายนั้นได้ การเลือกและการตัดสินใจหลังจากที่ได้ประเมินค่าข้อมูลต่าง ๆ ไว้หลาย ๆ ทาง แล้วนั้นนับว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญมากในกระบวนการเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหา เพราะถ้าเลือกและตัดสินใจผิดพลาดหรือมีความลังเลไม่กล้าตัดสินใจ บุคคลนั้นย่อมไม่สามารถแก้ปัญหาได้และอาจหลีกเลี่ยงไปจากสถานการณ์นั้น ๆ กล่าวคือ ไม่สามารถจะดับทุกข์ได้แม้ว่าจะรู้วิถีทางแห่งการดับทุกข์

4. การปฏิบัติเป็นขั้นตอนที่ละเอียดอ่อนมาก จำเป็นจะต้องอาศัยพื้นฐานและหลักเกณฑ์ที่ดีเป็นแนวทางและต้องฝึกอบรมปรับตัว ปรับจิตใจให้มีความอดทนประณีต จึงอยู่ในสังคมได้ราบรื่น พื้นฐานในการปฏิบัติตนที่บุคคลพึงสังวรอยู่เสมอ พระพุทธเจ้าได้ทรงวางหลักไว้อย่างแน่นอนที่สุดแล้ว หากใครปฏิบัติตามหลักการนี้ไม่มีทางวิบัติ เรียกว่า สัปบุริสธรรม 7 ซึ่งประกอบด้วย

- 4.4.1 การปฏิบัติตนตามหลักการ กฎเกณฑ์
- 4.4.2 ปฏิบัติตามสาระและความมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้
- 4.4.3 ปฏิบัติตามสภาพฐานะ ความสามารถ
- 4.4.4 ปฏิบัติตนยึดหลักความพอดี รู้จักประมาณ
- 4.4.5 ปฏิบัติตนเหมาะสมกับกาลเวลา
- 4.4.6 ปฏิบัติตนให้เหมาะกับกลุ่มคน ชุมชน
- 4.4.7 ปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคล

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนตามขั้นตอนของวิธีสอนแบบ โยนิโสมนสิการประกอบด้วย 1) ขั้นนำ เป็นการสร้างเจตคติที่ดีต่อครู การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับศิษย์ การเสนอสิ่งเร้าและแรงจูงใจ เช่น ภาพ กรณีปัญหา กรณีตัวอย่าง จัดกิจกรรมขั้นนำที่สนุก ศิษย์ได้ตรวจสอบความรู้ 2) ขั้นสอน ครูเสนอปัญหาที่เป็นสาระของบทเรียน แนะนำแหล่งวิทยาการและแหล่งข้อมูล โดยผู้เรียนมีกรรวบรวมข้อมูล ข้อเท็จจริง ลงมือค้นคว้า คิดวิเคราะห์และสรุป ทำการ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทดลอง ทดสอบ การแก้ปัญหา การเลือกและตัดสินใจ ทำกิจกรรมฝึกปฏิบัติ เพื่อพิสูจน์ผลการเลือกและการตัดสินใจ ซึ่งครูจะเป็นกัลยาณมิตรในการเรียนรู้ ให้คำแนะนำ 3) ขั้นสรุป ครูและศิษย์

รวบรวมข้อมูลจากการสังเกตการปฏิบัติ อภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับข้อมูลที่ได้ สรุปผลการปฏิบัติ สรุปบทเรียนวัดและประเมินผลการเรียนการ และผู้ใช้โยนิโสมนสิมคติการอย่างได้ผลจะเกิดความรู้สึกสดชื่น ผ่องใส ปลอดภัย เบิกบานใจ มีความสุข ความสงบเป็นอิสระ

3. วิธีสอนแบบปกติ

3.1 ความหมายของวิธีสอนแบบปกติ

การสอนแบบปกติเป็นการสอนที่เน้นการบรรยาย อธิบายเนื้อหาครูจะเป็นผู้ถ่ายทอดเนื้อหาไปยังผู้เรียน มุ่งให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาสาระเพื่อให้ได้ความรู้มากที่สุด รวมทั้งการให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายการสอนแบบปกติ ไว้ดังนี้

พรรณรัตน์ เกษธรรมสาร (2533 : 36) สรุปว่า การสอนแบบปกติ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีลักษณะเน้นการบรรยาย นักเรียนตอบคำถามทั้งห้องหรือตอบทีละคนเมื่อครูเรียก หลังจากนั้นครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด ซึ่งนักเรียนแต่ละคนนั่งทำงานของตนเองถ้าไม่เข้าใจบทเรียนก็ถามครู

อัจฉราพร ทรัพย์แก้ว (2536 : 7) สรุปว่า การสอนแบบปกติ หมายถึง วิธีการสอนที่ครูเป็นผู้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้โดยการบรรยาย การอธิบายและการซักถาม ร่วมกันสรุปบทเรียนเป็นส่วนใหญ่

ปรารภนา เกษน้อย (2540 : 24 - 25) สรุปว่า การสอนแบบปกติ หมายถึง การจัดเรียนการสอนที่เน้นข้อมูลเนื้อหาส่วนใหญ่เป็นการสอนแบบบรรยาย ครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ด้วยการบอกกล่าวอธิบาย โดยทั่วไปมักเน้นการสื่อสารทางเดียวคือจากครูผู้สอนไปยังนักเรียน หรือในบางครั้งผู้สอนจะมีอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการประกอบการบรรยาย มีการสาธิตประกอบการซักถาม และนักเรียนจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนน้อย เพียงแต่จดบันทึกเท่านั้น

สรุปได้ว่า การสอนแบบปกติ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีลักษณะเน้นการบรรยาย อธิบายเนื้อหา ครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ด้วยการบอกกล่าวจากนั้นจะมอบหมายให้นักเรียนทำงาน ทำรายงาน สรุป และให้นักเรียนจดบันทึกลงสมุดเพื่อสรุปบทเรียน

3.2 ขั้นตอนการสอนแบบปกติ

นวลลัย ดปนิย์ (2535 : 7) ได้กล่าวถึงขั้นตอนของการสอนแบบปกติ ไว้ดังนี้
ขั้นที่ 1 การนำเข้าสู่บทเรียน เป็นการทบทวนเนื้อหาที่เรียนมาแล้ว เพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่จะเรียนใหม่

ขั้นที่ 2 การสอนเนื้อหา การฝึกกิจกรรมประกอบด้วยคำอธิบายของครู การฝึกกิจกรรม ทั้งกลุ่มย่อยกลุ่มใหญ่ การถามตอบระหว่างครูกับนักเรียน นักเรียนกับนักเรียน ตลอดจนการเล่นเกมที่ต่าง ๆ

ขั้นที่ 3 การสรุปทบทวน เป็นการสรุปเนื้อหาการเรียนในแต่ละครั้งว่ามีเนื้อหาสาระสำคัญอะไรบ้าง

ปรารภนา เกษน้อย (2540 : 45) ได้กล่าวถึงขั้นตอนของการสอนแบบปกติไว้ว่ามีขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นนำ

1.1 ชี้แจงวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายในการเรียนให้นักเรียนทราบ

1.2 การนำเข้าสู่บทเรียน ซึ่งอาจใช้รูปภาพ วีดิโอเทป หรือการทบทวน

บทเรียนเดิม

2. ขั้นสอน

2.1 สอนเนื้อหาในเรื่องนั้น ๆ และให้นักเรียนทำกิจกรรม ซึ่งมีทั้งกิจกรรมที่ครูและนักเรียนร่วมกันทำหรือกิจกรรมที่ทำคนเดียว และกิจกรรมที่ทำเป็นกลุ่มไม่คำนึงถึงความสามารถทางการเรียน

2.2 นำเสนอผลงานโดยการที่ครูเรียกถามเป็นรายบุคคล หรือโดยการส่งตัวแทนกลุ่มมานำเสนอหน้าชั้นเรียน

3. ขั้นสรุป ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปเนื้อหาในเรื่องนั้น ๆ

สรุปได้ว่า การสอนแบบปกติคือการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีลักษณะเน้นการบรรยาย อธิบายเนื้อหา ครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ด้วยการบอกกล่าว และจะมอบหมายให้นักเรียนทำงานโดยมีขั้นตอนการสอนหลักคือ ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นดำเนินการสอน และขั้นการสรุป

4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

4.1 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ทบวงมหาวิทยาลัย (2525 : 1 - 5) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า คือ ผลสัมฤทธิ์ทางด้านเนื้อหา ความรู้ และด้านกระบวนการแสวงหาความรู้ในเรื่องนั้น ๆ

สมบูรณ์ ชิตพงศ์ และคณะ (2540 : 6 - 7) ได้กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมทั้ง 3 ด้าน คือ

1. ด้านความคิด (Cognitive Domain) เป็นความสามารถของสมองในด้านความคิดเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่แยกย่อยเป็น 6 ชั้น

1.1 ความรู้ความจำ (Memory) เป็นความสามารถในการทรงไว้ รักษาไว้ซึ่งมวลประสบการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตที่รับรู้มา

1.2 ความเข้าใจ (Comprehension) เป็นความสามารถในการแปลความตีความและขยายความ ในเรื่องราวและเหตุการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตที่ต้องประสบ

1.3 การนำไปใช้ (Application) เป็นความสามารถที่นำประสบการณ์ที่ได้รับมาไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาใหม่

1.4 การวิเคราะห์ (Analysis) เป็นความสามารถในการจับใจความสำคัญและหาความสัมพันธ์ และหลักการของสิ่งของเรื่องราวเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

1.5 การสังเคราะห์ (Synthesis) เป็นความสามารถในความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เรื่องราวต่าง ๆ ขึ้นมาใหม่ โดยใช้สิ่งเดิมมาดัดแปลงและปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพดีกว่าแต่ก่อน

1.6 การประเมินค่า (Evaluation) เป็นความสามารถในการตัดสินใจและลงสรุปในเรื่องราวต่าง ๆ

2. ด้านความรู้สึก (Affective Domain) เป็นท่าทีที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ มี 4 ขั้นตอนคือ

2.1 การรับรู้ (Receiving) เป็นความรู้สึกจับใจในการที่จะรับรู้สิ่งเร้าต่าง ๆ การตอบสนอง (Responding) เป็นการมีปฏิกิริยาต่อสิ่งเร้าด้วยความรู้สึกที่ยินยอมเต็มใจและพอใจ

2.2 การสร้างคุณค่า (Valuing) เป็นการแสดงออกซึ่งความรู้สึกมีส่วนร่วมต่อสิ่งต่าง ๆ ตั้งแต่การยอมรับ นิยมชมชอบ และเชื่อถือในสิ่งนั้น

2.3 การจัดระบบ (Organization) เป็นการสร้างความคิดรวบยอดของคุณค่าให้เกิด มีระบบโดยอาศัยความสัมพันธ์ของคุณค่าในสิ่งที่ยึดถือ

2.4 การสร้างลักษณะนิสัย (Characterization) เป็นการจัดคุณค่าที่มีอยู่แล้วให้เป็นระบบและยึดถือเป็นลักษณะนิสัยประจำตัวบุคคล

3. ด้านทักษะ (Psycho - motor Domain) เป็นทักษะในการปฏิบัติมี 5 ขั้นตอนคือ

3.1 การเลียนแบบ (Imitation) เป็นการเลือกหาตัวแบบที่สนใจ

3.2 การทำตามแบบ (Manipulation) เป็นการลงมือทำตามแบบที่สนใจ

3.3 การหาความถูกต้อง (Precision) เป็นการตัดสินใจเลือกทำตามแบบที่เห็นว่าถูกต้อง

3.4 การทำอย่างต่อเนื่อง (Articulation) เป็นการกระทำสิ่งที่เห็นว่าถูกต้องนั้นได้อย่างเป็นเรื่องเป็นราว

3.5 การทำโดยธรรมชาติ (Naturalization) เป็นการทำให้เกิดทักษะสามารถทำการปฏิบัติได้โดยอัตโนมัติจนเป็นธรรมชาติ

สรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหมายถึง คุณลักษณะความรู้ความสามารถของบุคคลอันเกิดจากการเรียนการสอน หรือมวลประสบการณ์ทั้งปวงที่ได้รับจากการฝึกอบรม และการเรียนการสอนทำให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความคิด ด้านความรู้สึก ด้านทักษะ

4.2 การปรับปรุงจุดมุ่งหมายทางการศึกษาของบลูม เดวิด แครทวอลล์ (David Krathwohl) และโลริน แอนเดอร์สัน (Lorin Anderson) ซึ่งเป็นหนึ่งในคณะที่ได้ร่วมกันสร้างจุดมุ่งหมายการศึกษาเดิมได้รวบรวมนักจิตวิทยา นักทฤษฎีหลักสูตร นักวิจัยทางด้านการเรียนการสอนและผู้เชี่ยวชาญด้านวัดและประเมินผล เพื่อปรับปรุงจุดมุ่งหมายทางการศึกษาด้านพุทธิพิสัยของบลูม เพื่อช่วยครูนักการศึกษาและผู้บริหารทางการศึกษา ซึ่งจุดมุ่งหมายดังกล่าวประกอบด้วย จุดมุ่งหมาย 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย สำหรับจุดมุ่งหมายที่ได้มีการปรับปรุงคือ

ด้านพุทธิพิสัย ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการทางปัญญาที่เป็นลำดับขั้นและจะค่อย ๆ เพิ่มความซับซ้อนขึ้นเรื่อย ๆ จนกระทั่งถึงขั้นสุดท้ายทั้งหมด 6 ชั้น ดังนี้

4.2.1 ความรู้ ความจำ (Knowledge)

4.2.2 ความเข้าใจ (Comprehension)

4.2.3 การนำไปใช้ (Application)

4.2.4 การวิเคราะห์ (Analysis)

4.2.5 การสังเคราะห์ (Synthesis)

4.2.6 การประเมินค่า (Evaluation)

ซึ่งตลอดเวลาที่ผ่านมามจุดมุ่งหมายทางการศึกษาของบลูม ได้รับการยอมรับและมีการนำไปใช้อย่างหลากหลาย ถือได้ว่าเป็นจุดมุ่งหมายทางการศึกษาที่มีความสำคัญที่สุดรูปแบบหนึ่งที่มีการประยุกต์กันอย่างแพร่หลาย ในทุกระดับของระบบการศึกษาในโรงเรียนและในทุกสาขาวิชา ส่วนตัวบลูมไม่สามารถเข้าร่วมการปรับปรุงได้เนื่องจากป่วยและได้เสียชีวิตก่อนที่จะมีการตีพิมพ์ จุดมุ่งหมายฉบับปรับปรุงไม่นานนักในปี 2001 ผลของการปรับปรุงจุดมุ่งหมายทางการศึกษาทางด้านพุทธิพิสัยนี้ ได้เกิดการปรับเปลี่ยนที่สำคัญทั้งในส่วนโครงสร้างและคำศัพท์ที่ใช้เป็นชื่อกระบวนการทางปัญญา ซึ่งสามารถเปรียบเทียบกับจุดมุ่งหมายฉบับเดิมได้ดังตาราง 1

ตาราง 1 เปรียบเทียบกระบวนการทางปัญญาที่ใช้คำศัพท์เดิมและคำศัพท์ใหม่

คำศัพท์เดิม	คำศัพท์ใหม่
1. ความรู้ ความจำ (Knowledge)	1. จำ (Remembering)
2. ความเข้าใจ (Comprehension)	2. เข้าใจ (Understanding)
3. การนำไปใช้ (Application)	3. ประยุกต์ใช้ (Applying)
4. การวิเคราะห์ (Analysis)	4. วิเคราะห์ (Analysing)
5. การสังเคราะห์ (Synthesis)	5. ประเมินค่า (Evaluating)
6. การประเมินค่า (Evaluation)	6. คิดสร้างสรรค์ (Creating)

ลำดับขั้นตอนของกระบวนการทางปัญญา ในจุดมุ่งหมายทางการศึกษาด้านพุทธิพิสัยของ บลูมที่ปรับปรุงใหม่ ยังคงมีลำดับขั้น 6 ขั้น ซึ่งสามารถอธิบายได้ ดังนี้

1. จำ (Remembering) หมายถึง ความสามารถในการระลึกได้ แสดงรายการได้ บอกได้ ระบุได้ เช่น นักเรียนบอกความหมายของทฤษฎีได้

2. เข้าใจ (Understanding) หมายถึง ความสามารถในการแปลความ เช่น สรุป อ้างอิง ตัวอย่างเช่น นักเรียนสามารถอธิบายแนวคิดของทฤษฎีได้

3. ประยุกต์ใช้ (Applying) หมายถึง ความสามารถในการนำไปใช้ ประยุกต์ใช้ แก้ไขปัญหา เช่น นักเรียนสามารถใช้ความรู้ในการแก้ไขปัญหาได้

4. วิเคราะห์ (Analysing) หมายถึง ความสามารถในการเปรียบเทียบอธิบาย ลักษณะการจัดการ ตัวอย่างเช่น นักเรียนสามารถบอกความแตกต่างระหว่าง 2 ทฤษฎีได้

5. ประเมินค่า (Evaluation) หมายถึง ความสามารถในการตรวจสอบวิจารณ์ ตัดสินตัวอย่างเช่น นักเรียนสามารถตัดสินคุณค่าของทฤษฎีได้

6. คิดสร้างสรรค์ (Creating) หมายถึง ความสามารถในการออกแบบ (Design) วางแผนผลิต เช่น นักเรียนสามารถนำเสนอทฤษฎีใหม่ที่แตกต่างไปจากทฤษฎีเดิมได้

ซึ่งในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดใช้การวัดผลการเรียนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยขั้นตอนกระบวนการทางปัญญา ที่ได้ปรับปรุงของเดวิด แครทวอท์ (David Krathwohl) และโลรีน แอนเคอร์สัน ประกอบด้วยการวัดทั้ง 6 ขั้น คือ จำ เข้าใจ ประยุกต์ใช้ วิเคราะห์ ประเมินค่า และคิดสร้างสรรค์

4.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ (Achievement test) นักวัดผลและนักศึกษามีการเรียกชื่อแตกต่างกันไป เช่น แบบทดสอบความสัมฤทธิ์ แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ แบบสอบผลสัมฤทธิ์ และได้ให้ความหมายไว้ในแนวทางเดียวกัน ดังนี้

บุญธรรม กิจปริดาปริสุทธิ (2525 : 51) กล่าวว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง แบบทดสอบที่ครูสร้างเองใช้เฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น ความหมายของการวัดผลสัมฤทธิ์คือ ต้องการให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่เที่ยงตรงเชื่อถือได้ และนำไปใช้ประโยชน์ได้

เยาวดี วิบูลย์ศรี (2540 : 25) ได้สรุปไว้ว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์เป็นแบบทดสอบวัดความรู้เชิงวิชาการ มักใช้วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเน้นการวัดความรู้ความสามารถจากการเรียนรู้ในอดีต หรือในสภาพปัจจุบันของแต่ละบุคคล

กรอนลันด์ (Gronlund 1993 : 1) ให้แนวคิดว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์เป็นกระบวนการเชิงระบบ เพื่อการวัดพฤติกรรมหรือผลการเรียนรู้ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมีหน้าที่หลักสำหรับการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน

สรุปได้ว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือ แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นเองใช้เฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น ใช้วัดผลการเรียนวิชาต่าง ๆ ทั่วไปมีหลายชนิดทั้งที่เป็นการปฏิบัติ หรือแบบข้อเขียนวัดความรู้เชิงวิชาการ หรือกระบวนการเชิงระบบ เพื่อการวัดผลการเรียนรู้ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น จากกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนในเชิงวิชาการ ที่ผู้เรียนได้เรียนรู้มาแล้วว่าบรรลุวัตถุประสงค์เพียงใด

4.4 แนวทางการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์

4.4.1 หลักการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์จะมีคุณภาพได้นั้นจะต้องอาศัยหลักการสร้างที่มีประสิทธิภาพซึ่ง กรอนลันด์ (Gronlund 1993 : 8 - 11) ได้ให้หลักการสร้างดังนี้

4.4.1.1 ต้องนิยามพฤติกรรมหรือผลการเรียนรู้ ที่ต้องการจะวัดให้ชัดเจน โดยกำหนดในรูปของจุดประสงค์การเรียนรู้ของบทเรียน หรือรายวิชาด้วยคำที่เฉพาะเจาะจงสามารถวัดและสังเกตได้

4.4.1.2 ควรสร้างแบบทดสอบวัดให้ครอบคลุมผลการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ทั้งหมดทั้งในระดับความรู้ ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้และระบบที่ซับซ้อนมากยิ่งขึ้น

4.4.1.3 แบบทดสอบที่สร้างขึ้นควรจะวัดพฤติกรรม หรือผลการเรียนรู้ที่เป็นตัวแทนกิจกรรมการเรียนรู้ โดยจะต้องกำหนดตัวชี้วัดและขอบเขตของผลการเรียนรู้ที่จะวัดแล้วจึงเขียนข้อสอบตามตัวชี้วัดจากขอบเขตที่กำหนดไว้

4.4.1.4 แบบทดสอบที่สร้างขึ้น ควรประกอบด้วยข้อสอบชนิดต่าง ๆ ที่เหมาะสมสอดคล้องกับการวัดพฤติกรรมหรือผลการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ให้มากที่สุด

4.4.1.5 ควรสร้างแบบทดสอบโดยคำนึงถึงแผน หรือวัตถุประสงค์ของผลการทดสอบไปใช้ประโยชน์ จะได้เขียนข้อสอบให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และทันใช้ตามแผนที่กำหนด เช่น การใช้แบบทดสอบก่อนการเรียนการสอน สำหรับตรวจสอบ

พื้นฐานความรู้ของผู้เรียนเพื่อการสอนซ่อมเสริม การใช้แบบทดสอบระหว่างการเรียนการสอน หลังเรียนการสอน เพื่อตัดสินผลการเรียน

4.4.1.6 แบบทดสอบที่สร้างขึ้น จะต้องทำให้การตรวจคะแนนไม่มีความคลาดเคลื่อนจากการวัด ซึ่งไม่ว่าจะนำแบบทดสอบไปทดสอบกับผู้เรียนในเวลาที่แตกต่างกันจะต้องได้ผลการวัดเหมือนเดิม

4.4.2 ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

สำหรับขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

พิชิต ฤทธิ์จรรยา (2545 : 97 - 99) ได้สรุปเป็นลำดับ ดังนี้

1. วิเคราะห์หลักสูตรและสร้างตารางวิเคราะห์หลักสูตร การสร้างแบบทดสอบควรเริ่มต้นด้วยการวิเคราะห์หลักสูตร และสร้างตารางวิเคราะห์หลักสูตร เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาสาระและพฤติกรรมที่ต้องการจะวัด ตารางวิเคราะห์หลักสูตรจะใช้เป็นกรอบในการออกข้อสอบ โดยระบุจำนวนข้อสอบในแต่ละเรื่องและพฤติกรรมที่ต้องการวัดไว้
2. กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ เป็นพฤติกรรมที่เป็นผลการเรียนรู้ ที่ผู้สอนมุ่งหวังให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ซึ่งผู้สอนจะต้องกำหนดไว้ล่วงหน้าสำหรับเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนและการสร้างข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์
3. กำหนดชนิดของข้อสอบและการศึกษาวิธีสร้าง โดยศึกษาตารางวิเคราะห์หลักสูตรและจุดประสงค์การเรียนรู้ ผู้ออกข้อสอบต้องพิจารณาและตัดสินใจเลือกใช้ชนิดของข้อสอบที่จะใช้วัดว่าจะเป็นแบบใด โดยต้องเลือกให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ และเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน แล้วศึกษาวิธีเขียนข้อสอบชนิดนั้นให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักและวิธีการเขียนข้อสอบ
4. เขียนข้อสอบ ผู้ออกข้อสอบลงมือเขียนข้อสอบตามรายละเอียดที่กำหนดไว้ในตารางวิเคราะห์หลักสูตรและให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยอาศัยหลักและวิธีการเขียนข้อสอบที่ได้ศึกษามาแล้วในขั้นที่ 3
5. ตรวจสอบข้อสอบ เพื่อให้ข้อสอบที่เขียนไว้แล้วในขั้นที่ 4 มีความถูกต้องตามหลักวิชา ความสมบูรณ์ครบถ้วนตามรายละเอียดที่กำหนดไว้ในตารางวิเคราะห์หลักสูตร ผู้ออกข้อสอบต้องพิจารณาทบทวนตรวจสอบอีกครั้งก่อนที่จะจัดพิมพ์และนำไปใช้ต่อไป
6. จัดพิมพ์แบบทดสอบฉบับทดลอง เมื่อตรวจสอบข้อสอบเสร็จแล้ว ให้พิมพ์ข้อสอบ ทั้งหมดจัดทำเป็นแบบทดสอบฉบับทดลอง โดยมีคำชี้แจงหรือคำอธิบายวิธีตอบแบบทดสอบและจัดวางรูปแบบการพิมพ์ให้เหมาะสม
7. ทดลองสอบและวิเคราะห์ข้อสอบ เป็นวิธีการตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบก่อนนำไปใช้จริง โดยนำแบบทดสอบไปทดลองกับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันกับกลุ่มที่ต้องการสอบจริง แล้วนำผลการสอบมาวิเคราะห์และปรับปรุงข้อสอบให้มีคุณภาพ

โดยสภาพการปฏิบัติจริงของการสอบวัดผลสัมฤทธิ์ในโรงเรียน มักไม่ค่อยมีการทดลองสอบ และวิเคราะห์ข้อสอบ ส่วนใหญ่นำแบบทดสอบไปใช้ทดสอบแล้วจึงวิเคราะห์ข้อสอบ เพื่อปรับปรุงข้อสอบและนำไปใช้ในครั้งต่อไป

8. จัดทำแบบทดสอบฉบับจริง จากผลการวิเคราะห์ข้อสอบ หากพบว่าข้อสอบข้อใดไม่มีคุณภาพหรือมีคุณภาพไม่ดีพอ อาจจะต้องตัดทิ้งหรือปรับปรุงแก้ไขข้อสอบให้มีคุณภาพดีขึ้น แล้วจึงจัดทำเป็นแบบทดสอบฉบับจริงที่จะนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายต่อไป

4.4.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการเขียนข้อสอบ

ข้อเสนอแนะทั่วไปสำหรับการเขียนข้อสอบมีดังนี้ (Gronlund, 1993 : 36 - 37)

4.4.3.1 ควรเลือกชนิดของข้อสอบให้ตรงกับพฤติกรรม หรือผลการเรียนรู้ที่ต้องการวัดให้มากที่สุด

4.4.3.2 เขียนข้อสอบที่ต้องการจะวัดผลของการปฏิบัติให้สอดคล้องกับพฤติกรรมหรือผลการเรียนรู้ ด้านการปฏิบัติ

4.4.3.3 เขียนข้อสอบแต่ละข้อให้ชัดเจน เฉพาะเจาะจงให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

4.4.3.4 เขียนข้อสอบเพื่อให้เห็นพฤติกรรม หรือผลการเรียนรู้ได้โดยไม่ต้องอาศัยเครื่องมืออุปกรณ์อย่างอื่นช่วย เช่น เขียนข้อสอบโจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่วัดความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา โดยไม่ต้องอาศัยเครื่องมืออุปกรณ์ช่วย

4.4.3.5 พยายามป้องกันสิ่งที่ไม่ต้องเกี่ยวข้องกับข้อสอบ แต่จะมีผลต่อคำตอบของผู้สอบ เช่น แบบทดสอบวิชาคณิตศาสตร์ที่ใช้ภาษาที่ซับซ้อน ที่ต้องการตีความและยากเกินวัยของผู้สอบ

4.4.3.6 ควรหลีกเลี่ยงคำ ข้อความ หรือร่องรอยต่าง ๆ ที่จะแนะนำคำตอบที่ถูกต้อง

4.4.3.7 เขียนข้อสอบให้มีระดับความยากง่าย และพอเหมาะสมกับระดับพฤติกรรม หรือผลการเรียนรู้ที่จะวัด วัยของผู้เรียนและการนำผลการทดสอบไปใช้

4.4.3.8 เขียนข้อสอบให้สามารถหาคำตอบที่ถูกต้องได้ หรือคำตอบที่ดีที่สุดโดยไม่มีข้อโต้แย้งในการตัดสินคำตอบที่ถูกต้อง

4.4.3.9 ควรเขียนข้อสอบไว้ล่วงหน้าเพื่อจะได้มีเวลาในการทบทวนตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไขให้ข้อสอบมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

4.4.3.10 ควรที่จะเขียนข้อสอบให้มีจำนวนมากข้อเกินกว่าที่ต้องการใช้จริง เพราะอาจจะต้องตัดข้อสอบบางข้อที่ไม่เหมาะสมออกในภายหลัง

5. ความฉลาดทางอารมณ์

5.1 ความเป็นมาเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์

Thorndike (1920) ได้ให้ความหมายของสติปัญญาไว้ว่ามี 3 องค์ประกอบ และองค์ประกอบหนึ่งในสามคือ ความฉลาดทางสังคม (social intelligence) ซึ่งหมายถึงความสามารถในการเข้าใจผู้อื่น และเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม แต่ในขณะนั้น ยังไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควร เมื่อเทียบกับการศึกษาด้านองค์ประกอบและการทำงานของสมอง โดยเฉพาะด้านแบบทดสอบเชาวน์ปัญญาและการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับสมอง

Bloom (1956) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับ Taxonomy of Educational Objectives และให้ความสำคัญกับความสามารถทางด้านอารมณ์ โดย Bloom ได้แบ่งองค์ประกอบทางด้านความสามารถของมนุษย์ไว้ 3 ด้านคือ

5.1.1 ด้านความคิด (cognitive domains) เป็นความสามารถทางด้านความรู้คิดซึ่งเกี่ยวกับสติปัญญา

5.1.2 ด้านอารมณ์เป็นความสามารถทางด้านความรู้สึก ค่านิยม

5.1.3 ด้านการเคลื่อนไหวร่างกาย (psycho-moter domains) เป็นความสามารถทางด้าน การเคลื่อนไหวหรือทักษะต่าง ๆ

องค์ประกอบทางด้านอารมณ์ของ Bloom ที่กล่าวมา เป็นความสามารถ ที่เกี่ยวข้องกับ ความฉลาดทางอารมณ์

จากที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่า นักจิตวิทยาได้ให้ความสำคัญ กับความฉลาดทางอารมณ์มาเป็นเวลานานตั้งแต่สมัยของ Thorndike และได้มีการให้คำนิยาม ที่เกี่ยวข้องกับ ความฉลาดทางอารมณ์แตกต่างกันไปตามนักจิตวิทยาแต่ละคน แต่มีสาระสำคัญ คล้ายคลึงกันจนกระทั่ง Goleman (1995) นักจิตวิทยาผู้มีความสนใจเกี่ยวกับสมอง บุคลิกภาพ และอารมณ์ ได้เขียนหนังสือและบทความเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ โดยชี้ให้เห็น ความสำคัญของความฉลาดทางอารมณ์ว่า ส่งผลต่อความสำเร็จในชีวิตของบุคคลมากกว่า ความสามารถทางสติปัญญา จึงทำให้คนเริ่มหันมาให้ความสนใจกับความฉลาดทางอารมณ์ กันมากขึ้น

5.2 ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์

Salovey and Mayer (1990) ได้นิยามความฉลาดทางอารมณ์ไว้ว่า เป็นความสามารถของบุคคลที่จะตระหนักรู้ในความคิด ความรู้สึก และภาวะอารมณ์ต่าง ๆ ของตนเองและผู้อื่นได้ นอกเหนือจากการควบคุมอารมณ์ได้แล้วยังรู้จักจำแนกแยกแยะอารมณ์ และใช้ให้เกิดประโยชน์เพื่อชี้นำความคิดและการกระทำของตนเองได้อย่างสมเหตุสมผล

Bar - On (1992 อ้างถึงในทศพร ประเสริฐสุข, 2542) ได้ให้ความหมายคำว่า ความฉลาดทางอารมณ์ว่า เป็นองค์ประกอบของความสามารถด้านส่วนตัว อารมณ์และสังคมของบุคคลที่จะปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้อย่างประสบความสำเร็จ

Goleman (1995) ได้ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ว่า หมายถึง การที่เรารู้จักอารมณ์ของตนเอง ควบคุมอารมณ์ตนเอง และจัดการกับอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม มีแรงจูงใจ เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นและสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นได้

Cooper and Sawal (1997) ได้ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ว่า หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการที่จะรับรู้เข้าใจ และประยุกต์ใช้พลังทางอารมณ์ของตนเป็นฐานในการสร้างสายสัมพันธ์เพื่อชักนำผู้อื่น

เทอดศักดิ์ เตชคง (2542) ได้ให้ความหมายความฉลาดทางอารมณ์ว่าเป็นความสามารถในด้านต่าง ๆ ที่เน้นความรู้สึก การมีปฏิสัมพันธ์และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม ความสามารถในการแก้ไขความขัดแย้ง ความคับข้องใจและหาทางแก้ไขปัญหาได้อย่างมีหลักเกณฑ์

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต, 2542) ได้กล่าวถึงความฉลาดทางอารมณ์ว่า หมายถึง การเข้าสู่ระบบบูรณาการ โดยเน้นความสัมพันธ์ระหว่างปัญญากับอารมณ์ เน้นบทบาทของปัญญาในการพัฒนาหรือปรับสภาพจิตใจ เมื่อปัญญาชี้นำอารมณ์ก็จะแสดงพฤติกรรมในทางที่ดีทั้งต่อตนเองและคนอื่น

สรุปได้ว่า ความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการที่จะรับรู้เข้าใจ การเห็นใจผู้อื่นและการมีความรับผิดชอบ การควบคุมตนเอง และจัดการกับอารมณ์ได้อย่างเหมาะสมมีแรงจูงใจ เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นและสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นได้อย่างประสบความสำเร็จ

5.3 กรอบแนวคิดเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์

Salovey and Mayer (1930) ได้อธิบายกรอบแนวคิดเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ไว้ ดังนี้

5.3.1 ความฉลาดทางอารมณ์ เป็นการประเมินอารมณ์ตนเองรวมถึงความสามารถในการจัดหมวดหมู่ ประเภทอารมณ์ของตนเอง ตลอดจนการใช้คำพูดหรือการแสดงออกทางสีหน้า ความสัมพันธ์กับคนอื่นในรูปแบบความเห็นอกเห็นใจ เป็นการประเมินอารมณ์ตลอดจนการประเมินความรู้สึกของคนอื่น จากการเคยมีประสบการณ์ในความรู้สึกเหล่านั้นแล้วเลือกตอบสนองทางสังคม โดยมีการปรับอารมณ์เพื่อให้มีการแสดงออกที่เหมาะสม

5.3.2 ความฉลาดทางอารมณ์ เป็นการควบคุมอารมณ์ซึ่งเป็นผลของระบบการเตือนการประเมินและถ้ามีความจำเป็นอาจมีการเปลี่ยนแปลง (Mayer and Gaschke, 1988) คนทั่วไปจะพยายาม ทำให้ตนเองมีอารมณ์ทางบวก และเก็บกดอารมณ์ทางลบ (Tesser, 1986) มิติที่สำคัญยิ่งขึ้นไปกว่านั้นคือ การควบคุมอารมณ์ของคนอื่นซึ่งอาจเห็นได้จากการที่

ผู้นำสามารถกระตุ้นอารมณ์ให้ผู้ตามมีอารมณ์คล้ายตามได้ (Wasielowski, 1985) โดย Goffman (1959) ได้เน้นความสำคัญของการแสดงออก ในรูปแบบของการสร้างความประทับใจให้เกิดขึ้นกับคนอื่น

5.3.3 ความฉลาดทางอารมณ์ เป็นความสามารถในการใช้ความรู้ ทางด้านอารมณ์เพื่อแก้ปัญหาอารมณ์มีการเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ หรือปัญหาต่าง ๆ ของอารมณ์ทางบวกจะช่วยให้การจัดหมวดหมู่ความจำและมีส่วนช่วยในการแก้ปัญหา จากการศึกษาของ (Isen, Daubman and Nowicki, 1987) ที่ได้สังเกตผู้ร่วมการทดลองพบว่าผู้ร่วมการทดลองจะมีความสุขเมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่สร้างสรรค์ และมีการตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเองสูงซึ่งจะช่วยให้เขาให้ความใส่ใจต่อประเด็นต่าง ๆ ได้ในระดับสูงขึ้น โดยรู้ว่าประเด็นใดมีความสำคัญควรอยู่ลำดับก่อนหลัง นอกจากนี้ (Salovey and Mayer, 1990) ได้ศึกษาพนักงานที่ผ่านประสบการณ์การหย่าร้างมาแล้ว จะไม่สนใจปัญหาในการทำงานที่เป็นเรื่องเล็กน้อย แต่จะมีความเข้าใจในเรื่องความสัมพันธ์กับคนอื่นในระดับลึกกว่า ถึงแม้ว่าเขาจะเคยผ่านประสบการณ์ส่วนตัวที่ไม่ดี โดยอารมณ์จะมีส่วนช่วยให้เกิดแรงจูงใจ มีความเพียรพยายามในการเผชิญหน้ากับสิ่งที่ท้าทาย สำหรับบางคนอารมณ์ทางบวกจะทำให้เขามีความมั่นใจในความสามารถที่จะทำงานที่ท้าทายให้สำเร็จ แต่สำหรับบางคนผลของการที่เคยผ่านอารมณ์ทางลบ จะกระตุ้นให้เขาใช้ความพยายามมากเป็นพิเศษในการแสดงออก ถึงแรงจูงใจที่เขามีอยู่ และจะใช้ความพยายามทำเป้าหมายนั้นให้บรรลุผลสำเร็จ

Cooper and Sawaf (1997) ได้เสนอกรอบแนวคิดเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ว่าประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 4 ด้าน ได้แก่

1. ความรู้ในอารมณ์ (emotional literacy)
 - 1.1 ความซื่อสัตย์ในอารมณ์ (emotional honest) คือรับรู้อารมณ์ตรงตามอารมณ์ที่เกิดขึ้น
 - 1.2 การสร้างพลังอารมณ์ (emotional energy) ใช้อารมณ์ให้เกิดเป็นพลังสร้างสรรค์
 - 1.3 การตระหนักรู้ในอารมณ์ (awareness)
 - 1.4 การรับผลย้อนกลับของอารมณ์ (feedback)
 - 1.5 การหยั่งรู้ด้วยตนเอง (intuition)
 - 1.6 ความรับผิดชอบ (responsibility)
 - 1.7 การสร้างสัมพันธ์เชื่อมโยง (connection)
2. ความเหมาะสมทางอารมณ์ (emotional fitness) ประกอบด้วย
 - 2.1 สร้างความเชื่อถือให้เกิดแก่ตน (authenticity)
 - 2.2 มีความเชื่อ ศรัทธา และมีความยืดหยุ่น
 - 2.3 สร้างสรรค์อยู่ตลอดเวลา ไม่พอใจที่จะอยู่กับที่

2.4 ความสามารถที่จะกลับสู่สภาวะปกติ และเดินหน้าต่อไป

3. ความลึกซึ้งทางอารมณ์ (emotional depth) เป็นการสำรวจแนวทางที่จะปรับชีวิตและหน้าที่การงานให้เข้ากับศักยภาพและเป้าหมายของตนเอง ประกอบด้วย

3.1 ความผูกพันในงาน ความรับผิดชอบและมีสติ

3.2 มีเป้าหมายและศักยภาพที่ชัดเจน

3.3 ความซื่อตรงทำงานอย่างซื่อสัตย์สุจริตและยึดหลักจริยธรรมรักษา

3.4 มาตรฐานส่วนบุคคล รักษาคำพูด ยอมรับผิดพลาดที่ตนกระทำ

อย่างเปิดเผย

3.5 สามารถโน้มน้าวจูงใจบุคคลอื่นโดยปราศจากการใช้อำนาจ

4. ความผสมกลมกลืนและความเข้ากันได้ทางอารมณ์ โดยใช้สัญชาตญาณด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และสมรรถภาพที่จะเผชิญปัญหาและความกดดัน ประกอบด้วย

4.1 การแสดงออกด้านการหยิ่งรู้

4.2 ความสามารถคิดใคร่ครวญ

4.3 การเล็งเห็นโอกาส

4.4 การสร้างอนาคต

จากกรอบแนวคิดเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ทางตะวันตก จะเห็นได้ว่า ความฉลาดทางอารมณ์ เป็นความสามารถในการประเมินอารมณ์ของตนเองและผู้อื่นได้อย่างตรงตามความเป็นจริง แล้วพยายามควบคุมอารมณ์ตนเองให้เป็นอารมณ์ทางบวกหรืออารมณ์ที่ดี ซึ่งอารมณ์ที่ดีจะช่วยให้มีการแสดงออกที่เหมาะสม ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี และมีแรงจูงใจในการใช้ความพยายามในการแก้ปัญหา หรือบางครั้งอาจต้องควบคุมอารมณ์ของผู้อื่นโดยการโน้มน้าวจูงใจให้คล้อยตามเพื่อทำให้เป้าหมายบรรลุผลความสำเร็จ

5.6 องค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์

กรมสุขภาพจิต (2543 : 55 – 56) ได้เสนอองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์เป็น 3 ด้าน คือ ความดี ความเก่ง และความสุข ซึ่งประกอบด้วยความสามารถต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ความดี หมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ และความต้องการของตนเองรู้จักเห็นใจผู้อื่น และมีความรับผิดชอบประกอบด้วยความสามารถต่อไปนี้

1.1 ควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเองได้

1.1.1 รู้อารมณ์และความต้องการของตนเอง

1.1.2 ควบคุมอารมณ์และความต้องการได้

1.1.3 แสดงออกอย่างเหมาะสม

1.2 เห็นใจผู้อื่น

1.2.1 ใส่ใจผู้อื่น

1.2.2 เข้าใจและยอมรับผู้อื่น

1.2.3 แสดงความเห็นใจอย่างเหมาะสม

1.3 ความรับผิดชอบ

1.3.1 รู้จักให้ / รู้จักรับ

1.3.2 รับผิดชอบ / ให้อภัย

1.3.3 เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม

2. ความเก่ง หมายถึง ความสามารถในการรู้จักตนเองมีแรงจูงใจสามารถตัดสินใจแก้ปัญหาและแสดงออกได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น ประกอบด้วยความสามารถต่อไปนี้

2.1 รู้จักและมีแรงจูงใจในตนเอง

2.1.1 รู้ศักยภาพตนเอง

2.1.2 สร้างขวัญและกำลังใจให้ตนเองได้

2.1.3 มีความมุ่งมั่นไปสู่เป้าหมาย

2.2 ตัดสินใจและแก้ปัญหา

2.2.1 รับรู้และเข้าใจปัญหา

2.2.2 มีขั้นตอนในการแก้ปัญหา

2.2.3 มีความยืดหยุ่น

2.3 มีสัมพันธภาพกับผู้อื่น

2.3.1 สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

2.3.2 กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม

2.3.3 แสดงความเห็นที่ขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์

3. ความสุข หมายถึง ความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข ประกอบด้วย

3.1 ภูมิใจในตนเอง

3.1.1 เห็นคุณค่าตนเอง

3.1.2 เชื่อมั่นในตนเอง

3.2 พึงพอใจในชีวิต

3.2.1 มองโลกในแง่ดี

3.2.2 มีอารมณ์ขัน

3.2.3 พึงพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่

3.3 มีความสงบทางใจ

3.3.1 มีกิจกรรมที่เสริมสร้างความสุข

3.3.2 รู้จักผ่อนคลาย

3.3.3 มีความสงบทางจิตใจ

เทอดศักดิ์ เดชคง (2542) ได้กล่าวถึงความฉลาดทางอารมณ์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษายุคใหม่ในวารสารวิชาการไว้ว่าความฉลาดทางอารมณ์มี 3 ด้าน ได้แก่

1. ความเห็นอกเห็นใจ (empathy) ความเห็นอกเห็นใจเป็นเสมือนการเอาใจเขามาใส่ใจเราทำให้เรา เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นได้ดี ทำให้เราไม่อยากทำอะไรที่เป็นการเบียดเบียนผู้อื่น

2. สติ หมายถึง การรู้ถึงข้อดี ข้อด้วยในตนเอง เพื่อนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในการแก้ไขส่วนบกพร่อง ช่วยให้รู้เป้าหมายของชีวิตและสามารถกำหนดเป้าหมายและแนวทางในการดำเนินชีวิต

3. การแก้ไขความขัดแย้ง (conflict solving / stress management) ความสามารถแก้ไขความขัดแย้ง ความขัดแย้งอาจแบ่งได้เป็นความขัดแย้งทางอารมณ์ในตนเอง ได้แก่ ความเครียด อารมณ์โกรธ เกลียด และความขัดแย้งระหว่างบุคคลการแก้ปัญหาอย่างถูกต้อง คือ การใช้ปัญญา ใช้เหตุผลจึงเป็นการแก้ปัญหาอย่างแท้จริง

สรุปได้ว่า ความฉลาดทางอารมณ์มีองค์ประกอบด้วยกัน 3 ด้านคือ

1) ด้านความดี คือความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง รู้จักเห็นใจผู้อื่นและมีความรับผิดชอบ 2) ด้านความเก่ง คือ ความสามารถในการรู้จักตนเอง มีแรงจูงใจ สามารถตัดสินใจแก้ปัญหา และแสดงออกได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น 3) ด้านความสุข คือ ความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกนำด้านที่ 1 คือด้านดี ไปใช้ในการวิจัย

5.7 องค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ตามแนวพุทธศาสนา

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต, 2542ก) ได้กล่าวถึงความฉลาดทางอารมณ์ในทางพุทธศาสนาว่า ในทางพุทธศาสนาได้พูดถึงความฉลาดทางอารมณ์กันมาช้านานแล้ว โดยจะเห็นได้จากการมุ่งสอนให้คนพยายามเข้าใจหรือรู้จักตนเอง ให้พยายามควบคุมจิตใจตนเองละเว้นการกระทำความชั่ว การมีความเพียรพยายามหรืออิทธิบาท 4 ในการทำกิจการงานให้ประสบความสำเร็จ การมีเมตตาเห็นอกเห็นใจช่วยเหลือผู้อื่น หรือการกระทำอะไรก็ตามให้คำนึงถึงความรู้สึกของผู้อื่น และการประพฤติปฏิบัติตนให้เหมาะสมเป็นผลดีทั้งต่อตนเองและต่อผู้อื่น นอกจากนี้ความฉลาดทางอารมณ์ในทางพุทธศาสนา ยังเน้นความสัมพันธ์ระหว่างปัญญากับอารมณ์ โดยเน้นบทบาทของปัญญาในการพัฒนาสภาพจิตใจหรือใช้ปัญญา ชี้นำอารมณ์ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจตามความเป็นจริงซึ่งปัญญา ที่เกิดจาก

การพิจารณาไตร่ตรองด้วยเหตุและผลที่แท้จริงด้วยตนเอง จะทำให้ดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างรู้เท่าทันโลกช่วยแก้ปัญหาของตนเองได้ และยังผลต่อจิตใจคือทำให้จิตใจว่างจากทุกข์ เกิดภาวะว่างทางจิต คือ ความว่างของจิตใจจากกิเลสและความทุกข์ทำให้จิตใจสงบ

โดยสรุปจะเห็นว่า นอกเหนือจากองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ที่สำคัญตามวัฒนธรรมทางตะวันตก ที่ประกอบด้วยความสามารถหรือทักษะทั้งสองด้าน คือ ความสามารถด้านบุคคลได้แก่ การตระหนักรู้ในตนเอง การควบคุมตนเอง การมีแรงจูงใจและความสามารถด้านสังคม ได้แก่ การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นและทักษะทางสังคม แล้วความฉลาดทางอารมณ์ตามวัฒนธรรมทางตะวันตกในแนวพุทธศาสนา ยังมีองค์ประกอบในด้านการพึ่งตนเองได้และการมีความสงบทางจิตใจเข้ามารวมอยู่ด้วย

5.8 แนวทางในการวัดความฉลาดทางอารมณ์

ในปัจจุบันการวัดความฉลาดทางอารมณ์ ยังไม่สามารถกำหนดตัวเลขที่ระบุความฉลาดทางอารมณ์ออกมาเป็นมาตรฐานที่แน่นอนตายตัว เหมือนกับการวัดเชาว์ปัญญา ทั้งนี้เนื่องมาจากความฉลาดทางอารมณ์นั้น มีโครงสร้างที่ซับซ้อนแสดงคุณลักษณะที่เป็นนามธรรม และยังมีแนวคิดที่หลากหลายในเรื่องความฉลาดทางอารมณ์ ดังนั้นสถานภาพการวัดความฉลาดทางอารมณ์จึงมีหลายรูปแบบที่แตกต่างกันไปตามแนวคิดของนักทฤษฎี

ในระยะก่อนการบัญญัติศัพท์คำว่า "Emotion interigence" หรือ IQ การวัดความฉลาดทางอารมณ์จะเป็นการวัดการรับรู้อารมณ์ เช่น แบบทดสอบความไวทางอารมณ์ ความรู้สึก โดยให้ผู้ตอบดูวิดีโอของคนคู่หนึ่งที่มีปฏิกริยาต่อกัน และให้ผู้ตอบระบุอารมณ์และความคิดของคนที่แสดงอยู่นั้น ซึ่งการพิจารณาว่าผู้ตอบแบบทดสอบมีความไวทางอารมณ์ ความรู้สึกหรือไม่เพียงใด มีแนวทางการประเมิน 3 วิธี (อรพินทร์ ชูชม, 2542 : 17) คือ (1) วิธีของความสอดคล้องเป็นการเปรียบเทียบคำตอบของบุคคลหนึ่งกับคำตอบของกลุ่ม หรือกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นเกณฑ์ ก่อนหน้านั้นบุคคลนั้นจะได้คะแนนถ้าคำตอบของเขาสอดคล้องกับคำตอบที่เป็นมติของกลุ่ม (2) วิธีของผู้เชี่ยวชาญเป็นการเปรียบเทียบคำตอบ ของผู้ทำแบบทดสอบกับเกณฑ์ของผู้เชี่ยวชาญ (3) วิธีของเป้าหมายเป็นการเปรียบเทียบคำตอบของผู้ทำแบบทดสอบกับเป้าหมายที่แสดงอารมณ์ความรู้สึก ซึ่งน้อยเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ที่แท้จริง ดังนั้นจึงต้องพัฒนารูปแบบการวัดต่าง ๆ ในระยะต่อมาตัวอย่าง เช่น บาร์ออน (BarOn) (วิระวัฒน์ ปันนิตามัย, 2542 : 100 – 102 อ้างอิงมาจาก BarOn, 1992 : unpagged) ได้พัฒนาแบบวัด BarOn EQ-i ประกอบด้วย 5 หมวด 15 องค์ประกอบ โดยให้ผู้ตอบพิจารณาแต่ละข้อความว่าใช่ตนเองในระดับใด เช่น จาก 1 (ไม่ใช่ตนเอง) จนถึง 5 (เป็นจริงเกี่ยวกับตนเอง) มีหลายแบบที่ปรับให้เข้ากับลักษณะของผู้ตอบ เช่น ฉบับผู้ตอบอายุ 16 ปีขึ้นไป ฉบับของเด็ก ฉบับของวัยรุ่น และ EQ-i EQ-i แบบ 360 องศา ตัวอย่างของข้อคำถาม เช่น ข้าพเจ้ารู้ดีว่าตนกำลังรู้สึกเช่นไร (การตระหนักรู้ในอารมณ์ของตนเอง)

เมื่อข้าพเจ้าโกรธข้าพเจ้าสามารถบอกให้ผู้อื่นทราบได้ (การกล้าแสดงความคิดและความรู้สึก)
 ข้าพเจ้ามักจะผูกพันกับเพื่อนหรือผู้อื่น (การพึ่งตนเอง) เป็นต้น

สโลเวย์ (Salovey) และคณะ (อรพินทร์ ชูชม, 2542 : 72 - 73 อ้างอิงมาจาก Salovey and others, 1995 : unpagged) ได้พัฒนาแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ TMMS ซึ่งย่อมาจาก "Trait Meta Mood Scale" เป็นแบบวัดที่ให้ผู้ตอบรายงานตนเอง ชนิดมาตราประเมินค่า 5 ระดับ ประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ คือ (1) ความเอาใจใส่ต่ออารมณ์ความรู้สึก (2) ความชัดเจนในการแยกแยะอารมณ์ความรู้สึก (3) การปรับสภาวะอารมณ์ เมื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บจากแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ TMMS นี้พบว่า ทั้ง 3 องค์ประกอบมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันต่อมาซาโลเวย์ และคณะ (อรพินทร์ ชูชม, 2542 : 73 - 74 อ้างอิงมาจาก Salovey and others, 1998 : unpagged) ได้พัฒนาแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์อีกครั้ง โดยเน้นความสามารถทางสมองเป็นหลัก ซึ่งประเมินจากผลการปฏิบัติงานที่กำหนดให้แบบวัด มี 2 รูปแบบคือ

1. แบบวัด TMMS ซึ่งย่อมาจาก "The Multifactor Emotional Intelligence Scale" เป็นแบบวัดที่ใช้ในรูปกระดาษ - ดินสอ

2. แบบวัด "The Emotional IQ Test" ซึ่งเป็นแบบวัดที่อยู่ในรูปของ CD - ROM แบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ทั้งสองรูปแบบนี้เหมือนกันทุกประการในด้านเนื้อหาและโครงสร้าง โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน หรือ 4 องค์ประกอบดังนี้

2.1 ความสามารถในการระบุอารมณ์ เป็นการวัดการรับรู้ทางอารมณ์ ประกอบด้วยงานที่ผู้ตอบระบุอารมณ์ของคนที่ปรากฏอยู่ในภาพ ความรู้สึกจากเสียงดนตรี ความรู้สึกจากภาพศิลปะต่าง ๆ และงานที่เสนอสถานการณ์ทางอารมณ์ เพื่อให้ผู้ตอบระบุว่าบุคคลในสถานการณ์นั้นมีความรู้สึกอย่างไร

2.2 ความสามารถในการใช้อารมณ์ เป็นการวัดความซับซ้อนของอารมณ์มีอยู่ 2 ส่วนได้แก่ การวัดเพื่อประเมินว่าผู้ตอบมีความสามารถสร้างความรู้สึกที่แตกต่างกันได้ดีเพียงใด และการใช้ความรู้สึกที่เอื้อต่อกระบวนการคิด (การใช้อารมณ์ที่จะช่วยให้คุณเข้าใจว่าคนอื่นคิดและรู้สึกเช่นไร)

2.3 ความสามารถเข้าใจอารมณ์ เป็นการวัดความสามารถของบุคคลที่จะทราบว่าอารมณ์มีที่มาจากอะไร และอะไรจะเกิดขึ้นถ้าอารมณ์มีความเข้มข้นตลอดจนความสามารถเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างอารมณ์ที่แตกต่างกัน

2.4 ความสามารถในการจัดระบบอารมณ์ เป็นการวัดความสามารถที่จะจัดการและควบคุมอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น โดยให้ผู้ตอบประเมินประโยชน์ของการกระทำที่เป็นไปได้ในสถานการณ์ทางอารมณ์

ชัท (Schutte) และคณะ (Schutte and others, 1998 : unpagged) ได้พัฒนาแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งมีลักษณะเป็นการรายงานตนเองชนิดมาตราประเมินค่า 5 ระดับ โดยผู้ตอบจะพิจารณาข้อความแต่ละข้อแล้วประเมินตนเอง ในระดับ 5 ช่วง ค่าผลการนำแบบวัดนี้ไปใช้พบว่า มีความเชื่อมั่นและมีความเที่ยงตรงเชิงจำแนกเป็นที่น่าพอใจ แต่มีปัญหาอยู่ที่องค์ประกอบที่แบบสอบถามนี้วัดไม่สัมพันธ์กับความสามารถทางการรู้คิด แต่มีความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพด้านเปิดตนต่อประสบการณ์ และอาจมีปัญหาระหว่างการแปลตอบได้

สำหรับการพัฒนาเครื่องมือวัดความฉลาดทางอารมณ์ในประเทศไทยนั้น ยังมีน้อย และเท่าที่มีจะเป็นแบบวัดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า เช่น

ชอลัดดา ขวัญเมือง (2542) ได้สร้างและพัฒนาแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ของคณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง จำนวน 1,151 คน พบว่าแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ประกอบด้วย 2 ด้าน คือ (1) ด้านความฉลาดทางอารมณ์ในตนเอง มี 7 องค์ประกอบ คือ การตระหนักรู้ในตนเอง การพึ่งพาตนเอง การยอมรับในตนเอง การควบคุมอารมณ์ตนเอง การปรับตัว การตั้งใจให้บรรลุเป้าหมาย และการมองโลกในแง่ดี (2) ด้านความฉลาดทางอารมณ์ระหว่างบุคคลมี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ การรับผิดชอบสังคม การเอาใจเขามาใส่ใจเรา การแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม การจัดการกับความขัดแย้งและการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

สุภาพร พิสิษฐ์พัฒนา (2543) ได้สร้างแบบสอบถามวัดความฉลาดทางอารมณ์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยแบบสอบถามแบ่งเป็น 5 ด้านๆละ 30 ข้อ ตามแนวคิดของโกลแมน (1998) คือ ด้านตระหนักรู้ในตนเอง ด้านการจัดการกับอารมณ์ตนเอง ด้านการจูงใจตนเอง ด้านการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นและการมีทักษะทางสังคม แบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ โดยการตอบแบบสอบถามให้ผู้ตอบพิจารณาข้อความในแต่ละข้อความว่ามีความรู้สึกอย่างไร ในแต่ละข้อความนั้นจริงมากน้อยอย่างไรหรือไม่จริงเลย หรือปฏิบัติตนตามข้อความนั้น ๆ บ่อยครั้งมากน้อยเพียงใดหรือไม่เคยเลย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้พัฒนาแบบสอบถามเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 856 คน โรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดปราจีนบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2542 มีการหาคุณภาพของแบบสอบถาม ด้านการหาค่าจำแนก ความเชื่อมั่น ค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างและมีการสร้างเกณฑ์ของแบบสอบถามผลการศึกษาพบว่า แบบสอบถามวัดความฉลาดทางอารมณ์ที่สร้างขึ้นนั้น มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ 2.445 ถึง 11.028

วีระวัฒน์ ปันนิตามัย (2542 : 119 - 123) การวัดและประเมินความฉลาดทางอารมณ์ ดังกล่าวมาทั้งหมดข้างต้น ล้วนมีลักษณะเป็นแบบสอบถามที่มีความเป็นปรนัย การให้รายงานตนเองและแบบวัดเชิงอัตวิสัย ซึ่งมีหลายรูปแบบการวัดที่แตกต่างกันออกไปตามแนวคิดของนักทฤษฎีและแนวคิดของผู้สร้างเอง อย่างไรก็ตามยังมีแนวทางการวัดและประเมินอีกหลายแนวทาง เช่น การสังเกตพฤติกรรมทั้งในสถานการณ์ทั่วไป สถานการณ์การณ์จำลอง การสัมภาษณ์เชิงลึก การเขียนเรียงความ การเขียนบันทึกประจำวัน ซึ่งการประเมินความฉลาดทางอารมณ์น่าจะใช้ หลายวิธีประกอบกันและคิดว่าผลการประเมินที่ได้นั้นมีความสอดคล้องกันเพียงใด นอกจากนี้ยังได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการวัดความฉลาดทางอารมณ์ว่า ยังไม่เป็นที่แน่ชัดว่าวิธีไหนให้ความช่วยเหลือได้และความเที่ยงตรงมากที่สุด เนื่องด้วยเหตุผลหลายประการ ดังนี้

1. จำนวนองค์ประกอบเชิงโครงสร้างของความฉลาดทางอารมณ์ ยังไม่เห็นพ้องต้องกันดังนั้นการประยุกต์ใช้ความฉลาดทางอารมณ์ เพื่อการประเมินและการพัฒนาควรขึ้นอยู่กับพื้นฐานของสิ่งที่เราเชื่อว่าเป็นตัวแทนที่ดี เชิงโครงสร้างของความฉลาดทางอารมณ์

2. ความสัมพันธ์ของความฉลาดทางอารมณ์ กับตัวแปรทางจิตวิทยาอื่น ๆ ยังมีงานวิจัยเชิงประจักษ์ยังไม่มากพอ เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ กับตัวแปรต่าง ๆ ได้แก่ ความสามารถ บุคลิกภาพ เซาว์ทางสังคมและความถนัด เป็นต้น

3. วิธีการวัดความฉลาดทางอารมณ์ ต้องแปลกใหม่ที่แตกต่างจากธรรมเนียมปฏิบัติ และควรวัดในรูปแบบของสถานการณ์จำลอง การให้ปฏิบัติหรือเป็นกรณีเหตุการณ์ที่ให้ผู้ถูกวัดมีโอกาสฉายความรู้สึกนึกคิดออกมา ที่เป็นแบบฉบับพฤติกรรมการแสดงออกของเขา และการประเมินด้วยวิธี 360 องศา การสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบด้วยควรรใช้รูปแบบการประเมินหลาย ๆ รูปแบบ

4. การขาดงานวิจัยเชิงประจักษ์ที่ยืนยันคุณภาพเชิงมิติจิต มิตินของเครื่องมือประเมินความฉลาดทางอารมณ์ ทั้งนี้เพราะแบบประเมินส่วนใหญ่ยังอยู่ในระยะแรก ๆ ของการพัฒนากลุ่มตัวอย่างที่ใช้ไม่หลากหลาย และไม่ใช่วิธีที่ขาดเกณฑ์ปกติที่ช่วยในการตีความหมายและแปลผล ดังนั้นจึงพึงระมัดระวังในการเลือกใช้แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ที่มีอยู่อย่างมากมายในปัจจุบัน

5. ผู้ประเมินความฉลาดทางอารมณ์ในปัจจุบัน ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจพฤติกรรมศาสตร์และการวัดทางจิตวิทยาเป็นอย่างดี มีจริยธรรมในการทดสอบ นอกเหนือจากการเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาวะจิตใจ อารมณ์ ความรู้สึกต่าง ๆ ของผู้คน อีกทั้งเป็นการยากในการหาบุคคลที่จะเป็นต้นแบบของความเป็นผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์

6. จุดอ่อนอีกประการหนึ่งของการพัฒนา และการประเมินความฉลาดทางอารมณ์ก็คือ ดัชนีบ่งชี้วัดความสำเร็จหรือมีหลักฐานอะไรมายืนยันว่า พฤติกรรมของบุคคลนั้นมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น โดยเฉพาะในระยะยาวทางแก้ทางหนึ่ง คือ ใช้แนวทางการประเมินเป็นระยะบ่อย ๆ เทียบกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่มุ่งปลูกฝังให้บังเกิดขึ้น อาจใช้การศึกษาเปรียบเทียบกับกลุ่มที่ไม่ได้อยู่ในโปรแกรมพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ โดยการยึดถือตัวชี้วัดทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เช่น จากคำรายงานพฤติกรรมในชั้นเรียนของครู การศึกษาเป็นกรณีผลการเรียนจำนวนครั้งที่ก่อเหตุวิวาท เป็นต้น

7. พึงระมัดระวังในการนำแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ของต่างประเทศมาใช้ เนื่องจากมีตัวแปรทางวัฒนธรรมเป็นตัวแปรแทรกซ้อน

8. การกำหนดเป้าหมายของการนำเครื่องมือประเมินความฉลาดทางอารมณ์มาใช้ ควรให้ชัดเจนว่าทำไปเพื่ออะไร เพื่อการคัดเลือก เพื่อการเลื่อนเข้าสู่ตำแหน่ง เพื่อการพัฒนาการให้คำปรึกษาหรือการสอนเพิ่ม เพื่อเสริมสร้างทักษะทั้งนี้เพราะเป็นเป้าหมายของการประเมินที่แตกต่างกัน จะมีแนวทางและจุดเน้นที่ดำเนินการแตกต่างกันด้วย

จากแนวทางการวัดความฉลาดทางอารมณ์ในปัจจุบันที่กล่าวมา สรุปได้ว่ายังไม่สามารถกำหนดตัวเลขที่ระบุความฉลาดทางอารมณ์ออกมาเป็นมาตรฐานที่แน่นอน การวัดมีหลายรูปแบบแตกต่างกันไป ตามแนวคิดเกี่ยวกับโครงสร้างของความฉลาดทางอารมณ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการพัฒนาแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ไม่หลากหลาย และไม่เป็นตัวแทนที่ดีขาดเกณฑ์ปกติที่ช่วยในการตีความหมาย และแปลผลอีกครั้งแบบวัดส่วนใหญ่เป็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า

6. บุคลิกภาพประชาธิปไตย

6.1 ความหมายของบุคลิกภาพประชาธิปไตย มีผู้ให้ความหมายไว้หลายท่าน ดังนี้

อีเบนสไตน์ (Ebenstein, 1962 : 144 - 149) ให้นิยามว่าบุคลิกภาพประชาธิปไตย คือลักษณะของบุคคลที่สามารถกำหนดวิถีชีวิตของตนเอง มีความมั่นใจในตนเอง มีความรับผิดชอบตัดสินใจด้วยตัวเอง ไม่ตำหนิผู้อื่นเมื่อเขาตัดสินใจผิดพลาด ชอบทำงานเป็นกลุ่มร่วมกับผู้อื่น มีทัศนคติต่อสตรีว่าเท่าเทียมกับบุรุษ รักเพื่อนมนุษย์ ยอมรับความแตกต่างไปจากตน เช่น ความแตกต่างด้านเชื้อชาติ ผิว ฐานะทางสังคมหรือความคิดเห็น พร้อมทั้งจะแบ่งปันสิ่งต่าง ๆ กับผู้อื่น สามารถระบายความก้าวร้าวอันเป็นผลเนื่องมาจากความคับข้องใจไปในทางวิจารณ์เพื่อสร้างสรรค์

ดาห์ล (Dahl, 1977 : 120) กล่าวถึงบุคลิกภาพประชาธิปไตย สรุปได้ดังนี้ เป็นผู้ที่เชื่อมั่นในเกียรติของตนเองและผู้อื่นเป็นผู้ที่มีความเปิดเผย นิยมหลักการประนีประนอม พร้อมทั้งจะยอมรับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ใฝ่หาค่านิยมหลายอย่างแทนที่จะติดพันอยู่กับความเชื่อมั่นอันใดอันหนึ่งแต่เพียงอย่างเดียว

สันติ สุขทรัพย์ (2528 : 6) ได้กำหนดคุณลักษณะบุคลิกภาพประชาธิปไตย ในลักษณะวิถีชีวิตว่า การที่บุคคลได้อยู่ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยนั้น จะต้องมีการแสดงออกที่สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตย 3 ประการ คือ

1. มีความเคารพซึ่งกันและกัน คือ คารวะธรรมเนียม หมายถึง การให้เกียรติซึ่งกันและกันทั้งทาง กาย วาจา และความคิด เคารพในความคิดของผู้อื่น แสดงความคิดเห็นออกมา โดยไม่ล่วงเกินผู้อื่น

2. มีการแบ่งปันกันและประสานงานกัน คือ สามัคคีธรรม หมายถึง การที่บุคคลใดมีความสามารถในด้านใดก็ตาม ก็รับอาสางานไปทำโดยไม่เบี่ยงบ่ายหรือหลีกเลี่ยง ทุกคนร่วมมือกันประสานงานกันทำงานตามอัธยาศัย โดยทำตามที่ได้ตกลงกันตามแผนที่วางไว้ให้ลุล่วงไปด้วยดี ไม่มีการถกเถียงหรือโต้เถียง

3. มีความเชื่อมั่นในวิถีแห่งปัญญา คือ ปัญญาธรรม หมายถึง การร่วมมือกับความสามัคคี ซึ่งรวมไปถึงการได้รับการศึกษาเพื่อพัฒนาปัญญาธรรมและนำมาใช้ในการร่วมมือกัน

ทิตนา เขมมณี (2536 : 7) สรุปคุณลักษณะของผู้ที่มีความเป็นประชาธิปไตย ได้ว่า

1. เคารพในความเป็นบุคคลและการตัดสินใจของผู้อื่น เคารพความสามารถสติปัญญาและการใช้เหตุผลของผู้อื่น

2. ให้สิทธิเสรีภาพและเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้ใช้ความคิดในการตัดสินใจ

3. ใจกว้าง รู้จักรับฟังผู้อื่น พิจารณาความคิดของผู้อื่นอย่างเป็นธรรม ก่อนตัดสินใจ

4. สามารถที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่นเพื่อส่วนรวม มีขันติธรรม

5. ยึดหลักเหตุผลในการตัดสินใจ

6. รู้จักการแก้ปัญหาโดยสันติวิธี

7. เป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย

สรุปได้ว่า บุคลิกภาพประชาธิปไตย หมายถึง คุณลักษณะหรือรูปแบบวิถีชีวิตของบุคคล ซึ่งประกอบไปด้วยพฤติกรรมที่มีองค์ประกอบสำคัญ 7 ลักษณะคือ 1)การเคารพซึ่งกันและกัน 2)การแบ่งปันหรือการร่วมมือและประสานงานกัน 3)การมีความเชื่อมั่นในวิธีการแห่งปัญญา 4)สามารถที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่นเพื่อส่วนรวม มีขันติธรรม 5)รู้จักการแก้ปัญหาโดยสันติ 6)เป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย 7)ยึดหลักเหตุผลใน

การตัดสินใจ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยนำมาปรับใช้เพียง 3 ลักษณะคือ 1)การเคารพซึ่งกันและกัน 2)การแบ่งปันหรือการร่วมมือและประสานงานกัน 3)การมีความเชื่อมั่นในวิธีการแห่งปัญญา

6.2 พฤติกรรมของผู้ที่มีบุคลิกภาพประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นวิถีชีวิต

ประชาธิปไตยในลักษณะวิถีทางแห่งชีวิต หมายความว่า หลักการต่าง ๆ ของประชาธิปไตย อาทิ สิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค และภราดรภาพ จะต้องได้รับการปฏิบัติในวิถีชีวิตประจำวันของบุคคลของบุคคลทุกคน ซึ่งจะเป็นรากฐานที่จะทำให้ประชาธิปไตยในรูปแบบการปกครองดำเนินการไปด้วยดี สุรชาติ มานิตย์ (2530) ได้กล่าวถึงบุคลิกภาพประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นวิถีชีวิตพอสรุปได้ดังนี้

1. คารวธรรม คือ การเคารพในสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ซึ่งกันและกันทั้งทางกาย วาจา และใจ

2. สามัคคีธรรม คือ การร่วมมือประชุมปรึกษาหารือ วางแผนในการทำงานร่วมกันตัดสินใจร่วมกัน

3. ปัญญาธรรม คือ การใช้ปัญญาในรูปของวิทยาศาสตร์พัฒนาความคิดแบบสังเคราะห์และสร้างสรรค์ รู้จักการวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล

4. คุณธรรม ซึ่งได้แก่ การมีศีลธรรมประจำใจ มีความซื่อสัตย์สุจริต ยุติธรรม ประารถนาดีต่อคนอื่น

5. วินัยธรรม คือ รู้จักขอบเขต กติกา สำนึกในสิทธิและหน้าที่ ใช้เสรีภาพในขอบเขต การมีวินัยนั้นต้องมิวินัยทั้งต่อตนเอง ต่อกลุ่ม และต่อสังคม

6. สันติธรรม คือ การใฝ่หาสันติภาพในสังคม ไม่มุ่งทำลายเอาวัดเอาเปรียบคนอื่นมุ่งประสานประโยชน์ในสังคมให้มากที่สุด

จรรยา สุภาพ (2528 : 35 - 41) ได้ให้ทักษะในเรื่องของวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยเพิ่มเติมว่า ประชาธิปไตยนอกจากจะหมายถึง การปกครองแล้วยังเป็นวิถีชีวิตที่บุคคลอาจจะใช้ชีวิตร่วมกันอย่างมีเหตุผลมีเสรีภาพและมีความยุติธรรม ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. การใช้เหตุผลด้วยการทดลองหรือทดสอบจากสภาพความเป็นจริง มุ่งให้ความสำคัญกับกระบวนการหาคำตอบต่าง ๆ ให้ได้ดีที่สุดโดยการแสดงออกซึ่งความคิดและแสวงหาข้อเท็จจริงต่าง ๆ เพื่อสรุปและใช้ในการตัดสินใจ

2. การยึดถือความสมัครใจ วิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยนั้นต้องการให้บุคคลทำกิจการต่าง ๆ ด้วยความสมัครใจ ดังนั้นการปฏิบัติกิจการต่าง ๆ ของบุคคลจึงควรจะเป็นไปตามความรู้สึกความต้องการไม่มีการบังคับ

3. หลักที่เชื่อกันว่ามีกฎหมายสูงสุดอยู่เหนือกฎหมายแห่งรัฐ กฎหมายระดับสูงน่าจะหมายถึง ความสำคัญที่ถูกต้องและหลักการเหตุผลที่เป็นสิ่งที่ตั้งถาม ถ้าปฏิบัติ

ไม่เป็นธรรมอาจถูกต่อต้านได้โดยประชาชน รัฐบาลที่ดีนอกจากจะต้องได้มาจากประชาชนแล้วจะต้องยึดถือหลักความถูกต้องตั้งงามไว้สูงสุด

4. ความเชื่อมั่นเกี่ยวกับหลักการอภิปรายและความยินยอม จะต้องมีการอภิปรายถกเถียงแสดงเหตุผล เพื่อหาข้อยุติที่ถูกต้องที่เป็นความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่ และชอบธรรมด้วยกฎหมายข้อเท็จจริง

5. มีน้ำใจประชาธิปไตยและมีความสำนึกเกี่ยวกับคุณค่าและศักดิ์ศรีของบุคคล

6. เคารพกฎเกณฑ์และกติกาของการปกครองระบอบประชาธิปไตย

7. มีความสนใจที่จะมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง

8. มองโลกในทางดีและคิดเห็นในแง่ดี เช่น ศรัทธาในระบอบประชาธิปไตย ยอมรับในความเสมอภาคในระหว่างมนุษย์

9. รู้จักใช้เหตุผลทั้งในการคิด วิพากษ์วิจารณ์และปฏิบัติ

สรุปได้ว่า บุคลิกภาพประชาธิปไตยแบบวิถีชีวิตที่บุคคลจะใช้ชีวิตร่วมกันอย่างมีเหตุผลมีเสรีภาพและมีความยุติธรรมจะต้องประกอบไปด้วย การใช้เหตุผล การยึดถือความสมัครใจ มีน้ำใจประชาธิปไตย เคารพกฎเกณฑ์และกติกา มองโลกในทางดีและคิดเห็นในแง่ดี รู้จักใช้เหตุผลและผลทั้งในการคิด มีคารวธรรม สามัคคีธรรม ปัญญาธรรม คุณธรรม วินัยธรรม และสันติธรรม จึงจะอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

6.3 บทบาทของการศึกษาในการเสริมสร้างบุคลิกภาพประชาธิปไตย

สำหรับบทบาทของโรงเรียนในการเสริมสร้างบุคลิกภาพประชาธิปไตยนั้นเนื่องจากหน้าที่ของโรงเรียนนอกจากจะให้เด็กได้มีความรู้ทางวิชาการแล้ว ยังช่วยพัฒนาเด็กให้มีความเจริญงอกงาม มีสุขภาพอนามัยที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ดังนั้นโรงเรียนจึงมีส่วนสำคัญในการช่วยเสริมสร้างบุคลิกภาพประชาธิปไตยได้โดยอาศัยการจัดกิจกรรม

กอร์ดอน (Gordon, n.d.) ได้กล่าวถึงลักษณะสัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูและนักเรียนว่ามีลักษณะดังนี้

1. การเปิดกว้าง หรือการมองทะลุเห็นกัน เพื่อแต่ละฝ่ายจะมีความเชื่อตรงเปิดเผยต่อกัน

2. ความอาทร ได้แก่ การเห็นคุณค่าและห่วงใยซึ่งกันและกัน

3. ความอิสระต่อกันและกัน คือ การเคารพในความอิสระ เป็นตัวของตัวเอง มิใช่จะให้อีกฝ่ายคอยพึ่งพิงตลอดเวลา

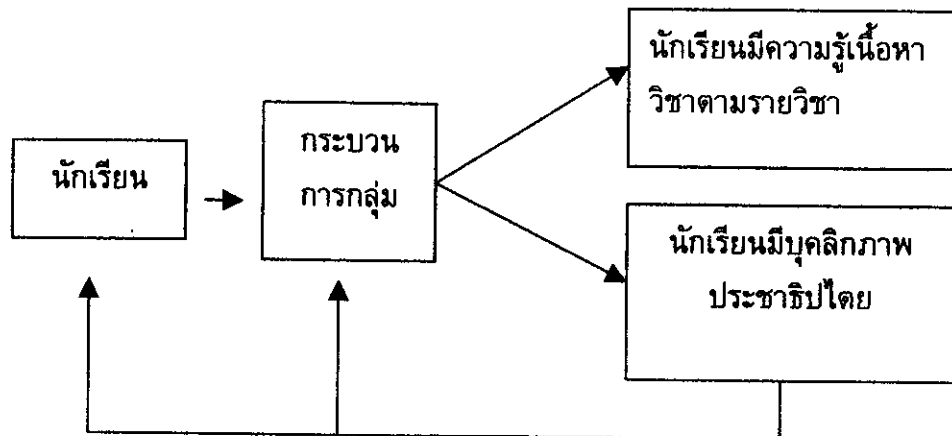
4. การแยกตัว ทั้งนี้เพื่อให้แต่ละฝ่ายพัฒนาเติบโต สร้างสรรค์ความเป็นตัวของตัวเอง

5. การสนองความต้องการจำเป็นซึ่งกันและกัน แต่ละฝ่ายจะช่วยสนองความต้องการโดยให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นผู้สนองแต่เพียงฝ่ายเดียว

ลักษณะบุคลิกภาพของครูที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ภาพที่ดีและมีความศรัทธา แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะคือ

1. ลักษณะความสัมพันธ์กับนักเรียน
 - 1.1 มีความยุติธรรม
 - 1.2 ยิ้มแย้มแจ่มใสเป็นกันเองกับนักเรียนกระตุ้นให้นักเรียนกล้าแสดงออก
 - 1.3 ยอมรับความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคน
 - 1.4 รับฟังความคิดเห็นของนักเรียน
 - 1.5 เป็นผู้ประสานงานให้นักเรียนมีโอกาสดูแลตัวเองมากที่สุด
 - 1.6 มีความรักเด็กอย่างจริงใจ
2. ลักษณะการทำงาน
 - 2.1 รับผิดชอบต่อหน้าที่และการทำงาน
 - 2.2 กระตือรือร้นและมีความสุขต่อการทำงาน
 - 2.3 มีบทบาทเป็นที่ปรึกษาและการประสานงานในการจัดกิจกรรมให้นักเรียนปฏิบัติ
 - 2.4 เป็นผู้กระตุ้นให้นักเรียนแสดงออก
 - 2.5 ติดตามและประเมินผลการทำงานของนักเรียน

3. กิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมบุคลิกภาพประชาธิปไตย นอกจากครูจะมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุผลสัมฤทธิ์ด้านเนื้อหาวิชาแล้ว ต้องตั้งเป้าหมายให้เด็กเกิดผลสัมฤทธิ์ด้านคุณลักษณะประชาธิปไตย โดยการนำเอาหลักการประชาธิปไตยมาใช้ในชีวิตประจำวันจนเกิดเป็นนิสัยหรือในการดำเนินชีวิตที่เรียกว่า วิธีชีวิตประชาธิปไตยโดยให้นักเรียนมีโอกาสร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันวางแผน ร่วมกันประเมินผลและเลือกใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย เช่น การอภิปรายกลุ่ม การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การทำงานเป็นกลุ่ม การศึกษานอกสถานที่ การทดลองปฏิบัติจริง โดยการกำหนดให้สอดคล้องกันระหว่างกิจกรรม จุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหาวิชาครูมีบทบาทเป็นผู้แนะนำ ดูแล สังเกต ให้ความช่วยเหลือ นักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรมและร่วมมือกับกลุ่ม รวมทั้งขอคำปรึกษาจากครูเมื่อมีปัญหาตามรายละเอียดในแผนผังประกอบดังนี้

ภาพประกอบ 1 แสดงกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อสร้างเสริมบุคลิกภาพประชาธิปไตย

ที่มา (สุพัตรา ศิวรักษ์, 2540 : 76)

สมพงษ์ จิตระดับ (2535 : 49) ได้เสนอแนวคิดบางประการที่สำคัญในการสอนบุคลิกภาพประชาธิปไตยในโรงเรียน มีดังนี้

1. การมีส่วนร่วม คือ เป็นการให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ทางการเมืองการปกครอง การมีส่วนร่วมนั้นมีหลายระดับแต่สิ่งที่สำคัญที่ควรส่งเสริมบุคลิกภาพประชาธิปไตยไม่ใช่เป็นเรื่องเฉพาะกลุ่มเฉพาะบุคคล แต่เปิดโอกาสให้ทุกคนทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงออกตามสิทธิขั้นพื้นฐานที่ควรจะเป็น
2. ความมีวินัย การรู้จักกฎระเบียบ การรู้จักดูแลควบคุมตนเอง การปฏิบัติตามตามมติส่วนใหญ่รวมไปถึงข้อบังคับตามบัญญัติของระบบสังคม จารีตประเพณี กฎหมาย และบรรทัดฐานของสังคมอีกด้วย
3. การยอมรับเสียงข้างมาก เป็นวิถีทางในการตัดสินใจต่าง ๆ
4. การมีทางเลือกหลาย ๆ ทางมีความหลากหลายของการคิด การเสนอวิธีการแก้ไขปัญหาสังคมและชุมชนที่มีอยู่
5. การเป็นระบบอิสระเสรี เปิดกว้างและมีการตรวจสอบระบบได้
6. การตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม
7. การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน มีความสำนึกและเสียสละในเรื่องชุมชน สังคมและประเทศชาติ

สรุปได้ว่า ลักษณะสัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูและนักเรียนในการสอนบุคลิกภาพประชาธิปไตยในโรงเรียน ประกอบด้วยแต่ละฝ่ายจะมีความเชื่อตรงเปิดเผยต่อกัน การเห็นคุณค่าและห่วงใยซึ่งกันและกัน มีความอิสระต่อกันและกัน มีความยุติธรรม ยิ้มแย้ม

แจ่มใส รับผิดชอบต่อหน้าที่และการทำงาน การยอมรับเสียงข้างมาก การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน เป็นต้น

6.4 กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ส่งเสริมประชาธิปไตย

โรงเรียนสามารถพัฒนาศักยภาพและบุคลิกภาพประชาธิปไตยให้แก่นักเรียนได้โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้คิด ตัดสินใจเลือกร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรตามความสามารถ ความสนใจและความถนัดของนักเรียน เช่น

- 6.4.1 สภานักเรียน
- 6.4.2 กิจกรรมอาหารกลางวัน
- 6.4.3 กิจกรรมกีฬา
- 6.4.4 กิจกรรมสหกรณ์นักเรียน
- 6.4.5 กิจกรรมวันสำคัญ
- 6.4.6 กิจกรรมประชาสัมพันธ์
- 6.4.7 กิจกรรมป้ายแสดงความคิดเห็น
- 6.4.8 กิจกรรมบุคคลดีเด่น
- 6.4.9 กิจกรรมห้องสมุดเคลื่อนที่
- 6.4.10 กิจกรรมเกี่ยวกับสืบสานมรดกทางวัฒนธรรมในท้องถิ่น

สรุปได้ว่า การส่งเสริมบุคลิกภาพประชาธิปไตยให้แก่นักเรียนทางโรงเรียนสามารถจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพประชาธิปไตยได้ เช่น กิจกรรมกีฬา กิจกรรมบุคคลดีเด่น กิจกรรมห้องสมุดเคลื่อนที่ เป็นต้น

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้องกับวิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ

การจัดระบบการเรียนการสอนตามแนวพุทธวิธี มีระบบการเรียนรู้ที่สามารถนำเอาหลักทฤษฎีแนวคิดทางการศึกษาสมัยใหม่มาจับ ก็พบความทันสมัยและลักษณะพิเศษของระบบการเรียนการสอน ตามหลักของพระพุทธศาสนาอย่างน่ามหัศจรรย์ (สุมน อมรวิวัฒน์, 2530) แนวคิดดังกล่าวได้มีผู้ทำการวิจัย โดยนำหลักการสอนคิดแบบโยนิโสมนสิการมาทดลองสอนหลายท่าน เช่น

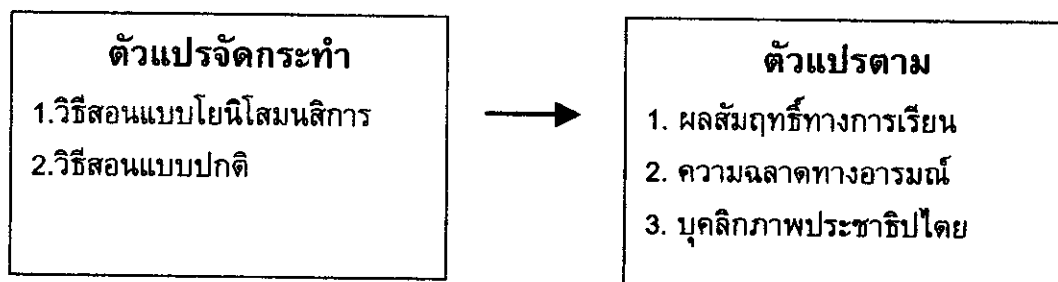
อารมณ กัณฑศรีวิกรม (2536) ได้ศึกษาผลของการสอนโดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ โดยใช้วิธีคิดแบบคุณโทษและทางออกที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ โดยใช้วิธีคิดแบบคุณโทษและทางออก มีความสามารถในการตัดสินใจและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สูงกว่านักเรียนที่เรียนแบบปกติ

อารุณี ไทยบัณฑิตย์ (2545) ได้พัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การฝึกคิดแบบโยนิโสมนสิการ ผลการวิจัยพบว่า มีความสัมพันธ์ระหว่างการฝึกคิดแบบโยนิโสมนสิการและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นักเรียนที่ได้รับการฝึกคิดแบบโยนิโสมนสิการมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณ สูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการฝึกคิดแบบโยนิโสมนสิการ และนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีคะแนนการคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณ สูงกว่ากลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยพบว่า วิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ เพราะนักเรียนที่ได้รับวิธีการสอนแบบโยนิโสมนสิการ ต้องมีการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันกับเพื่อนสมาชิกในกลุ่ม ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องมีการควบคุมตนเองในการทำงาน การแสดงออกในการเห็นใจผู้อื่น และมีความรับผิดชอบซึ่งผู้เรียนจะสามารถควบคุมตนเองได้ จนบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้จนสำเร็จในการทำงานร่วมกัน โดยกระบวนการทำงานกลุ่มร่วมกันนั้นนักเรียนจะได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็นของแต่ละคน แลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน อภิปรายข้อคิดเห็นร่วมกัน การยอมรับฟังเหตุผลของผู้อื่น ยอมรับมติของกลุ่มระหว่างการทำงาน และส่งเสริมให้เกิดบุคลิกภาพประชาธิปไตยเกิดขึ้น เพราะวิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการฝึกให้นักเรียนได้ร่วมกันคิด วิเคราะห์ พิจารณาสังต่าง ๆ อภิปราย รวบรวมข้อมูล ข้อเท็จจริง ทำให้นักเรียนมีการติดต่อสื่อสารกันตลอดเวลาในการทำงานร่วมกัน เมื่อนักเรียนได้รับการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ และบุคลิกภาพประชาธิปไตยที่ดี ก็จะส่งเสริมให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่าวิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการมีความสอดคล้องและเหมาะสม ในการส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความฉลาดทางอารมณ์ และบุคลิกภาพประชาธิปไตยที่จะเกิดขึ้นกับนักเรียน จึงเกิดความสนใจในการนำมาจัดการเรียนการสอน และจากการค้นคว้างานวิจัยที่ผ่านมา ยังไม่พบว่ามีผู้ใดได้วิจัยเกี่ยวกับวิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ ที่ส่งเสริมตัวแปรด้านความฉลาดทางอารมณ์และบุคลิกภาพประชาธิปไตย แต่ด้วยลักษณะของวิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ น่าจะส่งเสริมให้เกิดความฉลาดทางอารมณ์และบุคลิกภาพประชาธิปไตย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการเปรียบเทียบวิธีสอน 2 วิธี คือ วิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ และวิธีสอนแบบปกติ เรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความฉลาดทางอารมณ์ และบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง คุณธรรมที่ส่งเสริมความเป็นคนดีตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งมีกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพประกอบ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความฉลาดทางอารมณ์ และบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการกับวิธีสอนแบบปกติ ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. แผนการจัดการเรียนรู้และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การดำเนินการทดลอง
4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาของจังหวัดพิษณุโลก ปีการศึกษา 2549 จำนวน 168 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพิณพลราษฎร์ ตั้งตรงจิตร 12 สังกัดสำนักงานการศึกษาพื้นที่เขต 2 จังหวัดพิษณุโลก ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 2 ห้องเรียนรวม 62 คน ซึ่งสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับฉลากจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพิณพลราษฎร์ตั้งตรงจิตร 12 จำนวน 3 ห้องเรียนให้เหลือ 2 ห้องเรียน แล้วสุ่มโดยการจับฉลากอีกครั้งเพื่อกำหนดเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม คือ

กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 30 คน ได้รับการสอนโดยใช้วิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ

กลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มควบคุม จำนวน 32 คน ได้รับการสอนโดยใช้วิธีสอนแบบปกติ

แผนการจัดการเรียนรู้และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาแผนจัดการเรียนรู้และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง คุณธรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย ผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ ด้วยวิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ และแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีสอนแบบปกติ ดังนี้

1.1 ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ช่วงชั้นที่ 3 ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 และหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนพิณพลาราษฎร์ตั้งตรงจิตร 12 หนังสือวารสาร และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

1.2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยของวิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ เพื่อประมวลเนื้อหาในการจัดทำแผนการเรียนรู้ให้มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

1.3 ศึกษาความหมาย แนวคิด องค์ประกอบ ขั้นตอนการสอน และการวัดผลประเมินผลของวิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ

1.4 วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และสาระการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ดังตารางที่ 2

ตาราง 2 ตารางวิเคราะห์หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง คุณธรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบ
 ประชาธิปไตย

สาระ/มาตรฐานการเรียนรู้ ช่วงชั้นที่ 3	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	สาระการเรียนรู้	เวลา (ช.ม.)
<p>สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต ในสังคม</p> <p>มาตรฐาน ส 2.1 ปฏิบัติตน ตามหน้าที่ของการเป็นพล เมืองดีตามกฎหมาย ประเพณี และวัฒนธรรมไทยดำรงชีวิต อยู่ร่วมกันในสังคมไทยและ สังคมโลกอย่างสันติสุข</p> <p>ส 2.2.1. ตระหนักถึงคุณค่าใน ความเป็นพลเมืองดีตามวิถี ประชาธิปไตยของตนเองและ บุคคลอื่นที่มีศักยภาพในการ ทำประโยชน์ให้แก่สังคมและ ประเทศชาติ</p> <p>ส2.2.2 ตระหนักถึงสถานภาพ บทบาท สิทธิ เสรีภาพและ หน้าที่ในฐานะพลเมืองดีของ สังคมและประเทศ เข้าใจ ความสำคัญในเรื่องสิทธิมนุษย ชนเพื่อคุ้มครองปกป้องตนเอง และคนอื่นให้ดำเนินชีวิตใน สังคมได้อย่างสันติสุขตลอดจน ปฏิบัติตนตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง กับตนเองและครอบครัว ชุมชนและประเทศชาติ</p>	<p>1.เห็นคุณค่าในความเป็น พลเมืองดีตามวิถีชีวิต ประชาธิปไตยของตนเอง และผู้อื่น</p> <p>2.เห็นคุณค่าของการเป็น พลเมืองดีในสังคม ประชาธิปไตย</p> <p>3.เห็นคุณค่าและความ สำคัญของสถานภาพบท บาท สิทธิและหน้าที่ใน ฐานะพลเมืองดีของสังคม และประเทศชาติ</p> <p>4. เห็นคุณค่าและความ สำคัญของสิทธิมนุษยชน ขั้นพื้นฐาน</p>	<p>เรื่อง คุณธรรมที่ส่งเสริม ความเป็นพลเมืองดีตาม ระบอบประชาธิปไตย</p> <p>ประกอบด้วย</p> <p>เรื่องที่ 1 การเป็นพลเมืองดีตาม ระบอบประชาธิปไตย (มี 2 แผน แยกเป็นแผนละ 2,3 ช.ม.รวม เป็น 5 ช.ม.)</p> <p>เรื่องที่ 2 คุณธรรมของการเป็น พลเมืองดี(มี 2 แผน แยกเป็น แผนละ 2,3 ช.ม. รวมเป็น 5 ช.ม.)</p> <p>เรื่องที่ 3 บทบาทและหน้าที่ของ พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย (มี 2 แผน แยกเป็นแผนละ 3 ช.ม. รวมเป็น 6 ช.ม.)</p> <p>เรื่องที่ 4 สิทธิมนุษยชนในสังคม ประชาธิปไตย (มี 2 แผน แยก เป็นแผนละ 2 ช.ม. รวมเป็น 4 ช.ม.)</p>	<p>5</p> <p>5</p> <p>6</p> <p>4</p>
รวม			20

1.5 กำหนดโครงสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง คุณธรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดี ตามระบอบประชาธิปไตย จำนวน 8 แผน รวม 20 ชั่วโมง ประกอบด้วยรายละเอียด ดังตาราง 3 ดังนี้

ตาราง 3 โครงสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง คุณธรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดี ตามระบอบประชาธิปไตย

แผนที่ / เรื่อง	ผลการเรียนรู้ ที่คาดหวัง ม.1	จุดประสงค์การเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	เวลา/ ชม.
แผนที่ 1 เรื่อง การเป็น พลเมืองดีตาม วิถีประชา ธิปไตย	เห็นคุณค่าในความ เป็นพลเมืองดีตามวิถี ชีวิตประชาธิปไตย ของตนเองและผู้อื่น	1.อธิบายความสำคัญ ของการทำงานและการ อยู่ร่วมกันตามวิถีทาง ประชาธิปไตยได้ 2.รับฟังความคิดเห็นของ เพื่อนในการทำงานและ การทำกิจกรรมต่างๆใน โรงเรียนและชุมชน	1. ความสำคัญของการ ทำงานและการอยู่ร่วม กันตามวิถีทาง ประชาธิปไตย 2. การรับฟังความคิด เห็นในการทำงานและ การทำกิจกรรมต่างๆ ในโรงเรียนและชุมชน	3
แผนที่ 2 เรื่อง การเป็น พลเมืองดีตาม วิถีประชา ธิปไตย	เห็นคุณค่าในความ เป็นพลเมืองดีตามวิถี ชีวิตประชาธิปไตย ของตนเองและผู้อื่น	1.รับผิดชอบต่องานที่ได้ รับมอบหมายและกระทำ ให้เสร็จตามเวลาที่ กำหนด 2.แสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับการนำ ประชาธิปไตยไปใช้ใน ชีวิตประจำวันด้านวิถี ชีวิตประชาธิปไตยได้ อย่างถูกต้อง	1. ความรับผิดชอบต่อ งานที่ได้รับและการ กระทำของตนเอง 2. การแสดงความคิด เห็นเกี่ยวกับการนำ ประชาธิปไตย ไปใช้ใน ชีวิตประจำวันด้านวิถี ชีวิตประชาธิปไตย	2

ตาราง 3 (ต่อ)

แผนที่ / เรื่อง	ผลการเรียนรู้ ที่คาดหวัง ม.1	จุดประสงค์การเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	เวลา/ ช.ม.
แผนที่ 3 เรื่องคุณธรรม ของการเป็นพล เมืองดี	เห็นคุณค่าของการ เป็นพลเมืองดีใน สังคมประชาธิปไตย	1. ยกตัวอย่างการปฏิบัติ ตนตามระเบียบวินัยของ การเป็นพลเมืองดีใน สังคมประชาธิปไตยได้ อย่างถูกต้อง 2. แสดงความเคารพใน สิทธิของผู้อื่นในการ ทำงานร่วมกันได้	1. การมีวินัยในตนเอง 2. เคารพในสิทธิของผู้อื่น และมองคนในแง่ดี	2
แผนที่ 4 เรื่องคุณธรรม ของการเป็นพล เมืองดี	เห็นคุณค่าของการ เป็นพลเมืองดีใน สังคมประชาธิปไตย	1.ยกตัวอย่างการปฏิบัติ ตนให้อยู่ในการยึดมั่นใน ศีลธรรมของการเป็นพล เมืองดีตามวิถี ประชาธิปไตยได้ 2.ยกตัวอย่างคุณธรรมที่ จำเป็นในสังคม ประชาธิปไตยได้ 3.ยกตัวอย่างการมีส่วน ร่วมในการรักษาระบอบ การปกครองแบบ ประชาธิปไตยได้	1.ยึดมั่นในศีลธรรม 2.คุณธรรมที่จำเป็นใน สังคมประชาธิปไตย 4 อย่างคือ สัจจะ ทมะ ขันติ และจาคะ 3.การส่งเสริมและ รักษาระบอบการปก ครองแบบ ประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรง เป็นประมุข	3

ตาราง 3 (ต่อ)

แผนที่ / เรื่อง	ผลการเรียนรู้ ที่คาดหวัง ม.1	จุดประสงค์การเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	เวลา/ ช.ม.
แผนที่ 5 เรื่อง บทบาท หน้าที่ของพล เมืองดีตามวิถี ประชาธิปไตย	เห็นคุณค่าและความ สำคัญของสถานภาพ บทบาท สิทธิและ หน้าที่ในฐานะพล เมืองดีของสังคมและ ประเทศชาติ	1. อธิบายถึงสถานภาพ บทบาท สิทธิและหน้าที่ ในฐานะพลเมืองดีของ สังคมและประเทศได้ 2. ยกตัวอย่างการปฏิบัติ ตนตามสถานภาพ บทบาท สิทธิและหน้าที่ ในฐานะพลเมืองดีของ สังคมและประเทศได้	1. สถานภาพ บทบาท สิทธิและหน้าที่ในฐานะ พลเมืองดีของสังคม และประเทศ 2. การปฏิบัติตนตาม สถานภาพ บทบาท สิทธิและหน้าที่ในฐานะ พลเมืองดีของสังคม และประเทศ	3
แผนที่ 6 เรื่องบทบาท หน้าที่ของพล เมืองดีตามวิถี ประชาธิปไตย	เห็นคุณค่าและความ สำคัญของสถานภาพ บทบาท สิทธิและ หน้าที่ในฐานะพล เมืองดีของสังคมและ ประเทศชาติ	1. เสนอแนะแนวทางการ ปกป้องคุ้มครองทรัพย์สิน สมบัติของส่วนรวมและที่ เป็นของสาธารณะของ ชาติ ในด้านต่าง ๆ ได้ 2. แสดงบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบในฐานะ พลเมืองดีต่อชุมชนและ ประเทศชาติในด้านการ เมืองเศรษฐกิจสังคมได้	1.แนวทางการปกป้อง คุ้มครองทรัพย์สินสมบัติ ของส่วนรวมและที่เป็น ของสาธารณะของชาติ (การรณรงค์การ ประหยัดไฟ ประหยัด น้ำ ฯลฯ) 2.บทบาทหน้าที่ความ รับผิดชอบในฐานะพล เมืองดีต่อชุมชนและ ประเทศชาติในด้าน การเมืองเศรษฐกิจและ สังคม	3

ตาราง 3 (ต่อ)

แผนที่ / เรื่อง	ผลการเรียนรู้ ที่คาดหวัง ม.1	จุดประสงค์การเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	เวลา/ ช.ม.
แผนที่ 7 เรื่อง สิทธิมนุษยชน ในสังคม ประชาธิปไตย	เห็นคุณค่าและความ สำคัญของสิทธิ มนุษยชนขั้นพื้นฐาน	1. อธิบายความหมาย ของสิทธิมนุษยชนขั้นพื้น ฐานในสังคม ประชาธิปไตยได้ 2. อธิบายความสำคัญ ของสิทธิมนุษยชนขั้นพื้น ฐานในสังคม ประชาธิปไตยได้	1. สิทธิมนุษยชนขั้น พื้นฐาน - ความหมาย - ความสำคัญ	2
แผนที่ 8 เรื่อง สิทธิมนุษยชน ในสังคม ประชาธิปไตย	เห็นคุณค่าและความ สำคัญของสิทธิ มนุษยชนขั้นพื้นฐาน	1. เสนอแนะแนวทางการ ปฏิบัติตามสิทธิ มนุษยชนขั้นพื้นฐานใน สังคมประชาธิปไตยได้	1. สิทธิมนุษยชนขั้น พื้นฐาน - แนวทางการปฏิบัติ ตน	2

1.6 เขียนแผนการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง คุณธรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยจำนวน 8 แผน รวม 20 ชั่วโมง ตามขั้นตอนของวิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ ซึ่งประกอบด้วย ชั้นที่ 1 ช้่นนำ ครูสร้างบรรยากาศในห้องเรียนโดยการสนทนากับผู้เรียน สร้างความเข้าใจและชี้แจงกับนักเรียนถึงเนื้อหาที่จะเรียน ชั้นที่ 2 ชั้นสอนฝึกการคิดก่อน โดยให้ดูรูปภาพ แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม ๆ ละประมาณ 4-5 คน ร่วมกันวิเคราะห์ ร่วมคิดและอภิปรายจากตัวอย่างของสถานการณ์ พร้อมนำเสนอปัญหาที่พบและฝึกการวิเคราะห์ และรวบรวมข้อมูล แสดงความคิดเห็น สรุปเป็นแนวทางปฏิบัติของกลุ่ม สรุปความคิดเห็นของกลุ่มที่ได้ร่วมกัน นำเสนอทางเลือกที่เป็นแนวทางปฏิบัติของกลุ่มต่อกลุ่มเพื่อน วิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานกลุ่มตนเอง และเสนอแนวทางแก้ไขพร้อมทั้งสรุปผลการประเมิน นักเรียนร่วมกันสรุปความสำคัญ ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความสำคัญ ชั้นที่ 3 ชั้นสรุป สรุปผลการทำงานประเมินข้อดี ข้อบกพร่องที่ควรปรับปรุง

1.7 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเหมาะสมของแต่ละองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ ตามขั้นตอนของวิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินลงในแบบประเมินแผนจัดการเรียนรู้

ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับได้แก่ 5 หมายถึง มีความเหมาะสม ดีมาก, 4 หมายถึง มีความเหมาะสมมาก, 3 หมายถึง มีความเหมาะสมปานกลาง, 2 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อย, 1หมายถึง มีความเหมาะสมน้อยที่สุด จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย

1.7.1 รองศาสตราจารย์ ดร.ช่อลัดดา ขวัญเมือง คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

1.7.2 รองศาสตราจารย์ทิพย์สุดา นัยทรัพย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

1.7.3 นางสาววันทนา เลิศสินไทยศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พิษณุโลกเขต 1

1.8 นำผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

1.9 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 – 4 ที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพิณพลราษฎร์ตั้งตรงจิตร 12 อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก ที่ยังไม่เคยเรียน เรื่อง คุณธรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย และที่ไม่ใช่เรียนในกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการปฏิบัติจริงของแผนการจัดการเรียนรู้

1.10 นำผลการทดลองใช้ (Try Out) แผนการจัดการเรียนรู้มาปรับปรุงให้เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

1.2 แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีสอนแบบปกติ

การเขียนแผนการเรียนรู้ด้วยวิธีสอนแบบปกติ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง คุณธรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย ผู้วิจัยดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1.2.1 ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 มาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ช่วงชั้นที่ 3 ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 และหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนพิณพลราษฎร์ตั้งตรงจิตร 12 หนังสือวารสารและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

1.2.2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยของวิธีสอนแบบปกติตามคู่มือการสอนของหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เพื่อประมวลเนื้อหาในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

1.2.3 ศึกษาความหมาย แนวคิด องค์ประกอบ ขั้นตอนการสอน และ การวัดผลประเมินผลของวิธีสอนแบบปกติ

1.2.4 วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และสาระการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เหมือนกับวิธีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการดังตารางที่ 2

1.2.5 เขียนแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง คุณธรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย จำนวน 8 แผน รวม 20 ชั่วโมง ตามขั้นตอนของวิธีสอนแบบปกติ ซึ่งประกอบด้วย ชั้นที่ 1 ชั้นนำ ครูนำเข้าสู่บทเรียนโดยการถามคำถาม ชั้นที่ 2 ชั้นสอน แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม ๆ ละประมาณ 4 - 5 คน และครูแจกใบความรู้ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาทำความเข้าใจ ร่วมกันอภิปราย แสดงความคิดเห็นร่วมกันภายในกลุ่มให้แต่ละกลุ่มยกตัวอย่างร่วมกันแสดงความคิดเห็นระหว่างกลุ่มต่อกันเพื่อน สรุบบทเรียน ครูสรุปความสำคัญในการเรียน ชั้นที่ 3 การสรุป นักเรียนแต่ละกลุ่มสรุปผลการทำงาน

1.2.6 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบพิจารณาความเหมาะสมของแต่ละองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ ตามขั้นตอนของวิธีสอนแบบปกติ โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินลงในแบบประเมินแผนจัดการเรียนรู้ ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับได้แก่ 5 หมายถึง มีความเหมาะสม ดีมาก, 4 หมายถึง มีความเหมาะสมมาก, 3 หมายถึง มีความเหมาะสมปานกลาง, 2 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อย, 1 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อยที่สุด จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย

1.7.1 รองศาสตราจารย์ ดร.ช่อลัดดา ขวัญเมือง คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

1.7.2 รองศาสตราจารย์ทิพย์สุดา นัยทรัพย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

1.7.3 นางสาววันทนา เลิศสินไทยศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พิษณุโลกเขต 1

1.2.7 นำผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ มาปรับแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

1.2.8 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 - 8 ที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพิณพลราษฎร์ตั้งตรงจิตร 12 อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก ที่ยังไม่เคยเรียน เรื่อง คุณธรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย และที่ไม่ใช่เรียนในกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คนเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการปฏิบัติจริงของแผนการจัดการเรียนรู้

1.2.9 นำผลการทดลองใช้แผนจัดการเรียนรู้มาปรับปรุง ให้เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลของการทดลองครั้งนี้มี 3 ชนิด คือ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ และแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตยซึ่งมีขั้นตอนการพัฒนาดังนี้

1. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ขั้นตอนในการสร้างและหาคุณภาพ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง คุณธรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย ที่ใช้ในการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน จากทุกแผนการจัดการเรียนรู้ และการทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ของแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1.1 การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียนจากทุกแผนการจัดการเรียนรู้

1.2 ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 มาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ช่วงชั้นที่ 3 ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 และหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนพิณพลาราษฎร์ ตั้งตรงจิตร 12 หนังสือวารสารและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

1.3 ศึกษาความหมาย แนวทางการสร้างแบบทดสอบ หลักการสร้างแบบทดสอบ ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบ และคำแนะนำสำหรับการเขียนข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบปรนัย(อิงเกณฑ์)

1.4 วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สาระการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ดังตารางที่ 2

1.5 สร้างตารางวิเคราะห์ข้อสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ และพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ต้องการวัด ดังตารางที่ 4

ตาราง 4 ตารางวิเคราะห์ข้อสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง คุณธรรม
ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

จุดประสงค์การเรียนรู้	พฤติกรรมการเรียนรู้						จำนวน ที่ ออก	จำนวน ที่ต้อง การ จริง
	ความจำ	ความเข้าใจ	การประยุกต์ใช้	การวิเคราะห์	การประเมินค่า	ความคิดสร้างสรรค์		
เรื่อง การเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย								
1.อธิบายความสำคัญของการทำงานและการอยู่ร่วมกันตามวิถีทางประชาธิปไตยได้	2		2				4	2
2.รับฟังความคิดเห็นของเพื่อนในการทำงานและการทำ กิจกรรมต่างๆในโรงเรียนและชุมชน		2	2	2			6	3
3. รับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายและกระทำให้เสร็จตามเวลาที่กำหนด			2		2		4	2
4.แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำประชาธิปไตยไปใช้ในชีวิตประจำวันด้านวิถีชีวิตประชาธิปไตยได้อย่างถูกต้อง			2	2			4	2
เรื่อง คุณธรรมของการเป็นพลเมืองดี								
1. ยกตัวอย่างการปฏิบัติตนตามระเบียบวินัยของการเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างถูกต้อง		2	2				4	2
2. แสดงความเคารพในสิทธิของผู้อื่นในการทำงานร่วมกันได้		2	2				4	2
3. ยกตัวอย่างการปฏิบัติตนให้อยู่ในการยึดมั่นในศีลธรรมของการเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยได้		2	2				4	2
4. ยกตัวอย่างคุณธรรมที่จำเป็นในสังคมประชาธิปไตยได้				2	2		4	2
5. ยกตัวอย่างการมีส่วนร่วมในการรักษาระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยได้	2	2					4	2

ตาราง 4 (ต่อ)

จุดประสงค์การเรียนรู้	พฤติกรรมการเรียนรู้						จำนวน ที่ออก	จำนวน ที่ต้อง การ จริง
	ความจำ	ความเข้าใจ	การประยุกต์ใช้	การวิเคราะห์	การประเมินค่า	ความคิดสร้างสรรค์		
เรื่อง บทบาทหน้าที่ของพลเมืองดีตามวิถี ประชาธิปไตย								
1. อธิบายถึงสถานภาพ บทบาท สิทธิและหน้าที่ ในฐานะพลเมืองดีของสังคมและประเทศได้	2						2	1
2. ยกตัวอย่างการปฏิบัติตนตามสถานภาพ บทบาท สิทธิและหน้าที่ในฐานะพลเมืองดีของ สังคมและประเทศได้		2	2				4	2
3. เสนอแนะแนวทางการปกป้องคุ้มครองทรัพย์สิน สมบัติของส่วนรวมและที่เป็นของสาธารณะของ ชาติ ในด้านต่างๆได้		2					2	1
4. แสดงบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในฐานะ พลเมืองดีต่อชุมชนและประเทศชาติในด้านการ เมืองเศรษฐกิจสังคมได้			2	2			4	2
เรื่อง สิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานในสังคม ประชาธิปไตย								
1. อธิบายความหมายของสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน ในสังคมประชาธิปไตยได้	2	2					4	2
2. อธิบายความสำคัญของสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน ในสังคมประชาธิปไตยได้	2						2	1
3. เสนอแนะแนวทางในการปฏิบัติตนตามสิทธิ มนุษยชนขั้นพื้นฐานในสังคมประชาธิปไตยได้			2	2			4	2
รวม	8	16	22	8	6	-	60	30

1.6 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง คุณธรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามตารางวิเคราะห์ข้อสอบที่กำหนดไว้ จำนวน 60 ข้อ ซึ่งเป็นแบบทดสอบอิงเกณฑ์ (แบบปรนัย) ชนิด 4 ตัวเลือก สำหรับแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยนำข้อคำถาม คำตอบ ไปปรับปรุงบางส่วนให้แตกต่างกันแต่ยังคงวัดผลการเรียนรู้ และสาระการเรียนรู้เดียวกัน จำนวน 6 ข้อ ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแต่ละข้อ มีเกณฑ์การตรวจให้คะแนน คือ ให้ 1 คะแนนสำหรับข้อที่ตอบถูก และสำหรับข้อที่ตอบผิดให้ 0 คะแนน

ตัวอย่าง แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

คำชี้แจง แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฉบับนี้เป็นแบบเลือกตอบ มี 4 ตัวเลือก ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย X ทับตัวอักษร ก ข ค ง ซึ่งตรงกับตัวเลือก ในแต่ละข้อคำถามในกระดาษคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

- (0) คุณธรรมในข้อใด เป็นลักษณะเด่นชัดของบุคคลที่เป็นพลเมืองดี
- ก. การปล่อยวางทำใจให้มีอุเบกขา
 - ข. เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน
 - ค. เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่รู้จักการให้
 - ง. มีค่านิยมใช้สินค้าไทย

1.7 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ช่วงชั้นที่ 1 พิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนด โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ประเมินลงในแบบประเมินแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งมีลักษณะเกณฑ์การพิจารณาดังนี้

- +1 = ถ้าแน่ใจว่ารายการข้อนั้นมีความเหมาะสม
 0 = ถ้าไม่แน่ใจว่ารายการข้อนั้นมีความเหมาะสม
 -1 = ถ้าแน่ใจว่ารายการข้อนั้นมีความไม่เหมาะสม

ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่านมีดังนี้

1.7.1 ดร.เอี่ยมพร หลินเจริญ อาจารย์คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

1.7.2 ดร.สุขแก้ว คำสอน อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

1.7.3 นายดิเรก ทองหนัก ครูคศ.3 โรงเรียนพุทธชินราชพิทยา

1.8 นำผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ มาวิเคราะห์แล้วคัดเลือกข้อสอบที่มีข้อคำถามสอดคล้องกับพฤติกรรมที่ต้องการวัด โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับหรือมากกว่า 0.5 ขึ้นไป ไร่จำนวน 30 ข้อ ซึ่งมีค่าตั้งแต่ 0.6 – 1.0

1.9 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง คุณธรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยที่แก้ไขไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพัฒนาราษฎร์ตั้งตรงจิตร 12 อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลกที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

1.9.1 นำผลการสอบที่ตรวจให้คะแนนแล้ว มาวิเคราะห์เป็นรายข้อ หากค่าดัชนีอำนาจจำแนก (B) โดยใช้วิธีของเบรนนอน (Brennan) โดยใช้คะแนนจุดตัดร้อยละ 50 ของคะแนนเต็ม เป็นเกณฑ์ได้ค่าดัชนีอำนาจจำแนก (B) ตั้งแต่ 0.20 – 0.47

1.9.2 นำข้อสอบที่คัดเลือกไว้จำนวน 30 ข้อ ไปวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงของแบบทดสอบ โดยใช้สูตรของโลเวต (Lovett) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.93

1.10 จัดพิมพ์เป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้กับนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2. แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์

ขั้นตอนในการสร้างและหาคุณภาพแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.1 ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 มาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ช่วงชั้นที่ 3 ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 และหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนพัฒนาราษฎร์ ตั้งตรงจิตร 12 หนังสือวารสารและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

2.2 ศึกษาความหมาย แนวคิด องค์ประกอบ แนวทางในการวัดความฉลาดทางอารมณ์

2.3 วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สาระการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ดังตารางที่ 2

2.4 สร้างตารางวิเคราะห์แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ ตามพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ต้องการวัดมี 3 ด้านด้วยกันคือ การควบคุมตนเอง การเห็นใจผู้อื่น การมีความรับผิดชอบ ดังตาราง 5

ตาราง 5 ตารางวิเคราะห์แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ เรื่อง คุณธรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

เรื่อง	พฤติกรรมความฉลาดทางอารมณ์			จำนวนที่ออก	จำนวนที่ต้องการจริง
	การควบคุมตนเอง	การเห็นใจผู้อื่น	มีความรับผิดชอบ		
1. เรื่อง บทบาทหน้าที่ของพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย	4	3	3	10	5
2. เรื่อง คุณธรรมของการเป็นพลเมืองดี	4	3	3	10	5
3. เรื่อง การเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย	3	3	3	9	4
4. เรื่อง สิทธิมนุษยชนในสังคมประชาธิปไตย	3	3	3	9	4
รวม	14	12	12	36	18

2.5 สร้างแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ เรื่อง คุณธรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามที่กำหนดไว้จำนวน 36 ข้อ ซึ่งแบบประเมินมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับได้แก่

- มากที่สุด หมายถึง นักเรียนแสดงออกตามรายการนั้นทุกครั้ง
 มาก หมายถึง นักเรียนแสดงออกตามรายการนั้นเกือบทุกครั้ง
 ปานกลาง หมายถึง นักเรียนแสดงออกตามรายการนั้นบ้างเป็นบางครั้ง
 น้อย หมายถึง นักเรียนแสดงออกตามรายการนั้นน้อยมากหรือไม่แสดงออกเลย

ตัวอย่างแบบประเมินความฉลาดทางด้านอารมณ์

คำชี้แจง แบบประเมินนี้เป็นประโยคที่มีข้อความเกี่ยวข้องกับอารมณ์และความรู้สึกที่แสดงออกในลักษณะต่าง ๆ แม้ว่าบางประโยคอาจไม่ตรงกับที่นักเรียนเป็นอยู่ก็ตามขอให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ตรงกับตัวของนักเรียนมากที่สุด ไม่มีคำตอบที่ถูกหรือผิดดีหรือไม่ดี มี 4 คำตอบ สำหรับข้อความแต่ละประโยคคือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย โปรดใส่เครื่องหมาย / ในช่องที่นักเรียนคิดว่าตรงกับตัวนักเรียนมากที่สุด

รายการ	ระดับความคิดเห็น			
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย
การควบคุมตนเอง 0) เวลาโกรธหรือไม่สบาย ฉันรับรู้ได้แต่เกิดอะไรขึ้นกับฉัน 00) ฉันบอกไม่ได้ว่าจะอะไรทำให้ฉันรู้สึกโกรธ				
การเห็นใจผู้อื่น 0) ฉันสังเกตได้เมื่อคนใกล้ชืดมีอาการเปลี่ยนแปลง 00) ฉันไม่สนใจกับความทุกข์ของผู้อื่นที่ฉันไม่รู้จัก				
การมีความรับผิดชอบ 0) เป็นเรื่องธรรมดาที่จะเอาเปรียบผู้อื่นเมื่อมีโอกาส 00) ฉันเห็นคุณค่าน้ำใจที่ผู้อื่นมีต่อฉัน				

2.6 นำแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจพิจารณาความสอดคล้องของลักษณะข้อคำถามกับพฤติกรรมที่ต้องการวัด โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ประเมินลงในแบบประเมินแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งมีลักษณะเกณฑ์การพิจารณาดังนี้

- +1 = ถ้าแน่ใจว่ารายการข้อนั้นมีความเหมาะสม
- 0 = ถ้าไม่แน่ใจว่ารายการข้อนั้นมีความเหมาะสม
- 1 = ถ้าแน่ใจว่ารายการข้อนั้นมีความไม่เหมาะสม

ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่านมีดังนี้

2.6.1 ดร.เอื้อมพร หลินเจริญ อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

2.6.2 ดร.สุขแก้ว คำสอน อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

2.6.3 นายติเรก ทองหนัก ครูคศ.3 โรงเรียนพุทธชินราชพิทยา

2.7 นำผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ มาวิเคราะห์แล้วคัดเลือกรายการที่มีข้อคำถามที่สอดคล้องกับพฤติกรรมที่ต้องการวัด โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับหรือมากกว่า 0.5 ขึ้นไป ไว้จำนวน 18 ข้อ ซึ่งมีค่าตั้งแต่ 0.6 – 1.0

2.8 นำแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ เรื่อง คุณธรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยที่แก้ไขไปทดลองใช้ กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพิณพลราษฎร์ตั้งตรงจิตร 12 อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

2.8.1 ตรวจสอบให้คะแนนตามเกณฑ์แต่ละด้าน

ข้อคำถามมีลักษณะด้านบวก

ตอบน้อย	ให้ 1 คะแนน
ตอบปานกลาง	ให้ 2 คะแนน
ตอบมาก	ให้ 3 คะแนน
ตอบมากที่สุด	ให้ 4 คะแนน

ข้อคำถามมีลักษณะด้านลบ

ตอบน้อย	ให้ 4 คะแนน
ตอบปานกลาง	ให้ 3 คะแนน
ตอบมาก	ให้ 2 คะแนน
ตอบมากที่สุด	ให้ 1 คะแนน

2.8.2 นำผลการสอบมาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยง โดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ได้ค่าความเที่ยง 0.85

2.9 จัดพิมพ์เป็นแบบประเมินความฉลาดทางด้านอารมณ์ ฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้กับนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3. แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตย

ขั้นตอนในการสร้างและหาคุณภาพแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตย ผู้วิจัยดำเนินการสร้างตามขั้นตอนดังนี้

3.1 ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 มาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ช่วงชั้นที่ 3 ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 และหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนพิณพลราษฎร์ตั้งตรงจิตร 12 หนังสือวารสาร และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

3.2 ศึกษาความหมาย แนวคิด องค์ประกอบ แนวทางการวัดและประเมินผลของบุคลิกภาพประชาธิปไตย

3.3 วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สาระการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ดังตารางที่ 2

3.4 สร้างตารางวิเคราะห์แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตย และพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ต้องการวัด มี 3 ด้าน คือ คารวะธรรม สามัคคีธรรม และปัญญาธรรม ดังตาราง 6

ตาราง 6 ตารางวิเคราะห์แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตย เรื่อง คุณธรรม
ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

เรื่อง	พฤติกรรมบุคลิกภาพ ประชาธิปไตย			จำนวน ที่ออก	จำนวน ต้องการ จริง
	คารวธรรม	สามัคคีธรรม	ปัญญาธรรม		
1. สถานการณ์ปัญหาเรื่อง บทบาทหน้าที่ของ พลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย	4	3	3	10	5
2. สถานการณ์ปัญหาเรื่อง คุณธรรมของการเป็น พลเมืองดี	4	3	3	10	5
3. สถานการณ์ปัญหาเรื่อง การเป็นพลเมืองดีตาม ระบอบประชาธิปไตย	4	3	3	10	5
4. สถานการณ์ปัญหาเรื่อง สิทธิมนุษยชนในสังคม ประชาธิปไตย	4	3	3	10	5
รวม	16	12	12	40	20

3.5 สร้างแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตย ตามตาราง
วิเคราะห์แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตย เรื่อง คุณธรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดี
ตามระบอบประชาธิปไตยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 40 ข้อ ซึ่งเป็นแบบทดสอบอิงเกณฑ์
(แบบปรนัย) ชนิด 4 ตัวเลือก ซึ่งมีเกณฑ์การตรวจให้คะแนน คือให้ 1 คะแนนสำหรับข้อที่
ตอบถูกและสำหรับข้อที่ตอบผิด ให้ 0 คะแนน

ตัวอย่างแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตย

คำชี้แจง

1.แบบทดสอบนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อต้องการทราบการกระทำหรือความคิดของนักเรียน ถ้าเกิดเหตุการณ์นี้ขึ้นกับนักเรียนคำตอบที่นักเรียนเลือกตอบในแต่ละข้อนั้น ไม่มีผลกระทบต่อผลการเรียนของนักเรียน จึงขอให้นักเรียนตอบให้ตรงกับคำถามมากที่สุด

2.ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย X ทับตัวอักษร ก ข ค ง ซึ่งตรงกับตัวเลือกตอบในแต่ละข้อคำถามในกระดาษคำตอบ

ตัวอย่าง

(0) ในการประชุมกลุ่มเพื่อระดมความคิดเห็น สมชายทราบว่ามีความคิดเห็นอย่างหนึ่งซึ่งดีมากและยังไม่มีผู้ใดเสนอ แต่เจ้าของความคิดไม่ได้เข้าร่วมประชุมด้วย ถ้านักเรียนเป็นสมชายจะทำอย่างไร

- ก. เสนอเฉพาะความคิดเห็นของตน
- ข. เสนอความคิดเห็นนั้นในนามของตนเอง
- ค. ไม่แสดงความคิดเห็นเพราะถึงแสดงออกไปก็ไม่ดีเท่าคนอื่น
- ง. เสนอความคิดเห็นที่ว่าดีนั้นและบอกว่าเป็นความคิดของใคร

3.6 นำแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตย ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบพิจารณาความสอดคล้องของลักษณะข้อคำถามกับพฤติกรรมที่ต้องการวัด โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ประเมินลงในแบบประเมินแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งมีลักษณะเกณฑ์การพิจารณาดังนี้

- +1 = ถ้าแน่ใจว่ารายการข้อนั้นมีความเหมาะสม
- 0 = ถ้าไม่แน่ใจว่ารายการข้อนั้นมีความเหมาะสม
- 1 = ถ้าแน่ใจว่ารายการข้อนั้นมีความไม่เหมาะสม

ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่านมีดังนี้

3.6.1 ดร.เอี่ยมพร หลินเจริญ อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

3.6.2 ดร.สุขแก้ว คำสอน อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

3.6.3 นายดิเรก ทองหนัก ครูคศ.3 โรงเรียนพุทธชินราชพิทยา

3.7 นำผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ มาวิเคราะห์แล้วคัดเลือกข้อสอบที่มีข้อคำถามสอดคล้องกับพฤติกรรมที่ต้องการวัด โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับหรือมากกว่า 0.5 ขึ้นไป ไว้จำนวน 20 ข้อ ซึ่งมีค่าตั้งแต่ 0.6 – 1.0

3.8 นำแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตยเรื่อง คุณธรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย ที่แก้ไขไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพิณพลราษฎร์ตั้งตรงจิตร 12 อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

3.8.1 นำผลการสอบที่ตรวจให้คะแนนแล้ว มาวิเคราะห์เป็นรายข้อหาค่าดัชนีอำนาจจำแนก (B) โดยใช้วิธีของเบรนนอน (Brennan) โดยใช้คะแนนจุดตัดร้อยละ 50 ของคะแนนเต็มเป็นเกณฑ์ ได้ค่าดัชนีอำนาจจำแนก (B) ตั้งแต่ 0.20 – 0.42

3.8.2 นำข้อสอบที่คัดเลือกไว้จำนวน 20 ข้อ ไปวิเคราะห์หาความเที่ยงของแบบทดสอบ โดยใช้สูตรของโลเวต (Lovett) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.98

3.9 จัดพิมพ์เป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้กับนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การดำเนินการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง แบบมีกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง มีการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (The Pretest - Posttest Control Group Design) ซึ่งมีแบบแผนการทดลอง ดังนี้

กลุ่ม	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
E	T ₁	X	T ₂
C	T ₃	-	T ₄

โดยกำหนดให้

E หมายถึง กลุ่มทดลอง (Experimental Group)

C หมายถึง กลุ่มควบคุม (Control Group)

T₁ หมายถึง การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความฉลาดทางอารมณ์และบุคลิกภาพประชาธิปไตยก่อนเรียน (Pretest) ของกลุ่มทดลอง

T₂ หมายถึง การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความฉลาดทางอารมณ์และบุคลิกภาพประชาธิปไตยหลังเรียน (Posttest) ของกลุ่มทดลอง

T₃ หมายถึง การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความฉลาดทางอารมณ์และบุคลิกภาพ ประชาธิปไตยก่อนเรียน (Pretest) ของกลุ่มควบคุม

T₄ หมายถึง การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความฉลาดทางอารมณ์และบุคลิกภาพ ประชาธิปไตยหลังเรียน (Posttest) ของกลุ่มควบคุม

X หมายถึง แทนการจัดการกระทำ (Treatment) โดยวิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ

การดำเนินการทดลองครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง 4 สัปดาห์ ๆ ละ 5 ครั้ง ๆ ละ 1 ชั่วโมง รวมใช้เวลาในการทดลองจำนวน 20 ชั่วโมง โดยมีกำหนดการสอน ดังตาราง 7

ตาราง 7 กำหนดการสอน เรื่อง คุณธรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบ ประชาธิปไตย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

สัปดาห์ ที่	แผนจัดการ เรียนรู้		เรื่อง	เวลา/ ชม.	วัน/ เดือน/ปี	เวลาที่สอน	
	โยนิโส มนสิการ	ปกติ				โยนิโสมนสิการ	ปกติ
			ทำการทดสอบ ก่อนเรียนด้วยแบบ ทดสอบวัดผลสัม ฤทธิ์ทางการเรียน, แบบประเมินความ ฉลาดทางอารมณ์, และแบบทดสอบวัด บุคลิกภาพ ประชาธิปไตย	70 นาที	วันที่ 6,7,8, ธันวาคม 2549		
1	1,2	1,2	บทบาทหน้าที่ของ พลเมืองดีตาม ระบอบ ประชาธิปไตย	3,2	วันที่ 12,13, 14,15, 18 เดือน ธันวาคม 2549	จ.9.30-10.30น. อ. 9.30-10.30น. พ.12.30-13.30น. พฤ.10.30-11.30น. ศ.12.30-13.30น.	จ.10.30-11.30น. อ. 12.30-13.30น. พ.10.30-11.30น. พฤ.9.30-10.30น. ศ.13.30-14.30น.
2	3,4	3,4	คุณธรรมของการ เป็นพลเมืองดี	3,2	วันที่19,20,21, 22,25 เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2549	จ.9.30-10.30น. อ. 9.30-10.30น. พ.12.30-13.30น. พฤ.10.30-11.30น. ศ.12.30-13.30น.	จ.10.30-11.30น. อ. 12.30-13.30น. พ.10.30-11.30น. พฤ.9.30-10.30น. ศ.13.30-14.30น.

ตาราง 7 (ต่อ)

ลำดับ ที่	แผนจัดการ เรียนรู้		เรื่อง	เวลา/ ช.ม.	วัน เดือนปี	เวลาที่สอน	
	โยนิโส มนสิการ	ปกติ				โยนิโสมนสิการ	ปกติ
3	5,6	5,6	การเป็นพลเมืองดี ตามระบอบ ประชาธิปไตย	3,3	วันที่ 26,27, 28,29, ธันวาคม 2549 และวันที่ 3,4 มกราคม 2550	จ.9.30-10.30น. อ. 9.30-10.30น. พ.12.30-13.30น. พฤ.10.30-11.30น. ศ.12.30-13.30น.	จ.10.30-11.30น. อ. 12.30-13.30น. พ.10.30-11.30น. พฤ.9.30-10.30น. ศ.13.30-14.30น.
4	7,8	7,8	สิทธิมนุษยชนใน สังคมประชาธิปไตย	2,2	วันที่ 5,8,9,10 มกราคม 2550	จ.9.30-10.30น. อ. 9.30-10.30น. พ.12.30-13.30น. พฤ.10.30-11.30น. ศ.12.30-13.30น.	จ.10.30-11.30น. อ. 12.30-13.30น. พ.10.30-11.30น. พฤ.9.30-10.30น. ศ.13.30-14.30น.
			ทำการทดสอบหลัง เรียนด้วยแบบ ทดสอบวัดผลสัม ฤทธิ์ทางการเรียน, แบบประเมินความ ฉลาดทางอารมณ์, และแบบทดสอบวัด บุคลิกภาพ ประชาธิปไตย	70 นาที	วันที่ 11,12 มกราคม 2550		

ขั้นตอนดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการทดลอง ดังนี้

1. ทดสอบก่อนเรียน (Pretest) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ และแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นใช้เวลา 70 นาที โดยใช้เวลาดังนี้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนใช้เวลา 30 นาที แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ ใช้เวลา 20 นาที และแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตยใช้เวลา 20 นาที แล้วนำผลการทดสอบก่อนเรียนไปวิเคราะห์เปรียบเทียบความเท่าเทียมกันของวิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการกับวิธีสอนแบบปกติ ด้วยสถิติ t-test แบบ Dependent Sample ซึ่งผลการทดสอบพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความฉลาดทางอารมณ์ และบุคลิกภาพประชาธิปไตย ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการกับวิธีสอนแบบปกติ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. ดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยเป็นผู้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเอง โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ ที่สอนโดยใช้วิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการและวิธีสอนแบบปกติ เรื่อง คุณธรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย รายละเอียดดังตาราง 8

ตาราง 8 การดำเนินการทดลองของวิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการและวิธีสอนแบบปกติ

สอนโดยใช้วิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ	สอนโดยใช้วิธีสอนแบบปกติ
<p>กลุ่มทดลอง สอนโดยใช้วิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ ซึ่งมีขั้นตอนการสอน ดังนี้</p> <p>1.ทดสอบก่อนเรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน,แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์,และแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตย</p> <p>2. สอนโดยใช้วิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ</p> <p> ขั้นที่ 1 ขั้นนำ ครูสร้างบรรยากาศในห้องเรียนโดยการสนทนากับผู้เรียน สร้างความเข้าใจและชี้แจงกับนักเรียนถึงเนื้อหาที่จะเรียน</p> <p> ขั้นที่ 2 ขั้นสอนฝึกการคิดก่อนโดยให้ครูรูปภาพแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม ๆละประมาณ 4-5 คน ร่วมกันวิเคราะห์ ร่วมคิดและอภิปรายจากตัวอย่างของสถานการณ์ พร้อมนำเสนอปัญหาที่พบ และฝึกการวิเคราะห์และรวบรวมข้อมูล แสดงความคิดเห็นสรุปเป็นแนวทางปฏิบัติของกลุ่ม สรุปความคิดเห็นของกลุ่มที่ได้ร่วมกัน นำเสนอทางเลือกที่เป็นแนวทางปฏิบัติของกลุ่มต่อกลุ่ม เพื่อนวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานกลุ่มตนเองและเสนอแนวทางแก้ไข พร้อมทั้งสรุปผลการประเมิน นักเรียนร่วมกันสรุปความสำคัญ ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความสำคัญ</p> <p> ขั้นที่ 3 ขั้นสรุป สรุปผลการทำงานประเมินข้อดี ข้อบกพร่องที่ควรปรับปรุง</p> <p>3.ทดสอบหลังเรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน,แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์,และแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตย</p>	<p>กลุ่มควบคุม สอนโดยใช้วิธีสอนแบบปกติ ซึ่งมีขั้นตอนการสอน ดังนี้</p> <p>1.ทดสอบก่อนเรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน,แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์,และแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตย</p> <p>2. สอนโดยใช้วิธีสอนแบบปกติ</p> <p> ขั้นที่ 1 ขั้นนำครูนำเข้าสู่บทเรียนโดยการถามคำถาม</p> <p> ขั้นที่ 2 ขั้นสอน แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม ๆละประมาณ 4-5 คน และครูแจกใบความรู้ให้นักเรียน แต่ละกลุ่มศึกษาทำความเข้าใจ ร่วมกันอภิปราย แสดงความคิดเห็นร่วมกันภายในกลุ่ม ให้แต่ละกลุ่มยกตัวอย่าง ร่วมกันแสดงความคิดเห็นระหว่างกลุ่ม ต่อกันต่อกลุ่มเพื่อน สรุปบทเรียน ครูสรุปความสำคัญในการเรียน</p> <p> ขั้นที่ 3 การสรุป นักเรียนแต่ละกลุ่มสรุปผลการทำงาน</p> <p>3. ทดสอบหลังเรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน,แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์,และแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตย</p>

3. ทดสอบหลังเรียน (Posttest) ดำเนินการทดสอบกับนักเรียนกลุ่มที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการและวิธีสอนแบบปกติ โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ และแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตย เมื่อเรียนจบตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ จำนวน 8 แผน ซึ่งเป็นแบบทดสอบชุดเดียวกับการสอบก่อนเรียน ใช้เวลา 70 นาที

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล 2 ขั้นตอนดังนี้

ตอนที่ 1 การตรวจให้คะแนนและวิเคราะห์โดยใช้สถิติพื้นฐาน

1. การวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1.1 นำผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียนมาตรวจ โดยให้ 1 คะแนน สำหรับข้อที่ตอบถูกและ 0 คะแนน สำหรับข้อที่ตอบผิด จากนั้นนำคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของวิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการกับวิธีสอนแบบปกติ มาหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้คอมพิวเตอร์

2. การวิเคราะห์ความฉลาดทางอารมณ์

2.1 นำคะแนนจากแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ ก่อนเรียนและหลังเรียนมาตรวจให้คะแนน คือการโดยคะแนนแบ่งเป็น 2 กลุ่มดังต่อไปนี้

กลุ่มที่ 1 ข้อถามมีลักษณะเป็นด้านบวก

ตอบน้อย	ให้	1 คะแนน
ตอบปานกลาง	ให้	2 คะแนน
ตอบมาก	ให้	3 คะแนน
ตอบมากที่สุด	ให้	4 คะแนน

กลุ่มที่ 2 ข้อถามมีลักษณะเป็นด้านลบ

ตอบน้อย	ให้	4 คะแนน
ตอบปานกลาง	ให้	3 คะแนน
ตอบมาก	ให้	2 คะแนน
ตอบมากที่สุด	ให้	1 คะแนน

2.2 นำคะแนนจากแบบประเมินความฉลาดทางด้านอารมณ์ ของวิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการกับวิธีสอนแบบปกติ มาหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้คอมพิวเตอร์

3. การวิเคราะห์บุคลิกภาพประชาธิปไตย

3.1 นำคะแนนจากแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตยก่อนเรียน และหลังเรียน มาตรวจโดยให้ 1 คะแนนสำหรับข้อที่ตอบถูก สำหรับข้อที่ตอบผิดหรือไม่ตอบ ให้ 0 คะแนน จากนั้นนำคะแนนบุคลิกภาพประชาธิปไตย มาหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้คอมพิวเตอร์

ตอนที่ 2 การทดสอบสมมติฐาน

ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์มาเปรียบเทียบตามจุดมุ่งหมายของการวิจัย ข้อ 1 – 3

ดังนี้

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความฉลาดทางอารมณ์ และบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนเรียนและหลังเรียน ของวิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ โดยใช้สถิติ t – test แบบ Dependent Sample

2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความฉลาดทางอารมณ์ และบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนเรียนและหลังเรียน ของวิธีสอนแบบปกติ โดยใช้สถิติ t – test แบบ Dependent Sample

3. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความฉลาดทางอารมณ์ และบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนระหว่างวิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการกับวิธีสอนแบบปกติ โดยใช้สถิติ t – test แบบ Independent Sample

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความฉลาดทางอารมณ์ และบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการกับวิธีสอนแบบปกติ ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัย 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนการทดสอบก่อนเรียนกับหลังเรียนของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความฉลาดทางอารมณ์และบุคลิกภาพประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนการทดสอบก่อนเรียนกับหลังเรียนของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความฉลาดทางอารมณ์และบุคลิกภาพประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบปกติ

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบคะแนนการทดสอบหลังเรียนของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความฉลาดทางอารมณ์ และบุคลิกภาพประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการกับวิธีสอนแบบปกติ

ตอนที่ 1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนการทดสอบก่อนเรียนกับหลังเรียนของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความฉลาดทางอารมณ์ และบุคลิกภาพประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการและวิธีสอนแบบปกติ

1.1 จากการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความฉลาดทางอารมณ์ และบุคลิกภาพประชาธิปไตย ก่อนเรียนและหลังเรียนของวิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการปรากฏผลดังตารางที่ 9 - 11

ตาราง 9 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียนของวิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ

การทดสอบ	n	\bar{X}	S.D.	df	t	p
ก่อนเรียน	30	12.43	1.85			
หลังเรียน	30	20.43	3.52	58	11.01*	.00

* $p < .05$

จากตาราง 9 พบว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 10 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ ก่อนเรียนและหลังเรียนของวิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ

การทดสอบ	n	\bar{X}	S.D.	df	t	p
ก่อนเรียน	30	43.73	4.43	58	13.68	.00
หลังเรียน	30	57.23	3.10			

*p< .05

จากตาราง 10 พบว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ มีความฉลาดทางอารมณ์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 11 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนบุคลิกภาพประชาธิปไตย ก่อนเรียนและหลังเรียนของวิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ

การทดสอบ	n	\bar{X}	S.D.	df	t	p
ก่อนเรียน	30	12.13	2.56	58	4.72*	.00
หลังเรียน	30	15.03	2.19			

*p< .05

จากตาราง 11 พบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ มีบุคลิกภาพประชาธิปไตยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนการทดสอบก่อนเรียนกับหลังเรียน ของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความฉลาดทางอารมณ์และบุคลิกภาพประชาธิปไตย ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบปกติ

1.2 จากการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความฉลาดทางอารมณ์ และบุคลิกภาพประชาธิปไตย ก่อนเรียนและหลังเรียนของวิธีสอนแบบปกติ ปรากฏผลดังตารางที่ 12 - 14

ตาราง 12 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียนของวิธีสอนแบบปกติ

การทดสอบ	n	\bar{X}	S.D.	df	t	p
ก่อนเรียน	32	12.28	1.95	62	9.80*	.00
หลังเรียน	32	17.78	2.50			

*p< .05

จากตาราง 12 พบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบปกติ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 13 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ ก่อนเรียนและหลังเรียนของวิธีสอนแบบปกติ

การทดสอบ	n	\bar{X}	S.D.	df	t	p
ก่อนเรียน	32	43.53	6.77	62	4.83*	.00
หลังเรียน	32	51.13	5.75			

*p< .05

จากตาราง 13 พบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบปกติมีความฉลาดทางอารมณ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 14 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนบุคลิกภาพประชาธิปไตย ก่อนเรียนและหลังเรียนของวิธีสอนแบบปกติ

การทดสอบ	n	\bar{X}	S.D.	df	t	p
ก่อนเรียน	32	11.97	2.89	62	1.35*	.01
หลังเรียน	32	12.78	1.79			

*p< .05

จากตาราง 14 พบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบปกติ มีบุคลิกภาพประชาธิปไตยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบคะแนน การทดสอบหลังเรียนของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความฉลาดทางอารมณ์และบุคลิกภาพประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการกับวิธีสอนแบบปกติ

1.3 จากการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ความฉลาดทางอารมณ์ และบุคลิกภาพประชาธิปไตยของวิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ และวิธีสอนแบบปกติ ปรากฏผล ดังตารางที่ 15 - 17

ตาราง 15 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนของวิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการกับวิธีสอนแบบปกติ

กลุ่มตัวอย่าง	n	\bar{X}	S.D.	df	t	p
วิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ	30	20.24	3.52	60	3.43*	.00
วิธีสอนแบบปกติ	32	17.78	2.50			

*p< .05

จากตาราง 15 พบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 16 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ หลังเรียนของวิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการกับวิธีสอนแบบปกติ

กลุ่มตัวอย่าง	n	\bar{X}	S.D.	df	t	p
วิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ	30	57.23	3.10	60	5.15*	.00
วิธีสอนแบบปกติ	32	51.23	5.75			

*p< .05

จากตาราง 16 พบว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ มีความฉลาดทางอารมณ์ หลังเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 17 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนบุคลิกภาพประชาธิปไตย หลังเรียนของวิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการกับวิธีสอนแบบปกติ

กลุ่มตัวอย่าง	n	\bar{X}	S.D.	df	t	p
วิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ	30	15.03	2.19	60	4.67*	.00
วิธีสอนแบบปกติ	32	12.72	1.69			

*p< .05

จากตาราง 17 พบว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ มีบุคลิกภาพประชาธิปไตย หลังเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความฉลาดทางอารมณ์ และบุคลิกภาพประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการและวิธีสอนแบบปกติ มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความฉลาดทางอารมณ์และบุคลิกภาพประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้วิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการและวิธีสอนแบบปกติ และเปรียบเทียบคะแนนการทดสอบหลังเรียนของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความฉลาดทางอารมณ์ และบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างการเรียนโดยใช้วิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการกับวิธีสอนแบบปกติ ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการโดยการทดสอบก่อนเรียน (Pretest) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์และแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตย ดำเนินการทดลองโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่สอนโดยใช้วิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ จำนวน 8 แผน และแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอนโดยใช้วิธีสอนแบบปกติ จำนวน 8 แผนและทดสอบหลังเรียน (Posttest) โดยใช้แบบทดสอบชุดเดียวกับการสอบก่อนเรียน แล้วนำคะแนนมาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (\bar{X}), ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.), และทดสอบสมมติฐาน ด้วยสถิติ t - test แบบ Dependent Sample และ Independent Sample การสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะผู้วิจัยนำเสนอ ดังนี้

สรุปผล

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความฉลาดทางอารมณ์ และบุคลิกภาพประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนโดยใช้วิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความฉลาดทางอารมณ์ และบุคลิกภาพประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนโดยใช้วิธีสอนแบบปกติสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความฉลาดทางอารมณ์ และบุคลิกภาพประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนโดยใช้วิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ สูงกว่าวิธีสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากสรุปผลการวิจัยผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบคะแนนการทดสอบก่อนเรียนกับหลังเรียน ของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความฉลาดทางอารมณ์ และบุคลิกภาพประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ เมื่อพิจารณาแต่ละตัวแปรพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความฉลาดทางอารมณ์ และบุคลิกภาพประชาธิปไตยหลังเรียนด้วยวิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 น่าจะเนื่องมาจากวิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ เป็นวิธีสอนที่ดีที่สามารถนำไปใช้สอนกับนักเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมได้อย่างเหมาะสมโดยมีลักษณะเด่นคือ

วิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ เป็นวิธีที่มุ่งให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดของตนเองอย่างแท้จริง ความคิดนั้นมีอิสระเป็นของตน ได้ฝึกฝนการใช้ความคิดตลอดเวลา นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนคนอื่น ๆ ภายในกลุ่มมากขึ้น เพราะมีทั้งการทำงานกลุ่มและงานเดี่ยวในการเรียนรู้ เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันเกิดขึ้น ได้ทดลองจนประจักษ์ความรู้ด้วยตนเอง ทำเป็นและแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง ก่อนที่จะนำเด็กนักเรียนไปสู่การค้นหาคำตอบที่แท้จริง ซึ่งจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนทำงานเดี่ยวและงานกลุ่ม ฝึกการคิดในด้านต่าง ๆ อย่างเป็นขั้นตอน ร่วมกันคิดและวิเคราะห์ แสดงความคิดเห็นร่วมกัน อภิปรายนำเสนอปัญหาที่พบ รวบรวมข้อมูล สรุปเป็นแนวทางปฏิบัติของกลุ่ม นำเสนอทางเลือกที่เป็นแนวทางปฏิบัติของกลุ่มตนและระหว่างกลุ่มเพื่อน วิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานกลุ่มตนเองเสนอแนวทางแก้ไข พร้อมทั้งสรุปผลการทำงาน ประเมินข้อดีข้อบกพร่องที่ควรปรับปรุง จึงทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้เรียนเป็นคนมีความรับผิดชอบกล้าแสดงออก สามารถควบคุมตนเองได้ดี รู้จักจัดการกับปัญหานั้น ๆ อย่างสร้างสรรค์ มีสติและควบคุมตนเองในการทำงานจนสำเร็จ รวมทั้งปรับตัวสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ทำให้รู้จักการวางแผนอย่างรอบคอบก่อนลงมือทำงาน และเกิดความสามัคคีขึ้น ในขณะที่ผู้เรียนทำงานกลุ่มร่วมกัน ส่งเสริมให้มีการติดต่อสื่อสารกัน แสดงความคิดเห็นร่วมกัน ยอมรับฟังเหตุผลของผู้อื่น ฝึกการเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี มีการร่วมกันตัดสินใจให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจซึ่งกันและกัน ไม่ถือเอาความคิดของตนเป็นใหญ่ รู้จักฟัง รู้จักพูด รู้จักคิด และแก้ปัญหาอย่างเป็นลำดับขั้นตอนทำให้มีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมาน สาครจิต (2532) ที่ได้วิจัยศึกษา เรื่อง สัมฤทธิ์ผลในการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ โรงเรียนบ้านกลางมิตรภาพที่ 44 อ.อ่าวลึก จ.กระบี่ แล้วพบว่า นักเรียนที่เรียนคณิตศาสตร์ด้วยวิธีสอนแบบสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ มีการเรียนรู้

และมีพัฒนาการด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น โดยมีซิมิลีเลชคณิตของคะแนนสอบ หลังสอนสูงกว่าก่อนสอนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

2. ผลการเปรียบเทียบคะแนนการทดสอบก่อนเรียนกับหลังเรียน ของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความฉลาดทางอารมณ์และบุคลิกภาพประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนโดยใช้วิธีสอนแบบปกติสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 น่าจะเนื่องมาจากวิธีสอนแบบปกติ เป็นวิธีสอนที่ดีที่สามารถนำไปใช้สอนกับนักเรียน ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมได้อย่างเหมาะสมโดยมีลักษณะเด่น คือ

วิธีสอนแบบปกติ เป็นวิธีที่มุ่งให้ผู้เรียนมีการแสดงความคิดเห็นในการทำงาน กลุ่ม เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีความคิดที่อิสระเป็นของตนเอง มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนคนอื่น ๆ ภายในกลุ่ม ทำเป็นและแก้ปัญหาได้ในการค้นหาคำตอบ โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ คือ แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม ๆ ละประมาณ 4-5 คน แจกใบความรู้ ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาทำความเข้าใจ ร่วมกันอภิปราย แสดงความคิดเห็นร่วมกัน ภายในกลุ่ม ให้แต่ละกลุ่มยกตัวอย่างร่วมกันแสดงความคิดเห็นระหว่างกลุ่ม สรุปบทเรียน และความสำคัญในการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนสามารถควบคุมตนเองได้ดี เป็นคนมีน้ำใจ มีความรับผิดชอบ มีมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่นรู้จักการทำงานเป็นทีม สามารถจัดการกับปัญหาได้ และประสบความสำเร็จในด้านการทำงาน เกิดการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อให้งานสำเร็จ การทำงานกลุ่มร่วมกันก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนคนอื่น ๆ ภายในกลุ่ม ติดต่อกันสื่อสารซึ่งกันและกัน ร่วมกันอภิปราย ฝึกปฏิบัติในการค้นหาคำตอบ จึงทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพเกิดขึ้น ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุบลรัตน์ สุนทรกลัมภ์ (2542) ที่ได้วิจัยศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้ชุดการเรียนกับการเรียนแบบปกติ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหงแล้วพบว่า นักเรียนที่เรียนแบบปกติ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดการเรียน

3. ผลการเปรียบเทียบคะแนนการทดสอบหลังเรียน ของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความฉลาดทางอารมณ์และบุคลิกภาพประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการกับวิธีสอนแบบปกติ เมื่อพิจารณาแต่ละตัวแปรพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความฉลาดทางอารมณ์และบุคลิกภาพประชาธิปไตย หลังเรียน ด้วยวิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการสูงกว่าวิธีสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 น่าจะเนื่องมาจาก

วิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ มีการฝึกปฏิบัติทำกิจกรรมเป็นกลุ่มและการทำกิจกรรมเดี่ยว ซึ่งก่อนที่จะทำกิจกรรมนั้นนักเรียนจะได้ฝึกการคิดก่อนโดยให้ดูรูปภาพจากใบงานขึ้นการฝึกคิด ชั้นที่ 1 ให้แบ่งกลุ่มๆละประมาณ 4-5 คน ร่วมกันคิดและวิเคราะห์

อภิปราย พร้อมนำเสนอปัญหาที่พบจากตัวอย่างสถานการณ์ ชั้นที่ 2 เป็นการฝึกรวบรวม ข้อมูล ข้อเท็จจริง ร่วมกันแสดงความคิดเห็น และสรุปเป็นแนวทางปฏิบัติของกลุ่มหลาย ๆ ทางพร้อมทั้งพิจารณาแนวทางปฏิบัติ แต่ละทางว่าส่วนไหนดีส่วนไหนไม่ดี และทำการตัดสินใจ เลือกแนวทางแก้ไขปัญหา ออกมานำเสนอทางเลือกที่เป็นแนวทางปฏิบัติของกลุ่มตนเอง ต่อกลุ่มเพื่อน จากนั้นร่วมกันสรุปเป็นแนวทางการปฏิบัติของกลุ่ม ชั้นที่ 3 ทำการวัดผล และประเมินผลการปฏิบัติงาน จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ส่งเสริมผู้เรียนในด้านต่อไปนี้คือ

ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ สูงกว่าวิธีสอน แบบปกติเพราะวิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ ได้จัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนทำทั้งงานเดี่ยว และงานกลุ่ม ฝึกการคิดในด้านต่าง ๆ อย่างเป็นขั้นตอน ร่วมกันคิดและวิเคราะห์ แสดงความคิดเห็นร่วมกัน อภิปราย นำเสนอปัญหาที่พบ รวบรวมข้อมูล สรุปเป็นแนวทาง ปฏิบัติของกลุ่ม นำเสนอทางเลือกที่เป็นแนวทางปฏิบัติของกลุ่มตนเองและระหว่างกลุ่มเพื่อน วิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานกลุ่มตนเอง เสนอแนวทางแก้ไขพร้อมทั้งสรุปผลการทำงาน ประเมินข้อดี ข้อบกพร่อง ที่ควรปรับปรุง จึงทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อารมณ กัณฑ์ศรีวิกรม (2536) ได้ศึกษาผลของการสอน โดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ โดยใช้วิธีคิดแบบคุณโทษและทางออกที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ โดยใช้วิธีคิดแบบคุณโทษ และทางออก มีความสามารถในการตัดสินใจและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สูงกว่านักเรียน ที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติ

ด้านความฉลาดทางด้านอารมณ์ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้สูงกว่าวิธีสอน แบบปกติ เพราะทำให้ผู้เรียนเป็นคนมีความรับผิดชอบ กล้าแสดงออก สามารถควบคุมตนเอง ได้ดี รู้จักจัดการกับปัญหานั้น ๆ อย่างสร้างสรรค์ มีสติและควบคุมตนเองในการทำงานจนสำเร็จ รวมทั้งปรับตัวในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ทำให้รู้จักการวางแผนอย่างรอบคอบ ก่อนลงมือทำงาน และสอดคล้องกับแนวคิดของ (Slovenia, 1980) การที่นักเรียนได้แบ่งงาน กันทำ และต้องพยายามทำงานที่ได้รับมอบหมายให้ประสบความสำเร็จ เป็นการฝึกให้นักเรียน ต้องควบคุมตนเองและเกิดความสามัคคีขึ้นในกลุ่ม ซึ่งคนที่มีความฉลาดทางอารมณ์นั้นจะ สามารถสร้างสัมพันธภาพกับคนอื่นได้ดีเมื่อเกิดปัญหา ทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จ ทางด้านการเรียนและการทำงาน

ด้านบุคลิกภาพประชาธิปไตย ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้สูงกว่าวิธีสอน แบบปกติ เพราะในขณะที่ผู้เรียนทำงานกลุ่มร่วมกัน ส่งเสริมให้มีการติดต่อสื่อสารกัน แสดงความคิดเห็นร่วมกัน ยอมรับฟังเหตุผลของผู้อื่น ฝึกการเป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดี มีการร่วมกัน ตัดสินใจ ให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจซึ่งกันและกัน ไม่ถือเอาความคิดของคนเป็นใหญ่ รู้จักฟัง รู้จักพูด รู้จักคิด และแก้ปัญหาอย่างเป็นลำดับขั้นตอน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ

ทศนา แชมมณี (2536 : 7) ผู้ที่มีความเป็นประชาธิปไตย จะต้องเคารพในความเป็นบุคคล และการตัดสินใจของผู้อื่น เคารพความสามารถสติปัญญาและการใช้เหตุผลของผู้อื่น ให้สิทธิเสรีภาพ และเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้ใช้ความคิดของเขาในการตัดสินใจ ใจกว้าง รู้จักรับฟังผู้อื่น พิจารณาความคิดของผู้อื่นอย่างเป็นธรรมก่อนตัดสินใจ สามารถที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่น เพื่อส่วนรวม มีขันติธรรม ยึดหลักเหตุผลในการตัดสินใจ รู้จักการแก้ปัญหาโดยสันติวิธี เป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย

สำหรับวิธีสอนแบบปกติ นักเรียนจะได้ฝึกปฏิบัติทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม โดยให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละประมาณ 4 - 5 คน ซึ่งขั้นที่ 1 ครูจะนำเข้าสู่บทเรียนโดยการถามคำถาม ขั้นที่ 2 ให้ศึกษาทำความเข้าใจใบความรู้ที่แจกให้ นักเรียนแต่ละคนตอบคำถามลงในแบบบันทึกกิจกรรม พร้อมทั้งร่วมกันคิด อภิปราย แสดงความคิดเห็นร่วมกันภายในกลุ่ม เพื่อหาคำตอบ ขั้นที่ 3 สรุปผลการทำงาน ซึ่งเมื่อนำมาเปรียบเทียบกันจะพบว่าทั้งวิธีสอนแบบโยนิโสมนสิกการและวิธีสอนแบบปกติ มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ต่างกันคือวิธีสอนแบบโยนิโสมนสิกการมีการฝึกปฏิบัติทำกิจกรรมเป็นกลุ่มและการทำกิจกรรมเดี่ยว นักเรียนได้ใช้ความคิดถูกวิธี รู้จักคิด ใช้ปัญญาในการศึกษา คิดเป็นหรือคิดอย่างมีระเบียบอย่างเป็นลำดับขั้นตอน ทำให้นักเรียนสามารถใช้ความคิดของตนเองได้อย่างมีเป้าหมาย รู้จักคิดวิเคราะห์สิ่งต่าง ๆ แก้ไขปัญหาด้วยปัญญา กระตุ้นให้ผู้เรียนคิด ลงมือค้นคว้า คิดวิเคราะห์และสรุปประเมินค่าโดยวิธีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทดลอง ทดสอบ จัดเป็นทางเลือกและทางออกของการแก้ปัญหาเพื่อพิสูจน์ผลการตัดสินใจ ผลจากการฝึกปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ จนครบทุกขั้นตอนทำให้นักเรียนเกิดความคิดแยกกาย สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้และเกิดผลการเรียนรู้ขึ้นทุกด้าน แต่วิธีสอนแบบปกติทำกิจกรรมเป็นกลุ่มอย่างเดี่ยวและก่อนที่จะทำกิจกรรมนั้นนักเรียนจะได้ฝึกการคิดก่อนโดยให้ดูรูปภาพจากใบงานขั้นการฝึกคิด และในขั้นที่ 1 ต่างกันที่วิธีสอนแบบปกติไม่มีการวิเคราะห์ พร้อมนำเสนอปัญหาที่พบจากตัวอย่างสถานการณ์ ส่วนขั้นที่ 2 ต่างกันที่ไม่มีการฝึกรวบรวม ข้อมูล ข้อเท็จจริง และสรุปเป็นแนวทางปฏิบัติของกลุ่มหลาย ๆ ทางพร้อมทั้งพิจารณาแนวทางปฏิบัติแต่ละทางว่าส่วนไหนดีส่วนไหนไม่ดี และทำการตัดสินใจเลือกแนวทางแก้ไขปัญหา พร้อมออกมาเสนอทางเลือกที่เป็นแนวทางปฏิบัติของกลุ่มตนต่อกลุ่มเพื่อน จากนั้นร่วมกันสรุปเป็นแนวทางการปฏิบัติของกลุ่ม และขั้นที่ 3 ต่างกันที่การวัดผลประเมินผลการปฏิบัติงาน ซึ่งแต่ละวิธีแสดงให้เห็นแล้วว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละขั้นตอนนี้ วิธีสอนแบบโยนิโสมนสิกการดีกว่าวิธีสอนแบบปกติ จึงทำให้วิธีสอนแบบโยนิโสมนสิกการส่งเสริมตัวแปรด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความฉลาดทางอารมณ์และบุคลิกภาพประชาธิปไตยได้สูงกว่าวิธีสอนแบบปกติ

ข้อเสนอแนะ

การนำผลการวิจัยไปใช้

1. วิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ ที่ส่งเสริมทักษะการคิด ก่อนที่จะนำไปทดลองใช้กับนักเรียนในระดับชั้นต่าง ๆ ควรศึกษาและฝึกให้ชำนาญก่อน จึงจะสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ก่อนที่จะนำวิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ ไปทดลองใช้กับนักเรียนในระดับชั้นต่าง ๆ ควรปรับเนื้อหาให้สอดคล้องเหมาะสมกับระดับอายุ ระดับชั้น และระดับความรู้ ความสามารถของนักเรียนตามระดับช่วงชั้น

3. ขณะที่ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ควรจัดบรรยากาศให้ผู้เรียน ได้เกิดการเรียนรู้ที่ดี เป็นกันเอง ยิ้มแย้มแจ่มใสและสนุกสนานเพลิดเพลิน มีการปฏิบัติ ทำงานกลุ่มและงานเดี่ยว ฝึกให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิดด้านต่าง ๆ ในการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

การวิจัยครั้งต่อไป

ผลจากการวิจัยพบว่าวิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ สามารถส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความฉลาดทางอารมณ์และบุคลิกภาพประชาธิปไตยสูงขึ้น ดังนั้น จึงควรได้มีการนำวิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการไปทดลองสอนกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือในสาระการเรียนรู้หน่วยอื่น ๆ และกับนักเรียนในระดับช่วงชั้นต่าง ๆ เช่น นำวิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการไปดำเนินการวิจัยกับความฉลาดทางอารมณ์ ด้านความเก่ง ด้านความสุข และนำไปดำเนินการวิจัยกับบุคลิกภาพประชาธิปไตย ด้านคุณธรรม ด้านวินัยธรรม และด้านสันติธรรมเป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2543). **แนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะ ดี เก่ง มีความสุข**
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา.
- กรมสุขภาพจิต. (2543). **คู่มือความฉลาดทางอารมณ์**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
ชุมชนสหกรณ์เกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- กรมสุขภาพจิต. (2546). **คู่มือส่งเสริมสุขภาพจิตนักเรียนระดับมัธยมศึกษาสำหรับครู**.
พิมพ์ครั้งที่ 8 กรุงเทพมหานคร : สำนักกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2537). **หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521**.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- _____ (2542). **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544**.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- กิตติ พัฒนตระกูลสุข. (2542, กุมภาพันธ์ – เมษายน). “ข้อสังเกตที่น่าสนใจเกี่ยวกับ
**Constructivism โยนิโสมนสิการ (Think by way of Causal relations on by way of
problem solving)**” วารสารคณิตศาสตร์. 42(485 - 487) : 21-25.
- จรรยา สุภาพ. (2528). **ลัทธิการเมืองและเศรษฐกิจเปรียบเทียบ**. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.
- ช่อลัดดา ขวัญเมือง. (2542). **การพัฒนาแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษา
ชั้นปีที่ 1 ของคณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง วิทยานิพนธ์ปริญญาตรี
บัณฑิต ภาควิชาจิตวิทยาการแนะแนวและการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย**.
- ณัชชา พัฒนากุล. (2532). **ผลของการใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ในการสอนต่อ
ความสามารถในการตัดสินใจแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริม
ประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต
ภาควิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**.
- ดวงเดือน ศาสตร์ภัทร. (2530). **การเปรียบเทียบทฤษฎีพัฒนาการเด็ก**. กรุงเทพมหานคร :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กิตนา แคมณี. (2536). **ช่วยครูฝึกประชาธิปไตยให้แก่เด็ก**. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- ทศพร ประเสริฐสุข. (2542 – 2543, กรกฎาคม - มิถุนายน). **ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์กับ
การศึกษา**. วารสารการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา. 2(3-4) : 8 – 11.

- เทอดศักดิ์ คงเดช. (2542). ความฉลาดทางอารมณ์. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มติชน.
- น้ำเพชร ชาญพิณโณ และคณะ. (2533). ปัญหาของการติตสารระเหยของเด็กและเยาวชน ในเขตดุสิต. รายงานทางการแพทย์. วิทยาลัยพยาบาล กรุงเทพมหานคร : นำอักษรการพิมพ์.
- นางพาง ลัมสุวรรณ. (2542). ไอคิวและอีคิวเลี้ยงลูกถูกวิธี ชีวีเป็นสุข. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร : พรินต์ติ้งเพรส.
- บุญธรรม กิจปรีดาภิรุตส์. (2525). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : สายเจริญพานิช.
- พิชิต จรูญฤทธิ์. (2545). หลักการวัดและประเมินผลการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : แฮสออฟเคอร์มีส์.
- พรรณรัตน์ เก้าธรรมสาร. (2533). การเรียนแบบทำงานรับผิดชอบร่วมกัน สาระพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพมหานคร : บริษัทที่พีพรินท์จำกัด.
- พระธรรมปิฎก(ป.อ.ปยุตโต). (2536). เพื่ออนาคตของการศึกษาไทย การศึกษา : พัฒนาการหรือบูรณาการ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ธรรมสภา.
- _____ (2542). วิธีคิดตามหลักพุทธธรรม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สยาม.
- สมาน สาครจิต. (2532). สัมฤทธิ์ผลในการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุน อมรวิวัฒน์. (2530). การสอนโดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- _____ (2533). การสอนโดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ. กรุงเทพมหานคร : โอเอสพรินต์ติ้งแฮส.
- สมบูรณ์ ชิตพงศ์ และคณะ. (2540). การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ. กรุงเทพมหานคร : บริษัทรุ่งเรืองสารการพิมพ์.
- สำนักงานรองรับมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2547 : 24). ผลการประเมินการศึกษาระดับชาติ. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิชย์.
- สุภาพร พิสิฐภู์พัฒน. (2543). การสร้างแบบทดสอบวัดเชาว์ปัญญาทางอารมณ์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต. ภาควิชาการวัดผล การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สันติ สุขทรัพย์. (2528). การสร้างแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต. ภาควิชาการวัดผล การศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

- สมพงษ์ จิตระดับ. (2535). ความล้มเหลวของการสอนประชาธิปไตยในโรงเรียน กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมพร บุษราทิจ. (2549). ปัญหาการฆ่าตัวตายในประเทศไทย. [ออนไลน์]. www.Moph.go.th [2547, 15 กันยายน].
- สุรชาติ มานิตย์. (2530). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาและบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการเรียนเป็นทีมกับการสอนตามคู่มือครู. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการมัธยมศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- สำนักงานศึกษาธิการเขต เขตการศึกษา 5. (2530). การพัฒนาความคิด ทฤษฎี : กระบวนการสอนคิดเป็นโยนิโสมนสิการ. ราชบุรี : สำนักงานศึกษาธิการเขต 5.
- สุพัชรา ศิวรักษ์. (2540). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหา และบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสอนแบบวิธีการทางวิทยาศาสตร์โดยใช้เทคนิคการเรียนแบบร่วมมือ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาเอกการมัธยมศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วีระวัฒน์ ปันนิตามัย. (2542). เซอร์อาร์มอนด์ (EQ) : ดัชนีวัดความสุขและความสำเร็จของชีวิต. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : เอ็กเปอร์เน็ท.
- เยาวดี วิบูลศรี. (2540). การวัดผลและการสร้างแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อารมณ กัณฑ์ศรีวิกรม. (2536). ผลของการสอนโดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการโดยใช้วิธีคิดแบบคุณ – โทษและทางออกที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุมาพร ตรังคสมบัติ. (2543). พาลูกค้นหาความนับถือตนเอง. กรุงเทพมหานคร : ชันดีการพิมพ์.
- อาลัย พรหมชนะ. (2541). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในการเรียนรายวิชา ส 0411 พระพุทธศาสนา เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยวิธีสอนตามแนวโยนิโสมนสิการ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการมัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- อารุณี ไทยบัณฑิตย์. (2545). การพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การฝึกคิดแบบโยนิโสมนสิการ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาคศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อรพินทร์ ชูชม. (2542, 15 สิงหาคม). สถานภาพการวัด EQ. วารสารพฤติกรรมศาสตร์. 5(1) : 71
- อารี สัตถ์หวี. (2534). เสริมประสิทธิภาพครู. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- อุบลรัตน์ สุนทรกลัมภ์. (2542). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้ชุดการเรียนกับการเรียนแบบปกติ วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาคศึกษามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- Bar on, (1992) : **Emotional quotient inventory** : A measure of emotionnal Intelligence.
- Bloom, B.S. (1956). **Taxonomy of Education Objectives**. New York : Longmans Green.
- Cooper, R .K. and A, Sawaf, (1997). **Executive EQ : Emotional Intelligence**. In Leadership and Organizations. New York : Grosset Putnam.
- Cooper, R.K. and A, Sawaf, (1997). **Executive E Q ; Emotional Intelligence in Leadership and Organizations**. New York : Grosset Putnam
- Dahl, Robert A. (1997). **Modern Political Analysis**. 3rd ed. New. Dehi : Prentice – Hall.
- Dahl, Robert A. (1977). **Modern political Analysis** 3rd ed. New. Dehi : Prentice – Hall.
- Ebenstein, W. (1962). **Today is Isms : Communism Fascism Capitalism Socialism**. New Jersey : Prentice – Hall.
- Goleman, D. (1998). **Working with Emotional Intelligence**. New York : bantam Books.
- Gronlund, Norman N.E. (1993). **How to Make Achievement Test and Assessment**. Boston : Allyn and Bacon, A Division of Simon & Schuster, Inc.
- Goffman, E. (1959). **The Presentation of Self in Every Life**. New York : Doublday.
- Goleman, D. (1995). **Emotional Intelligence**. New York : Bantam Books.
- Isen, A. M. K. A. Daubman, and S. Nowicki, (1987, spring). **Positive affect facilitates creative problem solving**. 52(5) : 1122 - 1131.
- Krathwohl, David R . (2002). **"A Revision of Bloom's Taxonomy : An Overview,"**
[Online] Available : <http://www.watpon.com>. [2005, September]

- Mayer, J. D., and Gaschke, Y. N. (1988). **The Experience and meta- experience of mood.** 55 (7) : 102 -111.
- Salovey, P., and Sluyter, D. J. (1997). **Emotional development and Emotional Intelligence.** New York : Basic Book.
- Salovey, P., and Mayer, D. J. (1990). **Emotional Intelligence. Imagination, Cognition, and Personality.** 9 : 185 – 221.
- Salovey, P., and D. J. Mayer, and D. Caruso, (1997). **Competing model of emotional intelligence.** Handbook of Human Intelligence.
- Thorndike, E. L. (1920 spring). **Intelligence and its use.** 140(12) : 227 – 235.
- Tesser, A. (1986). **Some Effects of Self – Evaluation Maintenance of Cognition and Action : the Handbook of Motivation and Cognition.** Hillsdale, New Jersey : Erlbaum.
- Wasielowski, P. L. (1985 spring). **The emotional basis of charisma.** 8(6) : 207 – 222.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

1. รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบคุณภาพ ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1. ดร.สุขแก้ว คำสอน อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
พิบูลสงคราม
2. ดร.เอี่ยมพร หลินเจริญ อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
พิบูลสงคราม
3. นายติเรก ทองหนัก ครูคศ.3 โรงเรียนพุทธชินราชพิทยา

2. รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบคุณภาพ ของแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ช่อลัดดา ขวัญเมือง คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ราชภัฏพิบูลสงคราม
2. รองศาสตราจารย์ทิพย์สุดา นัยทรัพย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
3. นางสาววันทนา เลิศสินไทย ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
พิษณุโลกเขต 1

3. รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบคุณภาพของ แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตย

1. ดร.สุขแก้ว คำสอน อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
พิบูลสงคราม
2. ดร.เอี่ยมพร หลินเจริญ อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
พิบูลสงคราม
3. นายติเรก ทองหนัก ครูคศ.3 โรงเรียนพุทธชินราชพิทยา

**4. รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบคุณภาพ ของแผนการจัดการเรียนรู้
แบบโยนิโสมนสิการและแผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ**

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ชอลัดดา ขวัญเมือง คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ราชภัฏพิบูลสงคราม
2. รองศาสตราจารย์ทิพย์สุดา นัยทรัพย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
3. นางสาววันทนา เลิศสินไทย ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
พิษณุโลกเขต 1

ภาคผนวก ข

แผนการจัดการเรียนรู้

1. ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้แบบโยนิโสมนสิการ
2. ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 (แบบโยนิโสมนสิการ)

กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
เรื่อง การเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย เวลา 3 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

การที่พลเมืองดีในสังคมสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขนั้น แต่ละคนจะต้องปฏิบัติตนตามวิถีประชาธิปไตย ซึ่งพลเมืองที่ดีของสังคมนั้นจะต้องรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนและปฏิบัติได้อย่าง ถูกต้องเหมาะสม ในการทำงานและการอยู่ร่วมกันตามวิถีประชาธิปไตย ยอมรับฟังการแสดงความคิดเห็นของผู้อื่นในการทำงานและการทำกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในโรงเรียนและชุมชนอย่างสม่ำเสมอในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งจำเป็นที่จะต้องรู้จักนำหลักการการเป็นพลเมืองดีมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติตนต่อสังคมและกลุ่มได้อย่างถูกต้อง

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐานการเรียนรู้

ส 2.1 ปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี ตามกฎหมาย ประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

เห็นคุณค่าในความเป็นพลเมืองดีตามวิถีชีวิตประชาธิปไตยของตนเองและผู้อื่น

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายความสำคัญของการเป็นพลเมืองดีในการทำงานตามวิถีทางประชาธิปไตยได้
2. อธิบายความสำคัญของการเป็นพลเมืองดีในการอยู่ร่วมกันตามวิถีทางประชาธิปไตยได้
3. รับฟังความคิดเห็นของเพื่อนในการทำงานและการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนและชุมชนอย่างสม่ำเสมอได้

สาระการเรียนรู้

1. ความสำคัญของการทำงานและการอยู่ร่วมกันตามวิถีทางประชาธิปไตย
2. การรับฟังความคิดเห็นในการทำงานและการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนและชุมชน

กระบวนการจัดการเรียนรู้ (ชั่วโมงที่ 1 - 3)

ขั้นที่ 1 ขั้นนำ

1. สร้างบรรยากาศในห้องเรียนโดยการสนทนากับนักเรียนด้วยความเป็นกันเอง ยิ้มแย้มแจ่มใส และให้ผู้เรียนฝึกทำสมาธิก่อนเรียนประมาณ 4 - 5 นาที เพื่อให้จิตใจสงบ มีความพร้อมที่จะเรียนพอใจและใฝ่รู้ในคำสอน เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ จูงใจและปลุกเร้าให้เกิดความอยากเรียน
2. ครูสร้างความเข้าใจและชี้แจงกับนักเรียนถึงเนื้อหาที่จะเรียน ในวันนี้ว่าเกี่ยวข้องกับเรื่องอะไรบ้าง

ขั้นที่ 2 ขั้นกิจกรรมการเรียนรู้

1. ให้นักเรียนได้ฝึกการคิดก่อน โดยให้ดูรูปภาพจากใบงานขั้นการฝึกคิด และจากนั้นให้เวลาแก่ผู้เรียนได้ฝึกคิดเกี่ยวกับรูปภาพที่ตนได้รับ ว่าภาพนั้นให้ความรู้สึกอย่างไร
2. นักเรียนช่วยกันแบ่งกลุ่ม กลุ่มๆ ละประมาณ 4 - 5 คน แล้วร่วมกันทำกิจกรรมที่ 1 โดยครูยกตัวอย่างสถานการณ์มา แล้วให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ ร่วมคิด และอภิปราย พร้อมนำเสนอปัญหาที่พบ จากสาเหตุที่เกิดขึ้นจากนั้นให้บันทึกลงในแบบบันทึกกิจกรรมที่ 1
3. ให้นักเรียนฝึกการวิเคราะห์และรวบรวมข้อมูล โดยครูให้นักเรียนดูรูปภาพเกี่ยวกับเรื่องการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีและพลเมืองที่ไม่ดี จากนั้นให้นักเรียนได้รวบรวมข้อมูลข้อเท็จจริงจากใบความรู้แล้วบันทึกลงในแบบบันทึกกิจกรรมที่ 2 บอกถึงผลดีผลเสีย
4. จากปัญหาในตัวอย่างรูปภาพที่ 2 เกี่ยวกับการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ไม่ดี แล้วให้นักเรียนทุกคนในกลุ่มร่วมแสดงความคิดเห็น สรุปเป็นแนวทางปฏิบัติของกลุ่มหลาย ๆ ทางที่เหมาะสมต่อปัญหา พร้อมทั้งพิจารณาแนวทางปฏิบัติแต่ละทางว่ามี ส่วนดี (เป็นคุณ) ส่วนไม่ดี - บกพร่อง (เป็นโทษ) อย่างไรบ้าง สรุปลงในแบบบันทึกกิจกรรมที่ 3 พร้อมทั้งให้เหตุผลประกอบ
5. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มสรุปความคิดเห็นของกลุ่มที่ได้ร่วมกัน และตัดสินใจเลือกแนวทาง แก้ไขปัญหาเพียง 1 ข้อ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของกลุ่ม แล้วบันทึกความคิดเห็นของกลุ่มที่ได้ร่วมกันลงในแบบบันทึกกิจกรรมที่ 4
6. ให้นักเรียนส่งตัวแทนของกลุ่มแต่ละกลุ่ม ออกมานำเสนอทางเลือกที่เป็นแนวทางปฏิบัติของกลุ่มต่อกลุ่มเพื่อน และกลุ่มอื่นร่วมแสดงความคิดเห็นพร้อมทั้งร่วมสรุปแนวทางการปฏิบัติ เพื่อนำไปปฏิบัติได้จริง แล้วบันทึกลงในแบบบันทึกกิจกรรมที่ 5

7. ให้นักเรียนแต่ละคนวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานกลุ่มตนเอง และเสนอแนวทางแก้ไขพร้อมทั้งสรุปผลการประเมิน ข้อดี ข้อบกพร่อง ที่ควรปรับปรุง และนำเสนอหน้าชั้นเรียน

8. นักเรียนร่วมกันสรุปความสำคัญของการเป็นพลเมืองดีในทำงาน และการอยู่ร่วมกันตามวิถีทางประชาธิปไตยในการทำงานและการทำกิจกรรมต่าง ๆ

9. ครูและนักเรียนสรุปความสำคัญเกี่ยวกับการเป็นพลเมืองที่ดีนั้น เราสามารถปฏิบัติได้หลายวิธีด้วยกัน เช่น การเป็นคนมีระเบียบวินัย ส่วนการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ไม่ดีนั้นย่อมนำแต่ความเดือดร้อนมาสู่ตนเองและครอบครัวตลอดจนสังคม ซึ่งนักเรียนสามารถปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดีได้ไม่ว่าจะอยู่ที่ใดก็ตาม

ขั้นที่ 3 ขั้นการวัดและประเมินผล

1. นักเรียนแต่ละคนวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานกลุ่มตนเอง และเสนอแนวทางแก้ไข

2. นักเรียนแต่ละที่ควรปรับกลุ่มสรุปผลการประเมินข้อดี ข้อบกพร่อง เรื่องการเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย จากการทำงานกลุ่มร่วมกันว่าตนสามารถรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงานในการทำกิจกรรมต่าง ๆ

สื่อ/แหล่งการเรียนรู้

1. รูปภาพ การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดี 2 รูป
2. รูปภาพ การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ไม่ดี 1 รูป
3. ใบความรู้เรื่อง การเป็นพลเมืองดี 1 เรื่อง
4. แบบบันทึกกิจกรรมที่ 1 การเสนอปัญหา
5. แบบบันทึกกิจกรรมที่ 2 การวิเคราะห์และรวบรวมข้อมูล
6. แบบบันทึกกิจกรรมที่ 3 การคิด วิธีคิดแบบคุณ โทษและทางออก
7. แบบบันทึกกิจกรรมที่ 4 การเลือกและตัดสินใจ
8. แบบบันทึกกิจกรรมที่ 5 เสนอผลการอภิปราย
9. แบบบันทึกกิจกรรมที่ 6 การวัดและการประเมินผล

การวัดและประเมินผล

วิธีวัด	เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมิน
1. ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	1. แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	1. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อยู่ในระดับดี ร้อยละ 80 ขึ้นไปของจำนวนนักเรียนทั้งหมด
2. ทดสอบวัดความฉลาดทางอารมณ์	2. แบบวัดความฉลาดทางอารมณ์	2. นักเรียนมีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับดี ร้อยละ 80 ขึ้นไปของจำนวนนักเรียนทั้งหมด
3. ทดสอบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตย	3. แบบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตย	3. นักเรียนมีบุคลิกภาพประชาธิปไตย อยู่ในระดับดี ร้อยละ 80 ขึ้นไปของจำนวนนักเรียนทั้งหมด

ขั้นการฝึกคิด

สวัสดีค่ะ

“ ก่อนที่เราจะเริ่มเรียนรู้ร่วมกัน ให้นักเรียนลองดูภาพข้างล่างก่อนนะคะว่าเมื่อเห็นภาพแล้วมีความรู้สึกอย่างไร”

“จากภาพ : นักเรียนเกิดความรู้สึกอย่างไรต่อข้าง”

.....

.....

.....

.....

.....

สถานการณ์

ขวัญเป็นลูกสาวคนขับแท็กซี่แม่ขายผลไม้ที่ตลาด พ่อออกไปขับรถตั้งแต่เช้าและสัญญาว่าจะกลับมาลองวันเกิดของขวัญในตอนเย็น แต่พอถึงเวลาเย็นพ่อไม่กลับมา แต่พ่อก็กลับมาส่งของขวัญและบอกว่าเป็นทุนการศึกษาของลูก พ่อเล่าว่ารับผู้โดยสารเป็นชาวต่างชาติไปส่งโรงแรมแห่งหนึ่งแต่ชาวต่างชาติลืมกระเป๋าเดินทางไว้ในรถ พ่อจึงนำกระเป๋าใบนั้นไปคืนเจ้าของโดยเร็วที่สุด เขาดีใจมากจึงมอบเงินรางวัลให้พ่อในการทำความดีและเมื่อรู้ว่าพ่อมีลูกสาวที่กำลังอยู่ในวัยเรียนก็ได้มอบทุนการศึกษาให้จำนวนหนึ่ง ขวัญภาคภูมิใจที่พ่อเป็นตัวอย่างของคนดีมีคุณธรรม

กิจกรรมที่ 1

เสนอปัญหา

จากสถานการณ์ที่กำหนดให้ ให้นักเรียนร่วมกันอภิปราย ร่วมคิด พิจารณาและนำเสนอปัญหาที่พบ บันทึกลงในแบบบันทึกกิจกรรมที่ 1

แบบบันทึกกิจกรรมที่ 1

1. นักเรียนคิดอย่างไรต่อสถานการณ์นี้

.....

.....

.....

2. ถ้าพ่อของขวัญเป็นคนที่ไม่ดีจะเกิดอะไรเพราะเหตุใด

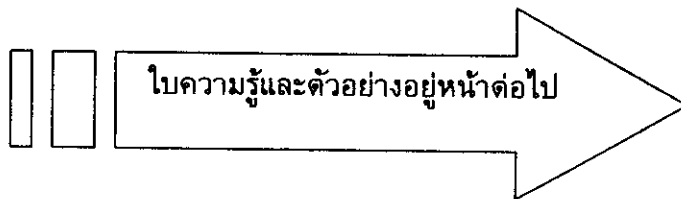
.....

.....

.....

กิจกรรมที่ 2 การวิเคราะห์และรวบรวมข้อมูล

1. นักเรียนแต่ละคนดูรูปภาพเกี่ยวกับเรื่อง การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีและพลเมืองที่ไม่ดี และร่วมกันวิเคราะห์ว่าเป็นเพราะสาเหตุใดบุคคลในภาพ จึงปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดีและพลเมืองที่ไม่ดี

แบบบันทึก กิจกรรมที่ 2

1. จากรูปภาพการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ไม่ดีนั้นต้องมาจากสาเหตุใด

.....

.....

.....

.....

2. แนวทางการแก้ไขหรือป้องกันการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ไม่ดี

.....

.....

.....

.....

ใบความรู้

การเป็นพลเมืองดี

1. ความสำคัญของการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีของสังคมมีความสำคัญต่อประเทศ เช่น

- ทำให้สังคมและประเทศชาติมีการพัฒนาไปได้อย่างมั่นคง
- ทำให้สังคมมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย
- ทำให้เกิดความรักและความสามัคคีในหมู่คณะ
- สมาชิกในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีนั้นเป็นหน้าที่ของสมาชิกทุกคนในสังคมไม่ว่าจะอยู่ในสังคมขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่

2.แนวทางการพัฒนาตนเองเพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว โรงเรียน และชุมชนแนวทางการพัฒนาตนเองเพื่อเป็นสมาชิกที่ดีมีแนวทางปฏิบัติ ดังนี้

- การเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว
- การเป็นสมาชิกที่ดีของโรงเรียน
- การเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน

เมื่อทุกคนในสังคมไม่ว่าผู้ใหญ่หรือเด็กพัฒนาตนเองให้เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว โรงเรียน และชุมชน ได้จะประสบความสำเร็จ

ให้นักเรียนดูรูปภาพตัวอย่างที่เกี่ยวกับการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีและพลเมืองที่ไม่ดีหน้าถัดไป แล้วร่วมกันวิเคราะห์ว่าการกระทำใดที่แสดงถึงการปฏิบัติตนของการเป็นพลเมืองที่ดีและการกระทำใดที่แสดงถึงการปฏิบัติตนของการเป็นพลเมืองที่ไม่ดีและเพราะอะไร

การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี (รูปที่ 1)

การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ไม่ดี (รูปที่ 2)

กิจกรรมที่ 3 การคิด วิธีคิดแบบคุณ โทษและทางออก

ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มปฏิบัติกิจกรรมตามขั้นตอนดังนี้

1. จากปัญหาในตัวอย่างรูปภาพที่ 2 ให้นักเรียนทุกคนในกลุ่มร่วมแสดงความคิดเห็น สรุปเป็นแนวทางปฏิบัติของกลุ่มหลาย ๆ ทางที่เหมาะสมต่อปัญหา
2. ให้นักเรียนแต่ละคนพิจารณาแนวทางปฏิบัติแต่ละทางว่ามี ส่วนดี (เป็นคุณ) ส่วนไม่ดีบกพร่อง (เป็นโทษ) อย่างไรบ้างสรุปแบบบันทึกกิจกรรมที่ 3 พร้อมทั้งให้เหตุผลประกอบ

ปัญหาทุกปัญหามีทางแก้ไขแต่ละแนวทางมีเหตุผล และสามารถปฏิบัติได้สิ่งต่างๆ ล้วนมีทั้งด้านดี (เป็นคุณ) ก่อให้เกิดประโยชน์และด้านไม่ดี ส่วนบกพร่อง (เป็นโทษ) ก่อให้เกิดความเสียหายถ้าเรามองเห็นทั้ง 2 ด้าน ก็จะมองหาแนวทางปฏิบัติต่อจุดบกพร่องที่พบเห็นได้

แบบบันทึก

กิจกรรมที่ 3

1. แนวทางปฏิบัติที่เกิดผลดี (เป็นคุณ) ในการทำงานเมื่อปฏิบัติตามวิถีทางประชาธิปไตย

.....

.....

.....

2. ผลเสีย (เป็นโทษ) ในการทำงานเมื่อไม่ปฏิบัติตามวิถีทางประชาธิปไตยในการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

.....

.....

.....

กิจกรรมที่ 4 การเลือกและการตัดสินใจ

ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มลงมติร่วมกันตัดสินใจเลือกแนวทางเลือกเพียง 1 ข้อ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของกลุ่ม แล้วบันทึกมติของกลุ่มลงในแบบบันทึกกิจกรรมที่ 4

แบบบันทึก

กิจกรรมที่ 4

มติกลุ่มในการร่วมกันตัดสินใจ

1. ให้นักเรียนตัดสินใจเลือกมา 1 แนวทางสำหรับการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีในการทำงาน และการอยู่ร่วมกันตามวิถีทางประชาธิปไตย

.....

.....

.....

.....

.....

2. ให้นักเรียนตัดสินใจเลือกมา 1 แนวทางในการรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนและควบคุมตนเองในการทำงานและการทำกิจกรรมต่างๆ ในโรงเรียนและชุมชนอย่างสม่ำเสมอในการทำกิจกรรม

.....

.....

.....

.....

.....

กิจกรรมที่ 5 การเสนอผลการอภิปราย

1. ให้ตัวแทนของกลุ่มแต่ละกลุ่มเสนอทางเลือกเป็นแนวทางปฏิบัติของกลุ่มต่อกลุ่มเพื่อนสมาชิกกลุ่มอื่น ร่วมคิด ร่วมแสดงความคิดเห็น
2. นักเรียนทุกคนร่วมสรุปแนวทางการปฏิบัติ เพื่อนำไปปฏิบัติได้จริงบันทึกลงในแบบบันทึกกิจกรรมที่ 5

แบบบันทึก กิจกรรมที่ 5

สรุปการอภิปราย

1. ผลจากการอภิปรายแนวทางการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีในทำงานและการอยู่ร่วมกันตามวิถีทางประชาธิปไตย

.....

.....

.....

.....

2. ผลจากการอภิปรายแนวทางในการรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนและควบคุมตนเองในการทำงานและการทำกิจกรรมต่างๆในโรงเรียนและชุมชนอย่างสม่ำเสมอในการทำกิจกรรม

.....

.....

.....

.....

กิจกรรมที่ 6 การวัดและการประเมินผล

1. นักเรียนแต่ละคนวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานกลุ่มตนเองและเสนอแนวทางแก้ไข

แบบบันทึก

กิจกรรมที่ 6

1. ให้นักเรียนประเมินผลจากการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นในการทำงานและการอยู่ร่วมกันตามวิถีทางประชาธิปไตยว่าอยู่ในระดับใด
 ดีมาก ดี พอใช้ ควรปรับปรุง
2. ผลเสียที่เกิดจากการไม่รับฟังความคิดเห็นในการทำงานและการอยู่ร่วมกันตามวิถีทางประชาธิปไตย

3. ผลดีที่เกิดจากการรับฟังความคิดเห็นในการทำงานและการอยู่ร่วมกันตามวิถีทางประชาธิปไตย

1. นักเรียนแต่ละกลุ่มสรุปผลการประเมิน ข้อดี ข้อบกพร่องที่ควรปรับปรุงและนำเสนอหน้าชั้นเรียน

เกณฑ์

คะแนนการประเมิน

ดีมาก	4
ดี	3
พอใช้	2
ควรปรับปรุง	1

ผลงานกลุ่มอยู่ในระดับใด

นำคะแนนของทุกคน
ในกลุ่มมารวมกันแล้วหาร
ด้วยจำนวนสมาชิก

แบบวัดความฉลาดทางอารมณ์

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างตรงตามความเป็นจริงมากที่สุด

- มากที่สุด หมายถึง นักเรียนแสดงออกตามรายการนั้นทุกครั้ง
 มาก หมายถึง นักเรียนแสดงออกตามรายการนั้นเกือบทุกครั้ง
 ปานกลาง หมายถึง นักเรียนแสดงออกตามรายการนั้นบ้างเป็นบางครั้ง
 น้อย หมายถึง นักเรียนแสดงออกตามรายการนั้นน้อยมากหรือไม่แสดงออกเลย

ชื่อ.....เลขที่.....ชั้น.....

รายการ	ระดับการแสดงออก			
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย
1) เมื่อฉันรู้สึกโกรธ จะเก็บอารมณ์ที่แสดงออกต่อเพื่อนได้อย่างเหมาะสม				
2) แม้ว่าฉันจะอยู่ในเหตุการณ์ที่มีแต่ความเครียด ฉันสามารถเก็บอารมณ์ให้สงบได้				
3) ฉันมีความเข้าใจในความรู้สึกต่ออารมณ์ของตนเองที่เกิดขึ้น				
4) ฉันสามารถอดทนรอในการทำงานกลุ่มกับเพื่อนได้เพื่อความสำเร็จ				
5) ฉันรู้ว่าเมื่อเพื่อนคนอื่นไม่สบายใจ ฉันจะพยายามพูดให้กำลังใจแก่เขา				
6) ฉันเห็นเพื่อนคนอื่นกำลังเสียใจหรือมีปัญหา ฉันสามารถสังเกตหรือรับรู้ได้				
7) ฉันสามารถช่วยให้เพื่อนเข้าใจในขั้นตอนของการทำงานกลุ่มได้				
8) ฉันเข้าใจความรู้สึกของเพื่อนในการทำงานกลุ่มจากการฟังน้ำเสียงและสังเกตสีหน้าของเขา				

รายการ	ระดับการแสดงออก			
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย
9) ฉันสามารถแก้ไขงานกลุ่มได้ด้วยตนเอง ก่อนที่จะขอความคิดเห็นจากเพื่อน				
10) ฉันมีความหวังว่าเพื่อนๆจะช่วยแก้ปัญหาในการทำงานกลุ่มแทนฉันได้				
11) ฉันให้ความร่วมมือในการทำงานกลุ่มกับเพื่อนๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย				
12) ฉันมักจะเลือกเพื่อนที่เก่งและมีความรับผิดชอบสูงในการทำงานกลุ่มร่วมกัน				
13) ฉันไม่รู้ว่าอะไรทำให้ฉันรู้สึกกลัวเมื่อเวลาฉันทำงานกลุ่มไม่ถูกต้อง				
14) เมื่อฉันถูกบังคับให้ทำในสิ่งที่ไม่ชอบ ฉันจะอธิบายเหตุผลจนเพื่อนยอมรับได้				
15) ฉันรู้ถึงความต้องการของเพื่อนๆ ในการทำงาน จากการเสนอความคิดเห็นร่วมกัน				
16) ฉันมักไม่พอใจในการทำงานกลุ่มร่วมกับเพื่อน เพราะงานออกมาไม่ดี				

แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย X ทับตัวอักษร ก ข ค ง ที่ถูกต้องที่สุด เพียงตัวเลือกเดียว ลงในกระดาษคำตอบ

1. การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีจะต้องมีส่วนร่วมในการทำงานและการอยู่ร่วมกันตามวิถีประชาธิปไตยในข้อใด
 - ก. เพื่อให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข
 - ข. เพื่อให้สมาชิกทุกคนในสังคมรู้จักเสียสละ
 - ค. เพื่อประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก
 - ง. เพื่อให้เกิดความซับซ้อนในการปฏิบัติงาน

2. การทำงานและการอยู่ร่วมกันตามวิถีทางประชาธิปไตย มีลักษณะตรงกับข้อใด
 - ก. เป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน
 - ข. สมาชิกมีการวางแผนร่วมกันก่อนปฏิบัติงาน
 - ค. สมาชิกต้องปฏิบัติตามคำสั่งของหัวหน้ากลุ่ม
 - ง. สมาชิกแต่ละคนปฏิบัติงานตามความคิดตนเองเป็นหลัก

3. การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นในการทำงานมีลักษณะตรงกับข้อใด
 - ก. ทำหน้าที่เป็นเพื่อนที่ดี
 - ข. ใช้เหตุผลส่วนตัวเป็นหลัก
 - ค. ให้ความร่วมมือในการทำงานของกลุ่ม
 - ง. ยอมรับเหตุผลส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว

4. นักเรียนจะต้องรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนในการทำงานร่วมกันและการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนตรงกับข้อใด
 - ก. เพราะครูบังคับให้อยู่ฟัง
 - ข. เพราะเป็นหัวหน้ากลุ่ม
 - ค. เป็นหน้าที่ที่จำเป็นต้องรับฟัง
 - ง. เพื่อวางแผนการทำงานร่วมกัน

5. นักเรียนควรปฏิบัติตนในการรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนในการทำงานและการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนและชุมชนอย่างไรจึงจะเหมาะสมที่สุด
- ก. ฟังบ้างไม่ฟังบ้างตามความพอใจของตนเอง
 - ข. ฟังด้วยความตั้งใจและทำความเข้าใจไปพร้อม ๆ กัน
 - ค. ฟังเฉพาะในส่วนที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองเท่านั้น
 - ง. ฟังเพราะตนเป็นหัวหน้ากลุ่มต้องแบ่งงานให้ลูกน้อง
6. นักเรียนสามารถสนับสนุนและส่งเสริมโรงเรียนและชุมชนในฐานะที่เป็นสมาชิกที่ดีได้อย่างไร
- ก. ช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายของครอบครัว
 - ข. ช่วยเหลือพ่อแม่ทำความสะอาดบ้าน
 - ค. ตระหนักถึงหน้าที่ตนต่อโรงเรียนและชุมชน
 - ง. ไม่ค้าขายยาเสพติดทุกชนิดในโรงเรียนและชุมชนของตน

เฉลย 1 ก. 2 ข. 3 ค. 4. ง 5 ข. 6 ค.

แบบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตย

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย X ทับตัวอักษร ก ข ค ง ที่ถูกต้องที่สุดเพียงตัวเดียว ลงในกระดาษคำตอบ

1. ถ้าครูให้โอกาสนักเรียนเลือกช่วยเหลือการทำงานของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยกลุ่มที่ 1 มีเพื่อนสนิทของนักเรียนรวมอยู่ด้วย และกลุ่มนี้ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องให้ความช่วยเหลือ ส่วนกลุ่มที่ 2 ต้องการความช่วยเหลืออย่างยิ่ง แต่ไม่มีเพื่อนสนิทของนักเรียนรวมอยู่เลยนักเรียนจะทำอย่างไร
 - ก. ให้ความช่วยเหลือกลุ่มที่ 1 ถ้าเพื่อนขอให้อยู่ด้วย
 - ข. ให้ความช่วยเหลือกลุ่มที่ 1 เพราะจะได้ทำงานร่วมกับเพื่อน
 - ค. ให้ความช่วยเหลือกลุ่มที่ 2 เพราะเห็นความจำเป็น
 - ง. ให้ความช่วยเหลือกลุ่มที่ 2 เมื่อได้รับการขอร้อง

2. กนกทราบว่านักเรียนในชั้นเรียนของตนเองมีการแตกแยกกันออกเป็น 2 กลุ่ม และมีความขัดแย้งกันอย่างรุนแรง ถ้านักเรียนเป็นกนกจะแก้ไขปัญหานี้อย่างไรเป็นอันดับแรก
 - ก. ชักชวนให้ทั้งสองฝ่ายคืนดีกัน
 - ข. คาดหมายว่าปัญหานี้เกิดจากสาเหตุอะไรบ้าง
 - ค. เสนอแนะวิธีให้ทั้งสองฝ่ายทำความเข้าใจกัน
 - ง. สอบถามสาเหตุความขัดแย้งจากนักเรียนทั้งสองฝ่าย

3. ถ้านักเรียนกำลังนั่งรับประทานอาหารที่ร้านอาหารแห่งหนึ่ง มีชายคนหนึ่งและลูกสาวหน้าตาและการแต่งกายสกปรก ได้สั่งอาหารมานั่งรับประทานโต๊ะเดียวกับที่นักเรียนนั่งอยู่ นักเรียนจะทำอย่างไร
 - ก. มองไปทางอื่นอย่างไม่สนใจ
 - ข. ขยับที่เพื่อความสะดวก
 - ค. รับประทานอาหารแล้วออกจากร้าน
 - ง. ค่อย ๆ ลุกขึ้นเปลี่ยนที่ไปนั่งโต๊ะอื่น

4. ปานได้รับมอบหมายจากเพื่อน ๆ ให้เป็นประธานจัดหาทุนในการแข่งขันกีฬาประจำปีของโรงเรียน แต่เขาอยากทำหน้าที่สรรหาตัวนักกีฬามากกว่า ถ้านักเรียนเป็นปานจะทำอย่างไร
- ก. ขอแลกตำแหน่งกับฝ่ายสรรหาตัวนักกีฬาเพื่อทำงานที่ตนชอบ
 - ข. พยายามทำหน้าที่ประธานจัดหาทุนตามที่เพื่อนมอบหมายให้ดีที่สุด
 - ค. ให้เพื่อนทำหน้าที่ประธานฝ่ายมอบหมายจัดหาทุนแล้วตนเองไปช่วยฝ่ายสรรหาตัวนักกีฬา
 - ง. พยายามไปช่วยฝ่ายสรรหาตัวนักกีฬาให้มากที่สุดโดยที่ตัวเองยังรับหน้าที่ฝ่ายสรรหาทุนอยู่
5. ขณะที่ตำรวจการตรวจอยู่ที่โรงพยาบาลแห่งหนึ่ง บังเอิญเพื่อนของคุณพ่อเป็นแพทย์ประจำอยู่ที่โรงพยาบาลแห่งหนึ่งพบเข้าจึงเรียกให้เข้าไปตรวจก่อน ถ้านักเรียนเป็นตำรวจจะทำอย่างไร
- ก. ไม่เข้าไป เพราะกลัวเพื่อนของคุณพ่อจะถูกต่อว่า
 - ข. ไม่เข้าไป เพราะไม่ต้องการใช้อภิสิทธิ์กับคนอื่น
 - ค. เข้าไปตรวจ เพราะจะได้รับการรักษาเร็วขึ้นแล้วจะได้รับกลับ
 - ง. เข้าไปตรวจ เพราะเกรงใจเพื่อนของคุณพ่อที่มีน้ำใจต่อตนเอง

เฉลย 1 ข. 2 ก. 3 ง. 4 ข. 5 ข.

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 (แบบปกติ)

กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1
เรื่อง การเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย เวลา 3 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

การที่พลเมืองดีในสังคมสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขนั้น แต่ละคนจะต้องปฏิบัติตนตามวิถีประชาธิปไตย ซึ่งพลเมืองที่ดีของสังคมนั้นจะต้องรู้จักบทบาทหน้าที่ของตน และปฏิบัติได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ในการทำงานและการอยู่ร่วมกันตามวิถีประชาธิปไตย ยอมรับฟังการแสดงความคิดเห็นของผู้อื่นในการทำงานและการทำกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในโรงเรียนและชุมชนอย่างสม่ำเสมอในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งจำเป็นที่จะต้องรู้จักนำหลักการการเป็นพลเมืองดีมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติตนต่อสังคมและกลุ่มได้อย่างถูกต้อง

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐานการเรียนรู้

ส 2.1 ปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดีตามกฎหมาย ประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

เห็นคุณค่าในความเป็นพลเมืองดีตามวิถีชีวิตประชาธิปไตยของตนเองและผู้อื่น

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายความสำคัญของการเป็นพลเมืองดีในการทำงานตามวิถีทางประชาธิปไตยได้
2. อธิบายความสำคัญของการเป็นพลเมืองดีในการอยู่ร่วมกันตามวิถีทางประชาธิปไตยได้
3. รับฟังความคิดเห็นของเพื่อนในการทำงานและการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนและชุมชนอย่างสม่ำเสมอได้

สาระการเรียนรู้

- 1.ความสำคัญของการทำงานและการอยู่ร่วมกันตามวิถีทางประชาธิปไตย
- 2.การรับฟังความคิดเห็นในการทำงานและการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนและชุมชน

กระบวนการจัดการเรียนรู้ (ชั่วโมงที่ 1 - 3)

ขั้นที่ 1 ขั้นนำ

ครูนำเข้าสู่บทเรียนโดยถามคำถาม “นักเรียนคิดว่าการทำงานกลุ่มมีผลดีและผลเสียอย่างไรบ้าง”

ขั้นที่ 2 ขั้นกิจกรรมการเรียนรู้

1. นักเรียนช่วยกันแบ่งกลุ่ม กลุ่มๆ ละประมาณ 4 - 5 คน เมื่อได้กลุ่มแล้วให้ร่วมกันปฏิบัติดังนี้

2. ครูแจกใบความรู้เรื่องการเป็นพลเมืองดี พร้อมทั้งรูปภาพประกอบเกี่ยวกับการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดี และการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ไม่ดี ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาทำความเข้าใจ

3. ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็นร่วมกันภายในกลุ่มเกี่ยวกับการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดี และการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ไม่ดีเป็นเพราะอะไร แล้วบันทึกผลที่ได้ลงในแบบบันทึกกิจกรรมที่ 1

4. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มยกตัวอย่างการเป็นผู้รับฟังที่ดีในการทำงานและการอยู่ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยมาเห็นว่ามีควมสำคัญอย่างไร แล้วบันทึกผลที่ได้ลงในแบบบันทึกกิจกรรมที่ 2

5. จากนั้นให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันแสดงความคิดเห็นระหว่างกลุ่มตนต่อกลุ่มเพื่อนในห้องเรียนว่าการอยู่ร่วมกันตามระบอบประชาธิปไตยต้องปฏิบัติตนอย่างไรบ้าง แล้วบันทึกผลที่ได้ลงในแบบบันทึกกิจกรรมที่ 3

6. ให้นักเรียนสรุปบทเรียนที่เรียนมาในวันนี้ เกี่ยวกับการความสำคัญของการทำงานและการอยู่ร่วมกันตามวิถีทางประชาธิปไตย และการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นในการทำงานว่ามีผลดีและเสียอย่างไร

7. ครูสรุปความสำคัญในการเรียนวันนี้ว่าถ้านักเรียนทุกคนเห็นความสำคัญในการทำงานไม่ว่าจะงานเล็กหรืองานใหญ่ก็ตามยอมทำให้งานนั้นประสบผลสำเร็จได้ แต่เราจะต้องยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นในการทำงานด้วย จึงจะทำให้งานนั้นบรรลุถึงจุดมุ่งหมายอย่างแท้จริง ซึ่งทำให้เราสามารถอยู่ร่วมกันกับคนอื่นได้ในสังคมประชาธิปไตยอย่างมีความสุข

ขั้นที่ 3 การสรุป

นักเรียนแต่ละกลุ่มสรุปผลการทำงานพร้อมบอกถึงข้อดี ข้อบกพร่องที่ควรปรับปรุงเรื่อง การเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย จากการทำงานกลุ่มร่วมกันว่าเราสามารถรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนๆ ในการทำกิจกรรมต่างร่วมกัน จากการสังเกตพฤติกรรมการทำงานและการประเมินใบงาน

สื่อ/แหล่งการเรียนรู้

1. รูปภาพ การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดี 2 รูป
2. รูปภาพ การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ไม่ดี 1 รูป
3. แบบบันทึกกิจกรรมในการทำงาน 3 แบบ

การวัดและประเมินผล

วิธีวัด	เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมิน
1.ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	1.แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	1.นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับดีร้อยละ 80 ขึ้นไปของจำนวนนักเรียนทั้งหมด
2.ทดสอบวัดความฉลาดทางอารมณ์	2.แบบวัดความฉลาดทางอารมณ์	2.นักเรียนมีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับดีร้อยละ 80 ขึ้นไปของจำนวนนักเรียนทั้งหมด
3.ทดสอบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตย	3.แบบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตย	3.นักเรียนมีบุคลิกภาพประชาธิปไตยอยู่ในระดับดีร้อยละ 80 ขึ้นไปของจำนวนนักเรียนทั้งหมด

ใบความรู้

เรื่อง การเป็นพลเมืองดี

1. ความสำคัญของการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีของสังคมมีความสำคัญต่อประเทศ เช่น

- ทำให้สังคมและประเทศชาติมีการพัฒนาไปได้อย่างมั่นคง
- ทำให้สังคมมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย
- ทำให้เกิดความรักและความสามัคคีในหมู่คณะ
- สมาชิกในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีนั้นเป็นหน้าที่ของสมาชิกทุกคนในสังคมไม่ว่าจะอยู่ในสังคมขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่

2.แนวทางการพัฒนาตนเองเพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว โรงเรียน และชุมชนแนวทางการพัฒนาตนเองเพื่อเป็นสมาชิกที่ดีมีแนวทางปฏิบัติ ดังนี้

- การเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว
- การเป็นสมาชิกที่ดีของโรงเรียน
- การเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน

เมื่อทุกคนในสังคมไม่ว่าผู้ใหญ่หรือเด็กพัฒนาตนเองให้เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว โรงเรียน และชุมชน ได้จะประสบความสำเร็จ

ให้นักเรียนดูรูปภาพตัวอย่างที่เกี่ยวกับการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีและพลเมืองที่ไม่ดีหน้าถัดไป แล้วร่วมกันวิเคราะห์ว่าการกระทำใดที่แสดงถึงการปฏิบัติตนของการเป็นพลเมืองที่ดีและการกระทำใดที่แสดงถึงการปฏิบัติตนของการเป็นพลเมืองที่ไม่ดีและเพราะอะไร

การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี (รูปที่ 1)

การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ไม่ดี (รูปที่ 2)

**แบบบันทึก
กิจกรรมที่ 1**

ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็นร่วมกันภายในกลุ่มแล้วตอบคำถาม
ดังนี้

1. การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดีมีความสำคัญอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ไม่ดีมีสาเหตุมาจากอะไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบบันทึก

กิจกรรมที่ 2

1. ให้นักเรียนยกตัวอย่างการเป็นผู้รับฟังที่ดีในการทำงาน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ให้นักเรียนยกตัวอย่างการอยู่ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยให้เกิดความสงบสุข

.....

.....

.....

.....

.....

.....

**แบบบันทึก
กิจกรรมที่ 3**

1. ให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นระหว่างกลุ่มถึงแนวทางการปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมกันตามระบอบประชาธิปไตย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นระหว่างกลุ่มถึงการอยู่ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยให้เกิดความสงบสุข

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบวัดความฉลาดทางอารมณ์

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างตรงตามความเป็นจริงมากที่สุด

- มากที่สุด หมายถึง นักเรียนแสดงออกตามรายการนั้นทุกครั้ง
 มาก หมายถึง นักเรียนแสดงออกตามรายการนั้นเกือบทุกครั้ง
 ปานกลาง หมายถึง นักเรียนแสดงออกตามรายการนั้นบ้างเป็นบางครั้ง
 น้อย หมายถึง นักเรียนแสดงออกตามรายการนั้นน้อยมากหรือไม่แสดงออกเลย

ชื่อ.....เลขที่.....ชั้น.....

รายการ	ระดับการแสดงออก			
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย
1) ฉันไม่สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้จนกว่างานที่ทำทุกอย่างจะสำเร็จ				
2) เมื่อฉันมีปัญหาเดือดร้อนใจ ฉันรู้สึกได้ว่าเกิดจากสาเหตุอะไร				
3) ฉันสามารถบอกข้อบกพร่องของตนเองในการทำงานกลุ่มร่วมกับเพื่อนได้				
4) ฉันสามารถทำงานกลุ่มในส่วนที่รับผิดชอบมาเสร็จทันเวลาและถูกต้อง				
5) ฉันมักรู้สึกหงุดหงิดเมื่อเพื่อนทำงานกลุ่มเสร็จไม่ทันเวลา				
6) ฉันไม่สนใจกับปัญหาของเพื่อน ๆ ในเวลาทำงานเพราะไม่ใช่หน้าที่ของฉัน				
7) ฉันยอมรับได้ว่าเพื่อนคนอื่น ๆ ก็อาจจะมีเหตุผลที่ไม่พอใจได้ในการทำงานกลุ่มร่วมกับฉัน				
8) ฉันรู้สึกว่าเพื่อนคนอื่น ๆ จะให้ความสนใจกับงานเดี่ยวมากกว่างานกลุ่ม				

รายการ	ระดับการแสดงออก			
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย
9) ฉันไม่สามารถยอมรับได้ เมื่อเพื่อนมาทำงานกลุ่มร่วมกันไม่ครบทุกคน				
10) ฉันมักจะถูกเพื่อนคนอื่นเอาเปรียบในการทำงานกลุ่มเสมอ				
11) ถึงแม้จะเหนื่อยล้าไปบ้าง แต่ฉันก็มีความสุขเมื่อทำงานกลุ่มสำเร็จ				
12) ฉันรู้สึกลำบากใจที่จะต้องทำงานแทนเพื่อนคนอื่นที่ไม่ยอมทำงานตนเอง				
13) เมื่อฉันทำงานที่ได้รับมอบหมายผิดฉันสามารถกล่าวคำว่า "ขอโทษ" ต่อเพื่อนได้				
14) ฉันไม่กล้าเสนอความคิดเห็นแทนเพื่อนคนอื่น ๆ เพราะฉันไม่สามารถทำได้				
15) ฉันสังเกตได้ว่าเพื่อนคนอื่น ๆ มักจะเปลี่ยนแปลงตนเองเพื่อให้เพื่อน ๆ ในกลุ่มยอมรับเข้าทำงานกลุ่มด้วย				
16) ฉันไม่สามารถยอมรับในสิ่งที่เพื่อนคนอื่นมีการเสนอความคิดในการทำงานกลุ่มที่ต่างจากฉัน				

แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย X ทับตัวอักษร ก ข ค ง ที่ถูกต้องที่สุด เพียงตัวเดียวลงในกระดาษคำตอบ

1. การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีจะต้องมีส่วนร่วมในการทำงานและการอยู่ร่วมกันตามวิถีประชาธิปไตยในข้อใด

- ก. เพื่อให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข
- ข. เพื่อให้สมาชิกทุกคนในสังคมรู้จักเสียสละ
- ค. เพื่อประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก
- ง. เพื่อให้เกิดความซับซ้อนในการปฏิบัติงาน

2. การทำงานและการอยู่ร่วมกันตามวิถีทางประชาธิปไตย มีลักษณะตรงกับข้อใด

- ก. เป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน
- ข. สมาชิกมีการวางแผนร่วมกันก่อนปฏิบัติงาน
- ค. สมาชิกต้องปฏิบัติตามคำสั่งของหัวหน้ากลุ่ม
- ง. สมาชิกแต่ละคนปฏิบัติงานตามความคิดตนเองเป็นหลัก

3. การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นในการทำงานมีลักษณะตรงกับข้อใด

- ก. ทำหน้าที่เป็นเพื่อนที่ดี
- ข. ใช้เหตุผลส่วนตัวเป็นหลัก
- ค. ให้ความร่วมมือในการทำงานของกลุ่ม
- ง. ยอมรับเหตุผลส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว

4. นักเรียนจะต้องรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนในการทำงานร่วมกันและการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนตรงกับข้อใด

- ก. เพราะครูบังคับให้อยู่ฟัง
- ข. เพราะเป็นหัวหน้ากลุ่ม
- ค. เป็นหน้าที่ที่จำเป็นต้องรับฟัง
- ง. เพื่อวางแผนการทำงานร่วมกัน

5. นักเรียนควรปฏิบัติตนในการรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนในการทำงานและการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนและชุมชนอย่างไรจึงจะเหมาะสมที่สุด
- ก. ฟังบ้างไม่ฟังบ้างตามความพอใจของตนเอง
 - ข. ฟังด้วยความตั้งใจและทำความเข้าใจไปพร้อม ๆ กัน
 - ค. ฟังเฉพาะในส่วนที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองเท่านั้น
 - ง. ฟังเพราะตนเป็นหัวหน้ากลุ่มต้องแบ่งงานให้ลูกน้อง
6. นักเรียนสามารถสนับสนุนและส่งเสริมโรงเรียนและชุมชนในฐานะที่เป็นสมาชิกที่ดีได้อย่างไร
- ก. ช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายของครอบครัว
 - ข. ช่วยเหลือพ่อแม่ทำความสะอาดบ้าน
 - ค. ตระหนักถึงหน้าที่ตนต่อโรงเรียนและชุมชน
 - ง. ไม่ค้าขายยาเสพติดทุกชนิดในโรงเรียนและชุมชนของตน

เฉลย 1 ก. 2 ข. 3 ค. 4. ง 5 ข. 6 ค.

แบบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตย

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย X ทับตัวอักษร ก ข ค ง ที่ถูกต้องที่สุด เพียงตัวเลือกเดียวลงในกระดาษคำตอบ

1. ถ้าครูให้โอกาสนักเรียนเลือกช่วยเหลือการทำงานของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยกลุ่มที่ 1 มีเพื่อนสนิทของนักเรียนรวมอยู่ด้วย และกลุ่มนี้ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องให้ความช่วยเหลือ ส่วนกลุ่มที่ 2 ต้องการความช่วยเหลืออย่างยิ่ง แต่ไม่มีเพื่อนสนิทของนักเรียนรวมอยู่เลยนักเรียนจะทำอย่างไร

- ก. ให้ความช่วยเหลือกลุ่มที่ 1 ถ้าเพื่อนขอให้อยู่ด้วย
- ข. ให้ความช่วยเหลือกลุ่มที่ 1 เพราะจะได้ทำงานร่วมกับเพื่อน
- ค. ให้ความช่วยเหลือกลุ่มที่ 2 เพราะเห็นความจำเป็น
- ง. ให้ความช่วยเหลือกลุ่มที่ 2 เมื่อได้รับการขอร้อง

2. กนกทราบว่านักเรียนในชั้นเรียนของตนเองมีการแตกแยกกันออกเป็น 2 กลุ่ม และมีความขัดแย้งกันอย่างรุนแรง ถ้านักเรียนเป็นกนกจะแก้ไขปัญหาได้อย่างไร เป็นอันดับแรก

- ก. ชักชวนให้ทั้งสองฝ่ายคืนดีกัน
- ข. คาดหมายว่าปัญหานี้เกิดจากสาเหตุอะไรบ้าง
- ค. เสนอแนะวิธีให้ทั้งสองฝ่ายทำความเข้าใจกัน
- ง. สอบถามสาเหตุความขัดแย้งจากนักเรียนทั้งสองฝ่าย

3. ถ้านักเรียนกำลังนั่งรับประทานอาหารที่ร้านอาหารแห่งหนึ่ง มีชายคนหนึ่งและลูกสาวหน้าตาและการแต่งกายสกปรก ได้สั่งอาหารมานั่งรับประทานโต๊ะเดียวกับที่นักเรียนนั่งอยู่ นักเรียนจะทำอย่างไร

- ก. มองไปทางอื่นอย่างไม่สนใจ
- ข. ขยับที่เพื่อความสะดวก
- ค. รับประทานอาหารแล้วออกจากร้าน
- ง. ค่อย ๆ ลุกขึ้นเปลี่ยนที่ไปนั่งโต๊ะอื่น

4. ปานได้รับมอบหมายจากเพื่อน ๆ ให้เป็นประธานจัดหาทุนในการแข่งขันกีฬาประจำปีของโรงเรียน แต่เขาอยากทำหน้าที่สรรหาตัวนักกีฬามากกว่า ถ้านักเรียนเป็นปานจะทำอย่างไร

- ก. ขอแลกตำแหน่งกับฝ่ายสรรหาตัวนักกีฬาเพื่อทำงานที่ตนชอบ
- ข. พยายามทำหน้าที่ประธานจัดหาทุนตามที่เพื่อนมอบหมายให้ดีที่สุด
- ค. ให้เพื่อนทำหน้าที่ประธานฝ่ายมอบหมายจัดหาทุนแล้วตนเองไปช่วยฝ่ายสรรหาตัวนักกีฬา
- ง. พยายามไปช่วยฝ่ายสรรหาตัวนักกีฬาให้มากที่สุดโดยที่ตัวเองยังรับหน้าที่ฝ่ายสรรหาทุนอยู่

5. ขณะที่ตำรารับการตรวจอยู่ที่โรงพยาบาลแห่งหนึ่ง บังเอิญเพื่อนของคุณพ่อเป็นแพทย์ประจำอยู่ที่โรงพยาบาลแห่งหนึ่งพบเข้าจึงเรียกให้เข้าไปตรวจก่อน ถ้านักเรียนเป็นตำร่าจะทำอย่างไร

- ก. ไม่เข้าไป เพราะกลัวเพื่อนของคุณพ่อจะถูกต่อว่า
- ข. ไม่เข้าไป เพราะไม่ต้องการใช้อภิสิทธิ์กับคนอื่น
- ค. เข้าไปตรวจ เพราะจะได้รับการรักษาเร็วขึ้นแล้วจะได้รับกลับ
- ง. เข้าไปตรวจ เพราะเกรงใจเพื่อนของคุณพ่อที่มีน้ำใจต่อตนเอง

เฉลย 1 ข. 2 ก. 3 ง. 4 ข. 5 ข.

ภาคผนวก ค

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตย
แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

คำชี้แจง แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฉบับนี้เป็นแบบเลือกตอบมี 4 ตัวเลือกให้นักเรียนทำเครื่องหมาย X ทับตัวอักษร ก ข ค ง ซึ่งตรงกับตัวเลือกในแต่ละข้อคำถามในกระดาษคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

1. การทำงานและการอยู่ร่วมกันตามวิถีทางประชาธิปไตยมีลักษณะตรงกับข้อใด
 - ก. เป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน
 - ข. สมาชิกมีการวางแผนร่วมกันก่อนปฏิบัติงาน
 - ค. สมาชิกต้องปฏิบัติตามคำสั่งของหัวหน้ากลุ่ม
 - ง. สมาชิกแต่ละคนปฏิบัติงานตามความคิดตนเองเป็นหลัก

2. การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นในการทำงานมีลักษณะตรงกับข้อใด
 - ก. ทำหน้าที่เป็นเพื่อนที่ดี
 - ข. ใช้เหตุผลส่วนตัวเป็นหลัก
 - ค. ให้ความร่วมมือในการทำงานของกลุ่ม
 - ง. ยอมรับเหตุผลส่วนรวมมากกว่าส่วนตน

3. นักเรียนควรปฏิบัติตนในการรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนในการทำงานและการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนและชุมชนอย่างไรจึงจะเหมาะสมที่สุด
 - ก. ฟังบ้างไม่ฟังบ้างตามความพอใจของตนเอง
 - ข. ฟังด้วยความตั้งใจและทำความเข้าใจไปพร้อม ๆ กัน
 - ค. ฟังเฉพาะในส่วนที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองเท่านั้น
 - ง. ฟังเพราะตนเป็นหัวหน้ากลุ่มต้องแบ่งงานให้ลูกน้อง

4. หน้าทีของพลเมืองดีจะต้องมีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย ตรงกับข้อใด
 - ก. การยอมรับจากคนหมู่มาก
 - ข. การเป็นผู้นำที่ดีของสังคม
 - ค. การเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม
 - ง. การเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว

5. ถ้านักเรียนมีความคิดเห็นขัดแย้งกันในห้องเรียน สามารถนำหลักประชาธิปไตยไปใช้ในการตัดสินใจปัญหานั้นได้อย่างไร
- ให้มีคนกลางไกล่เกลี่ย
 - ยอมรับในเสียงข้างมาก
 - ใช้ความคิดของผู้นำเป็นหลัก
 - ใช้หลักเหตุผลและความถูกต้อง
6. เพราะเหตุใดการแสดงความคิดเห็นในสังคมประชาธิปไตย ที่แตกต่างกันจึงก่อให้เกิดความแตกแยกและความสามัคคีระหว่างคนในชาติ
- เพราะฐานะทางเศรษฐกิจของแต่ละคนต่างกัน
 - เพราะแต่ละคนระดับการศึกษาของแต่ละคนต่างกัน
 - เพราะ อายุ เพศ เชื้อชาติ ของแต่ละคนแตกต่างกัน
 - เพราะเชื้อชาติ ศาสนา การศึกษาและเศรษฐกิจแตกต่างกัน
7. กำหนดนโยบายนัดรวมตัวกับชาวบ้านไว้ว่าจะไปร่วมกันทำความสะอาดที่ศาลาเก็บของประจำหมู่บ้าน แต่กำหนดไม่ได้ไปตามที่ได้ันคหหมายเอาไว้ กำหนดนโยบายระเบียบวินัยของการเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตยตรงกับข้อใด
- มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อหน้าที่
 - มีความเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน
 - ขาดระเบียบวินัยการรับผิดชอบต่อหน้าที่
 - การเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน
8. สมปองเป็นเจ้าของที่รักษาป่าไม้ประจำหมู่บ้าน แต่วันหนึ่งสมปองกลับตัดไม้ที่รักษาไปขายเสียเอง การกระทำอย่างนี้แสดงให้เห็นว่าสมปองขาดระเบียบวินัยของการเป็นพลเมืองดี สมปองควรปฏิบัติตนอย่างไร
- ทำตามความพอใจของตน
 - ให้คนอื่นมาทำหน้าที่แทน
 - มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อหน้าที่
 - ลาออกจากหน้าที่เพราะบกพร่อง

9. ถ้านักเรียนเป็นหัวหน้ากลุ่มลูกเสือ แล้วเกิดปัญหาในเรื่องการสร้างฐานเพราะความเห็นไม่ตรงกัน นักเรียนจะทำอย่างไร
- อาศัยอำนาจความเป็นหัวหน้าสั่งการเป็นหลัก
 - ใช้ความเห็นของเสียงข้างมากฝ่ายเดียวเป็นหลัก
 - ใช้ความเห็นของเสียงข้างน้อยฝ่ายเดียวเป็นหลัก
 - หาวิธีที่ถูกต้องร่วมกันและเคารพความเห็นของทุกคน
10. นักการเมืองที่ไม่สนใจผลประโยชน์ของชาติ แต่สนใจในผลประโยชน์ของการค้าขายของตน แสดงให้เห็นถึงการขาดคุณธรรมข้อใด
- ความเสียสละ
 - ความเป็นผู้นำ
 - ความเป็นประชาธิปไตย
 - ความละเอียดและเกรงกลัวต่อบาป
11. ดำเห็นคนแก่เดินขึ้นรถเมล์มาแล้วไม่มีที่นั่ง เขาจึงเสียสละที่นั่งของเขาให้กับคนแก่ การเสียสละของดำในการเป็นพลเมืองดีตรงกับคุณธรรมในข้อใด
- ปล่อยวางทำใจให้เฉยๆ
 - ไม่ใช่หน้าที่อะไรของตน
 - เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่รู้จักการให้
 - เห็นแก่ประโยชน์ส่วนส่วนตน
12. สมชายมาซื้อของที่ร้านค้าแห่งหนึ่งขณะที่กำลังเลือกของอยู่นั้น เดินไปเห็นคนแก่เข้ามาในร้านและหยิบขนมซ่อนไว้ในเสื้อ สมชายมองดูแล้วอดสงสารไม่ได้ แต่ในฐานะที่เป็นพลเมืองดีสมชายต้องปฏิบัติตนให้อยู่ในการยึดมั่นในศีลธรรม ของการเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยอย่างไร
- แจ้งให้เจ้าของร้านทราบ
 - แจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจให้มาจับ
 - ทำเสียงดังเอะอะโวยวายให้คนร้ายตกใจ
 - ทำเป็นไม่รู้ไม่เห็นอะไรเลยเพราะไม่ใช่หน้าที่

13. บุคคลที่มีคุณธรรมความเป็นพลเมืองดีและมีความกล้าหาญในการทำความดีตรงข้อใด
- ก. นักช่วยจูงคนแก่ข้ามถนน
 - ข. แดงพาลูกไปส่งที่โรงเรียนทุกวัน
 - ค. จุนใช้คำพูดที่สุภาพให้เกียรติผู้อื่น
 - ง. กานชำระค่าน้ำประปาและค่าไฟตรงเวลา
14. นักเรียนควรปฏิบัติตนในการเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการปกครองแบบประชาธิปไตยอย่างไรให้เกิดความสุขในโรงเรียน
- ก. ทำอย่างไรก็ได้ให้เพื่อนเห็นตนเองสำคัญที่สุด
 - ข. นำสิ่งของมาแจกเพื่อนๆ ให้เชื่อฟังตนเองคนเดียว
 - ค. รับฟังความคิดเห็นของคนเพียงกลุ่มเดียวแล้วนำมาแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น
 - ง. รับฟังความคิดเห็นของเพื่อนๆ ทุกคนแล้วนำมาแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น
15. จากการเสนอแนะแนวทางส่งเสริมการปกครองแบบประชาธิปไตยสามารถช่วยส่งเสริมความสามัคคีของคนในประเทศชาติได้หรือไม่อย่างไร
- ก. ไม่ เพราะต่างคนยังต่างความคิดมากเรื่อง
 - ข. ไม่ เพราะคนส่วนใหญ่เป็นคนที่เสียผลประโยชน์
 - ค. ได้ เพราะเป็นการร่วมกันวางแผนการพัฒนาประเทศ
 - ง. ได้ เพราะมีผู้นำเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตนเอง
16. ข้อใดคือการมีส่วนร่วมในการรักษาระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย
- ก. สมหมายให้ความร่วมมือในการประชุมของหมู่บ้านทุกครั้ง
 - ข. สมหมายให้ความร่วมมือบ้างเป็นบางครั้งในการประชุมหมู่บ้าน
 - ค. สมศรีปล่อยให้เป็นที่ของใครไปประชุมแทนตนเอง
 - ง. สมศักดิ์รอฟังการประกาศตามวิทยุเสียงตามสายในตอนเช้า
17. การแสดงถึงสถานภาพ บทบาท สิทธิและหน้าที่ของบุคคลในฐานะพลเมืองดีของสังคมและประเทศชาติในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งเป็นหน้าที่ของบุคคลใดข้อใด
- ก. หน้าที่ของตำรวจเท่านั้น
 - ข. หน้าที่ของทหารเท่านั้น
 - ค. หน้าที่ของประชาชนทุกคน
 - ง. หน้าที่ในการเสียสละเพื่อส่วนรวม

18. ประชาชนทุกคนควรปฏิบัติตนตามสถานภาพ บทบาท สิทธิและหน้าที่ในฐานะพลเมืองดีของสังคมและประเทศชาติตรงกับข้อใด
- มีเสรีภาพบริบูรณ์ในการนับถือศาสนา
 - แข่งขันกันประกอบอาชีพโดยเสรีอย่างเป็นธรรม
 - เสียสละแรงงานหรือทรัพย์สินส่วนตัวเพื่อท้องถิ่น
 - ต้องเป็นบุคคลที่มีความเคารพในสิทธิ เสรีภาพของผู้อื่น
19. ดำไปใช้สิทธิในการเลือกผู้ใหญ่บ้าน การกระทำของดำแสดงให้เห็นว่าปฏิบัติตนตามสถานภาพ บทบาท สิทธิและหน้าที่ในฐานะพลเมืองดีของสังคมและประเทศชาติตรงกับข้อใด
- หน้าที่ในการปฏิบัติต่อชุมชน
 - หน้าที่ในการเสียสละเพื่อส่วนรวม
 - หน้าที่ในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี
 - หน้าที่ในการพัฒนาประเทศชาติให้เจริญ
20. ตลับเป็นผู้ใหญ่บ้าน เขาควรปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่ของพลเมืองดีต่อท้องถิ่นและประเทศชาติอย่างไร
- เมื่อทางการมีประชุมให้ลูกน้องไปแทน
 - ช่วยเหลือลูกบ้านเพื่อให้ตนมีภาพลักษณ์ที่ดี
 - ใช้สิทธิ์ความเป็นผู้ใหญ่บ้านเอาเปรียบลูกบ้าน
 - ยึดคุณธรรมเป็นหลักในการปฏิบัติหน้าที่
21. บุญมีเข้าไปทำความสะอาดที่ห้องครูใหญ่พอดีมีคนมาขอพบครูใหญ่ แต่ปรากฏว่าครูใหญ่ไม่อยู่บุญมีควรปฏิบัติตนตามสถานภาพ บทบาท สิทธิและหน้าที่ในฐานะพลเมืองดีอย่างไร
- บอกว่าไม่รู้เพราะไม่ใช่หน้าที่ตนเอง
 - ให้นั่งรอที่ข้างนอกตรงระเบียบงหน้าห้อง
 - เชิญให้เข้ามานั่งรอในห้องแล้วไปตามครูใหญ่มาให้
 - บอกให้ยืนรอไปก่อนเพราะตนยังทำความสะอาดไม่เสร็จ

22. บุญมีประกอบอาชีพเป็นชาวประมง เขามีวิธีปฏิบัติตนในการป้องกันพันธุ์สัตว์น้ำได้
อย่างไร
- จับปลาในทุกฤดูกาล
 - จับมาทั้งตัวเล็กตัวใหญ่
 - จับปลานอกระยะเวลาวางไข่
 - จับปลาเฉพาะเวลาปลาราคาแพงๆ
23. นักเรียนคิดว่า การปกป้องคุ้มครองทรัพย์สินสมบัติของส่วนรวมและที่เป็นสาธารณะของชาติ
มีประโยชน์ต่อประเทศชาติอย่างไร
- ทำให้ง่ายต่อการสืบค้นหาที่มา
 - ทำให้ยังมีสิ่งของนั้นใช้งานได้
 - ทำให้สิ่งของโบราณไม่สูญหาย
 - ทำให้ได้รับคำชมจากประเทศต่างๆ
24. นักเรียนในฐานะที่เป็นพลเมืองดี ควรปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่ต่อชุมชนและประเทศ
ชาติอย่างไร
- ประหยัด อดออม
 - มีน้ำใจและเมตตา
 - เคารพระเบียบกฎหมาย
 - ร่วมมือเพื่อช่วยเหลือเพื่อนบ้าน
25. สะอาดเป็นนยามรักษาหมู่บ้าน มีหน้าที่ความรับผิดชอบรักษาชุมชนให้เกิดความสงบสุข
แต่พบว่ามีบ้านหลังหนึ่งในชุมชนขายสิ่งของผิดกฎหมาย สะอาดจึงไปแจ้งตำรวจให้ตรวจดู
ในฐานะพลเมืองดีต่อชุมชนและประเทศชาติการกระทำของสะอาดตรงกับข้อใด
- เพราะเป็นสิทธิและหน้าที่ที่จำเป็นจะต้องกระทำ
 - เพราะเรามีจิตสำนึกที่ต้องรับผิดชอบต่อสร้างผลงาน
 - เพราะรู้ว่าเมื่อทำอย่างนี้แล้วจะมีคนยกย่องชมเชยตนเอง
 - เป็นหน้าที่ความรับผิดชอบต่อเกิดความสงบสุขในชุมชน

26. น้อยแต่งงานกับสามีชาวต่างชาติแล้วย้ายไปอยู่ที่ประเทศอังกฤษ สิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานในสังคมประชาธิปไตยที่น้อยพึงได้รับตรงกับข้อใด
- สิทธิในการคลอดลูกฟรี
 - สิทธิในการรักษาพยาบาลฟรี
 - สิทธิในการเป็นพลเมืองของประเทศนั้นๆ
 - สิทธิในการขึ้นเครื่องบินไปประเทศอังกฤษฟรี
27. นำทิพย์และสามีทำผิดกฎหมายอย่างร้ายแรงต้องโทษจำคุกตลอดชีพ แต่นำทิพย์ตั้งท้องได้ 9 เดือน ถ้านำทิพย์คลอดลูกในคุกแล้วสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานในสังคมประชาธิปไตยที่ลูกเขาคควรได้รับตรงกับข้อใด
- ไม่มีสิทธิที่จะได้อยู่กับแม่ของตน
 - สิทธิที่จะขอลี้ภัยหนีไปอยู่ประเทศอื่น
 - ต้องจำคุกและถูกลงโทษตามบิดา มารดา
 - สิทธิที่จะเป็นของบุคคลตามกฎหมายที่กำหนด
28. อาบังเป็นชาวไทยใหญ่หนีภัยสงครามเข้ามาพักอยู่ในประเทศไทย เขาคควรได้รับสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานในสังคมประชาธิปไตยตรงกับข้อใด
- สิทธิทุกอย่างเหมือนคนไทย
 - เป็นสิทธิในการศึกษาเล่าเรียน
 - สิทธิในการนับถือสัญชาติไทย
 - สิทธิที่จะขอลี้ภัยในประเทศไทย
29. นักเรียนมีวิธีเสนอแนะแนวทางในการปฏิบัติตนตามสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานในครอบครัวได้อย่างไร
- แสดงความเห็นในทุกปัญหา
 - ช่วยเหลือทำงานบ้านทุกอย่าง
 - แสดงความเห็นเมื่อครอบครัวต้องการ
 - แสดงความคิดเห็นเฉพาะที่เห็นผลประโยชน์แก่ตน

30. นักเรียนคิดว่าการเสนอแนะแนวทางในการปฏิบัติตนตามสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานในสังคมประชาธิปไตย ทำให้เกิดความสุขขึ้นในประเทศเพราะเหตุใด

- ก. เพราะทุกคนยึดมั่นในการปฏิบัติความดีร่วมกัน
- ข. เพราะความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่ย่อมถูกต้องเสมอ
- ค. เพราะเป็นสิ่งที่ทำแล้วต้องได้รับคำชมเชยจากคนส่วนมาก
- ง. เพราะเป็นสิทธิส่วนบุคคลที่ต้องแสดงออกในการกระทำ

แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตย

คำชี้แจงในการทำแบบทดสอบ

1. แบบทดสอบนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อต้องการทราบการกระทำ หรือความคิดของนักเรียนถ้าเกิดเหตุการณ์นี้ขึ้นกับนักเรียน คำตอบที่นักเรียนเลือกตอบในแต่ละข้อนั้นไม่มีผลกระทบต่อผลการเรียนของนักเรียน จึงขอให้นักเรียนตอบให้ตรงกับคำถามมากที่สุด

2. ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย X ทับตัวอักษร ก ข ค ง ซึ่งตรงกับตัวเลือกตอบในแต่ละข้อคำถามในกระดาษคำตอบ

1. ขณะที่ตำรวจรับการตรวจอยู่ที่โรงพยาบาลแห่งหนึ่ง บังเอิญเพื่อนของคุณพ่อเป็นแพทย์ประจำอยู่ที่โรงพยาบาลแห่งหนึ่งพบเข้าจึงเรียกให้เข้าไปตรวจก่อน ถ้านักเรียนเป็นตำรวจจะทำอย่าง
 - ก. ไม่เข้าไป เพราะกลัวเพื่อนของคุณพ่อจะถูกต่อว่า
 - ข. ไม่เข้าไป เพราะไม่ต้องการใช้อภิสิทธิ์กับคนอื่น
 - ค. เข้าไปตรวจ เพราะจะได้รับการรักษาเร็วขึ้นแล้วจะได้รับกลับ
 - ง. เข้าไปตรวจ เพราะเกรงใจเพื่อนของคุณพ่อที่มีน้ำใจต่อตนเอง
2. ในขณะที่ครูกำลังสอนอยู่หน้าชั้นเรียน บังเอิญนิศยานักขึ้นได้ว่ามีเรื่องสำคัญที่จะต้องบอกให้นักเรียนทราบและทั้งสองนั่งอยู่ห่างกัน ถ้านักเรียนเป็นนิศยาจะทำอย่างไร
 - ก. ขออนุญาตครูขณะนั้นแล้วรีบบอก
 - ข. ค่อยๆ กระซิบบอกต่อๆ กันไปหาเพื่อน
 - ค. เขียนลงในกระดาษแล้วส่งต่อให้เพื่อน
 - ง. รอให้ครูสอนจบก่อนแล้วจึงไปบอกให้ทราบ
3. ครูมอบหมายให้สุดาทำการทดลองหาความถ่วงจำเพาะของลูกตุ้มเหล็ก โดยวิธีแทนที่น้ำที่ได้จากการทดลองครั้งแรกเมื่อนำมาคำนวณแล้วได้ค่าใกล้เคียงกับในตำรา สุดาจึงสรุปและเขียนรายงานการทดลองทันทีถ้านักเรียนเป็นสุดาจะทำอย่างไร
 - ก. สอบถามครูก่อนที่จะเขียนรายงานส่ง
 - ข. สอบถามเพื่อนก่อนที่จะตัดสินใจทำอะไรต่อไป
 - ค. ทำอย่างสุดาดีแล้วเพราะได้ค่าใกล้เคียงกับในตำรา
 - ง. ทำการทดลองอีกครั้งเพราะครั้งแรกอาจมีข้อบกพร่อง

4. เมื่อนักเรียนเข้าไปอ่านหนังสือที่สนใจในห้องสมุด และพบว่าหนังสือที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวหลายเล่ม นักเรียนจะทำอย่างไร
- อ่านในเรื่องเบา ๆ สมอง
 - อ่านเฉพาะเรื่องที่สนใจมาก ๆ
 - อ่านทุกประเด็นที่อยากรู้อย่างละเอียด
 - อ่านเฉพาะเรื่องที่ตรงกับบทเรียนมากที่สุด
5. ถ้านักเรียนกำลังนั่งอยู่บนรถเมล์ แล้วมีแม่กับลูกสาวคู่หนึ่งแต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่สกปรก ขาดรุ่งริ่ง ได้มานั่งที่เบาะเดียวกันกับที่นักเรียนนั่งอยู่ นักเรียนจะทำอย่างไร
- หันหน้ามองไปทางอื่น
 - ขยับที่เบาะให้เขานั่งด้วย
 - นั่งให้เหลือพื้นที่เบาะให้น้อยๆ
 - ค่อยๆลุกขึ้น เพื่อหนีไปนั่งที่อื่น
6. เนวินเป็นหัวหน้าของการทำงานกลุ่มซึ่งมีเพื่อร่วมงาน 7 คน แต่การทำงานมักไม่ค่อยราบรื่นเพราะมีเพื่อน 2 คน ชอบหลบหนีการทำงานอยู่เสมอ ถ้านักเรียนเป็นเนวินจะทำอย่างไร
- รับทำงานแทนเพื่อนคนที่ไม่มาในครั้งนั้น
 - ขอร้องให้เพื่อนทั้งสองว่าควรทำตัวให้ดี ๆ หน่อย
 - บอกเพื่อนทั้งสองว่าควรทำตัวอย่างไรจึงจะถูกต้อง
 - สอบถามสาเหตุและเหตุผลจากเพื่อนทั้งสองเพื่อหาทางแก้ไข
7. ดวงใจเข้าโรงเรียนใหม่ พบว่าในห้องเรียนไม่มีใครชอบสมสมรเลย หลายคนบอกว่าสมสมรเป็นคนไม่ดี ถ้านักเรียนเป็นดวงใจจะทำอย่างไร
- วางตัวตามสบายจะคบก็ได้ไม่คบก็ได้แล้วแต่โอกาส
 - พยายามทำความสนิทสนมกับเพื่อนกลุ่มใหญ่ไว้ให้มาก ๆ
 - ไม่คบกับสมสมรเพราะเธอคงเป็นคนไม่ดีอย่างที่เพื่อนบอก
 - คบด้วยและพยายามสังเกตพฤติกรรมของเธอเพื่อค้นหาข้อเท็จจริง

8. ในงานประจำปีของโรงเรียน ทางโรงเรียนได้เชิญผู้ปกครองเข้าร่วมชมการแสดง และมีการรับบริจาคเงินเพื่อสมทบทุนการศึกษา ผู้ปกครองที่เข้าชมการแสดงครั้งนี้เป็นผู้มีฐานะทางการเงินและตำแหน่งหน้าที่การงานในการบริจาคแตกต่างกัน เพื่อความเหมาะสมกับนักเรียนจะจัดที่นั่งชมการแสดงอย่างไร

- ก. ให้ผู้มีฐานะดีอยู่ใกล้เวที
- ข. ให้เลือกที่นั่งได้ตามสะดวก
- ค. ให้ผู้บริจาคเงินมากอยู่ใกล้เวที
- ง. ให้ผู้มีตำแหน่งสูงอยู่ใกล้เวที

9. คนโบราณห้ามเด็ก ๆ ซึ่หลังสุนัขเพราะกลัวถูกฟ้าผ่า นักเรียนเชื่อหรือไม่เพราะเหตุใด

- ก. ไม่เชื่อ เพราะไม่เคยเห็น
- ข. เชื่อ เพราะเป็นคำเตือนของผู้ใหญ่
- ค. เชื่อ เพราะเคยมีผู้ใหญ่บางคนเล่าให้ฟังมาแล้ว
- ง. ไม่เชื่อ เพราะไม่เห็นเกี่ยวกับเรื่องฟ้าผ่าแต่อย่างใด

10. ในการประชุมกลุ่มเพื่อแสดงความคิดเห็น ไกรฟ้าทราบว่ามีความคิดเห็นอย่างหนึ่งซึ่งดีมาก และยังไม่มีผู้ใดเสนอ แต่เจ้าของความคิดนั้นไม่ได้เข้าร่วมประชุมด้วยถ้านักเรียนเป็นไกรฟ้า จะทำอย่างไร

- ก. เสนอเฉพาะความคิดที่เป็นของตนเอง
- ข. เสนอความคิดเห็นนั้นในนามของตนเองคนเดียว
- ค. ไม่แสดงความคิดเห็นเพราะถึงแสดงออกไปก็ไม่ดีเท่าคนอื่น
- ง. เสนอความคิดเห็นว่าดีนั้นและบอกด้วยว่าเป็นความคิดเห็นของใคร

11. สมคิดมีความสามารถด้านการเป็นนักวิ่งเมื่อครั้งอยู่โรงเรียนประถมมาก่อน งานกีฬาปีนี้ ทางโรงเรียนต้องการความช่วยเหลือและความร่วมมือจากนักเรียนหลายด้าน โดยต้องการผู้ที่มีความสามารถและประสบการณ์ ถ้านักเรียนเป็นสมคิดจะทำอย่างไร

- ก. รับทำงานต่อเมื่อได้รับมอบหมายให้ทำ
- ข. รับอาสาทำงานที่มีเพื่อนทำอยู่ก่อน
- ค. รับอาสาเป็นนักวิ่งและเข้ารับการฝึกซ้อมเป็นอย่างดี
- ง. เฉย ๆ ไว้เพราะไม่อยากเสียการเรียน

12. ถ้านักเรียนเป็นกรรมการคนหนึ่งในคณะกรรมการนักเรียน ในกรณีที่แฟ้มมติของกลุ่มที่ประชุมในเรื่องที่นักเรียนไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง นักเรียนจะทำอย่างไร
- วางตนเฉยและไม่สนใจเรื่องนี้อีก
 - ไปคัดค้านกับประธานเป็นการส่วนตัว
 - พยายามหาจังหวะในการขัดขวางในการประชุม
 - ให้ความร่วมมือและทำตามมตินั้นต่อไปด้วยความเต็มใจ
13. มีรายการพิเศษทางโทรทัศน์เกี่ยวกับสารคดีทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง รายงานผลการวิจัยในรอบปีเป็นการเผยแพร่การค้นพบสิ่งใหม่ทางวิทยาศาสตร์ แต่ปรากฏว่ารายงานนี้เป็นเรื่องใหม่ที่เหลือเชื่อจริง ๆ นักเรียนจะทำอย่างไร
- เชื่อ เพราะเป็นรายงานทางวิทยาศาสตร์
 - ไม่เชื่อ เพราะรายการทางโทรทัศน์ มักเอาใจผู้ชม
 - จะยอมรับเฉพาะเรื่องที่ตนเองคิดว่าเชื่อถือได้เท่านั้น
 - ศึกษาเพิ่มเติมจากตำรา ผู้มีความรู้ เพื่อให้ได้ข้อมูลจริง
14. ประชากรกำลังพูดหาเสียง ในการสมัครเข้ารับเลือกตั้งประธานนักเรียนในห้องประชุม เดชชัยเห็นว่าไม่เหมาะสมและไม่พอใจคำพูดของประชา ถ้านักเรียนเป็นชัยชนะ จะทำอย่างไร
- ขอร้องให้ประชาพูดแต่สิ่งที่เป็นไปได้
 - ฟังคำพูดหาเสียงไปตามปกติ แม้ไม่สนใจ
 - หาโอกาสที่เหมาะสมออกจากห้องประชุม
 - ซักถามและเสนอความคิดเห็นในเรื่องที่ตนสงสัย
15. กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมพานักเรียนไปทัศนศึกษาในขณะที่รถแล่นไปนั้นนักเรียนก็รับประทานอาหารและผลไม้ไปพร้อม ๆ กันนักเรียนจะจัดการกับเศษอาหารหรือเปลือกผลไม้ได้อย่างไร
- วางทิ้งไว้บนรถ
 - แอบซุกไว้ตามซอกต่างๆ
 - เก็บใส่ถุงแล้ววางไว้บนพื้นรถ
 - เก็บใส่ถุงไว้แล้วนำไปทิ้งถังขยะเมื่อรถจอด

16. ถ้านักเรียนทำการทดลองเรื่องใดเรื่องหนึ่งในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ปรากฏว่าได้ผลการทดลองตรงกับเพื่อนที่ทดลองเรื่องเดียวกัน นักเรียนจะอย่างไรต่อไป

- ก. ทำการทดลองซ้ำอีกเพื่อเพิ่มความมั่นใจ
- ข. หยุดทำการทดลองเพราะถือว่าได้ผลถูกต้องแล้ว
- ค. ขอความคิดเห็นจากเพื่อนว่าควรจะทำอย่างไรต่อไป
- ง. ชวนให้เพื่อนหยุดทำการทดลองแล้วเขียนรายงานส่ง

17. จังหวัดหนองคายประสบปัญหาความแห้งแล้งอย่างหนัก ทำให้ชาวลาวพากันอพยพมาอยู่ฝั่งไทยกันมาก ถ้านักเรียนเป็นคณะผู้ที่จะนำของไปช่วยเหลือแต่ของที่นำไปนั้นมีจำนวนจำกัดนักเรียนจะอย่างไร

- ก. ให้ความช่วยเหลือคนไทยก่อน แต่ก็ยังสนใจชาวลาวอยู่
- ข. ให้ความช่วยเหลือเฉพาะคนไทย เพราะเป็นคนชาติเดียวกัน
- ค. ให้ความช่วยเหลือคนไทยก่อน ส่วนที่เหลือพิจารณาจัดให้ชาวลาว
- ง. ให้ความช่วยเหลือเท่าเทียมกัน ทั้งคนไทยและคนลาวก็เป็นมนุษยย์เหมือนกัน

18. สุเทพและเพื่อน ๆ ร่วมกันทำแปลงปลูกผักไว้ที่โรงเรียนต่อมาปรากฏว่าผักที่ปลูกไว้เหี่ยวเฉาตายเกือบหมด ถ้านักเรียนเป็นสุเทพจะอย่างไร

- ก. ชวนเพื่อนมาช่วยกันปลูกใหม่
- ข. หาสาเหตุและหาวิธีการแก้ไขร่วมกับเพื่อน
- ค. บอกให้ครูทราบเพื่อให้ครูหาหนทางช่วยเหลือ
- ง. ตัดสินใจแก้ปัญหาตามที่คิดว่าจะแก้ไขได้ในขณะนั้น

19. โรงเรียนแห่งหนึ่งในภาคเหนือมีนักเรียนชาวเขามาเรียนร่วมด้วยหลายคน เพื่อความเหมาะสมนักเรียนคิดว่าควรควรปฏิบัติต่อนักเรียนในโรงเรียนนี้อย่างไร

- ก. ให้เรียนร่วมกัน และส่งเสริมให้เด็กไทยเป็นผู้นำ
- ข. ให้เรียนร่วมกัน แต่ไม่ควรให้สิทธิเท่าเทียมกับเด็กไทย
- ค. ให้เรียนร่วมกัน โดยถือว่าทุกคนมีความสำคัญเท่าเทียมกัน
- ง. ไม่ควรจัดให้เรียนร่วมกัน เพราะมีความเป็นอยู่ไม่เหมือนกัน

20. ในห้องเรียนของหนูนามีนักเรียนย้ายมาใหม่จากโรงเรียนอื่นมาเรียนด้วย ถ้านักเรียนเป็น หนูนาจะปฏิบัติตนอย่างไรกับนักเรียนที่ย้ายมาใหม่

- ก. ไม่เลือกเป็นหัวหน้าชั้น
- ข. ปฏิบัติตามปกติทุกคน
- ค. นั่งเรียนร่วมกับเพื่อนที่เคยเรียนด้วยกัน
- ง. ให้ความสนิทสนมกับเพื่อนนักเรียนที่เคยเรียนด้วยมากกว่า

แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์

คำชี้แจง แบบประเมินนี้เป็นประโยคที่มีข้อความเกี่ยวข้องกับอารมณ์ และความรู้สึกที่แสดงออกในลักษณะต่าง ๆ ในขณะที่นักเรียนทำกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับเพื่อน ๆ ขอให้นักเรียนใส่เครื่องหมาย ✓ ที่ตรงกับตัวของนักเรียนมากที่สุด มี 4 คำตอบ สำหรับข้อความแต่ละประโยคคือ มากที่สุด = 4, มาก = 3, ปานกลาง = 2, น้อย = 1

- มากที่สุด หมายถึง นักเรียนแสดงออกตามรายการนั้นทุกครั้ง
 มาก หมายถึง นักเรียนแสดงออกตามรายการนั้นเกือบทุกครั้ง
 ปานกลาง หมายถึง นักเรียนแสดงออกตามรายการนั้นบ้างเป็นบางครั้ง
 น้อย หมายถึง นักเรียนแสดงออกตามรายการนั้นน้อยมากหรือไม่แสดงออกเลย

ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่.....

รายการ	ระดับความคิดเห็น			
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย
ด้านควบคุมตนเอง				
1) แม้ว่าฉันจะอยู่ในเหตุการณ์ที่มีแต่ความเครียด ฉันสามารถเก็บอารมณ์ให้สงบได้				
2) ฉันเข้าใจในความรู้สึกของตนเองที่เกิดขึ้นต่อเพื่อนในการทำงาน				
3) ฉันสามารถอดทนรอในการทำงานกลุ่มกับเพื่อนได้เพื่อความสำเร็จ				
4) เมื่อฉันถูกบังคับให้ทำในสิ่งที่ไม่ชอบ ฉันจะอธิบายเหตุผลจนเพื่อนยอมรับได้				
5) เมื่อฉันมีปัญหาเดือดร้อนใจ ฉันรู้สึกได้ว่าเกิดจากสาเหตุอะไร				
6) ฉันสามารถทำงานกลุ่มในหน้าที่รับผิดชอบมาเสร็จทันเวลาและถูกต้อง				
รวม				

รายการ	ระดับความคิดเห็น			
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย
ด้านเห็นใจผู้อื่น				
7) ฉันรู้ว่าเมื่อเพื่อนคนอื่นไม่สบายใจ ฉันจะพยายามพูดให้กำลังใจแก่เขา				
8) ฉันเห็นเพื่อนคนอื่นกำลังเสียใจหรือมีปัญหา ฉันสามารถสังเกตหรือรับรู้ได้				
9) ฉันเข้าใจความรู้สึกของเพื่อนในการทำงาน กลุ่มจากการฟังน้ำเสียงและสังเกตสีหน้าของเขา				
10) ฉันรู้ถึงความต้องการของเพื่อน ๆ ในการทำงานจากการเสนอความคิดเห็นร่วมกัน				
11) ฉันยอมรับได้ว่าเพื่อนคนอื่น ๆ ก็อาจจะมีเหตุผลที่ไม่พอใจได้ในการทำงานกลุ่มร่วมกับฉัน				
12) ฉันไม่สามารถยอมรับในสิ่งที่เพื่อนคนอื่นมีการเสนอความคิดในการทำงานกลุ่มที่ต่างจากฉัน				
รวม				

รายการ	ระดับความคิดเห็น			
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย
ด้านรับผิดชอบ				
13) ฉันสามารถแก้ไขงานกลุ่มได้ด้วยตนเอง ก่อนที่จะขอความคิดเห็นจากเพื่อน				
14) ฉันมีความหวังว่าเพื่อนๆจะช่วยแก้ปัญหาในการทำงานกลุ่มแทนฉันได้				
15) ฉันให้ความร่วมมือในการทำงานกลุ่มกับเพื่อนๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย				
16) ฉันพยายามปรับปรุงการทำงานของตนเองให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ				
17) ฉันเห็นคุณค่าน้ำใจที่เพื่อนมีต่อฉันในการทำงานกลุ่มร่วมกัน				
18) ถึงแม้ฉันจะเหนื่อยล้าไปบ้าง แต่ฉันก็มีความสุขเมื่อทำงานกลุ่มสำเร็จ				
รวม				

ภาคผนวก ง
คุณภาพเครื่องมือวิจัย

ตาราง 18 แสดงความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้จากแบบทดสอบ
วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ข้อที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			IOC	ผลการพิจารณา
	คนที่1	คนที่2	คนที่3		
1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
2	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
3	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
4	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
5	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
6	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
7	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
8	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
9	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
10	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
11	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
12	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
13	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
14	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
15	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
16	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
17	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
18	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
19	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
20	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
21	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
22	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
23	+1	0	+1	0.6	ใช้ได้
24	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้

ตาราง 18 (ต่อ)

ข้อที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			IOC	ผลการพิจารณา
	คนที่1	คนที่2	คนที่3		
25	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
26	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
27	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
28	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
29	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
30	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้

ตาราง 19 แสดงความสอดคล้องระหว่างลักษณะข้อคำถามกับพฤติกรรมที่ต้องการวัด
จากแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์

ข้อที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			IOC	ผลการพิจารณา
	คนที่1	คนที่2	คนที่3		
1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
2	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
3	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
4	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
5	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
6	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
7	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
8	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
9	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
10	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
11	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
12	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
13	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
14	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
15	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
16	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
17	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
18	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้

ตาราง 20 แสดงความสอดคล้องระหว่างลักษณะข้อคำถามกับพฤติกรรมที่ต้องการวัด
จากแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตย

ข้อที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			IOC	ผลการพิจารณา
	คนที่1	คนที่2	คนที่3		
1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
2	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
3	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
4	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
5	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
6	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
7	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
8	+1	0	+1	0.6	ใช้ได้
9	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
10	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
11	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
12	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
13	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
14	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
15	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
16	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
17	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
18	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
19	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
20	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้

ตาราง 21 ค่าอำนาจจำแนก (B) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ข้อที่	B	สรุป	ข้อที่	B	สรุป
1	0.37	ใช้ได้	16	0.42	ใช้ได้
2	0.26	ใช้ได้	17	0.20	ใช้ได้
3	0.31	ใช้ได้	18	0.25	ใช้ได้
4	0.34	ใช้ได้	19	0.47	ใช้ได้
5	0.26	ใช้ได้	20	0.26	ใช้ได้
6	0.31	ใช้ได้	21	0.31	ใช้ได้
7	0.37	ใช้ได้	22	0.39	ใช้ได้
8	0.28	ใช้ได้	23	0.36	ใช้ได้
9	0.42	ใช้ได้	24	0.28	ใช้ได้
10	0.25	ใช้ได้	25	0.28	ใช้ได้
11	0.39	ใช้ได้	26	0.37	ใช้ได้
12	0.43	ใช้ได้	27	0.23	ใช้ได้
13	0.31	ใช้ได้	28	0.26	ใช้ได้
14	0.31	ใช้ได้	29	0.31	ใช้ได้
15	0.31	ใช้ได้	30	0.31	ใช้ได้

ตาราง 22 ค่าอำนาจจำแนก (B) ของแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตย

ข้อที่	B	สรุป	ข้อที่	B	สรุป
1	0.26	ใช้ได้	11	0.36	ใช้ได้
2	0.37	ใช้ได้	12	0.39	ใช้ได้
3	0.34	ใช้ได้	13	0.42	ใช้ได้
4	0.31	ใช้ได้	14	0.34	ใช้ได้
5	0.31	ใช้ได้	15	0.31	ใช้ได้
6	0.36	ใช้ได้	16	0.37	ใช้ได้
7	0.34	ใช้ได้	17	0.26	ใช้ได้
8	0.37	ใช้ได้	18	0.20	ใช้ได้
9	0.34	ใช้ได้	19	0.37	ใช้ได้
10	0.37	ใช้ได้	20	0.31	ใช้ได้

ตาราง 23 แสดงผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้แบบโยนิโสมนสิการ

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D	ผลการพิจารณา
สาระสำคัญ			
1. แสดงถึงสาระที่เป็นแก่นของเรื่อง.....	4.33	.57	เหมาะสมมาก
2. สอดคล้องและครอบคลุมกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง..	3.67	.58	เหมาะสมมาก
3. สอดคล้องและครอบคลุมกับจุดประสงค์การเรียนรู้.....	4.33	.58	เหมาะสมมาก
4. สอดคล้องและครอบคลุมกับสาระการเรียนรู้.....	4.33	.58	เหมาะสมมาก
ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง			
5. สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้.....	3.67	.58	เหมาะสมมาก
6. เหมาะสมกับระดับความสามารถของนักเรียน.....	3.33	1.53	เหมาะสม
7. เหมาะสมกับกระบวนการเรียนการสอนของวิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ.....	4.00	1.00	ปานกลาง เหมาะสมมาก
จุดประสงค์การเรียนรู้			
8. สอดคล้องกับสาระสำคัญ.....	4.33	.58	เหมาะสมมาก
9. สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง.....	4.00	1.00	เหมาะสมมาก
10. สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้.....	4.33	1.00	เหมาะสมมาก
11. นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้.....	4.00	.58	เหมาะสมมาก
สาระการเรียนรู้			
12. สอดคล้องกับสาระสำคัญ.....	4.00	1.00	เหมาะสมมาก
13. สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง.....	3.67	.58	เหมาะสมมาก
14. สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้.....	4.33	.58	เหมาะสมมาก
15. นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้.....	4.00	1.00	เหมาะสมมาก
16. น่าสนใจและเป็นประโยชน์ต่อนักเรียน.....	4.67	.58	เหมาะสมมากที่สุด

ตาราง 23 (ต่อ)

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D	ผลการพิจารณา
กิจกรรมการเรียนรู้			
17. สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง.....	4.00	1.00	เหมาะสมมาก
18. น่าสนใจ จูงใจให้นักเรียนกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ และเข้าร่วมกิจกรรม.....	4.33	1.15	เหมาะสมมาก
19. นักเรียนได้ฝึกกระบวนการคิดในการทำงานด้วยตนเอง.....	4.33	.58	เหมาะสมมาก
20. เป็นการส่งเสริมกระบวนการทำงานกลุ่มร่วมกันระหว่างนักเรียน.....	4.67	.58	เหมาะสมมากที่สุด
21. นักเรียนได้ใช้กระบวนการคิดในการแสวงหาความรู้.....	4.00	.00	เหมาะสมมาก
22. นักเรียนได้ฝึกคิดในการเรียนรู้เพื่อหาคำตอบร่วมกันภายในกลุ่ม.....	4.67	.58	เหมาะสมมากที่สุด
23. เป็นไปตามการจัดการเรียนรู้วิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ.....	4.33	.00	เหมาะสมมาก
24. ส่งเสริมให้นักเรียนนำความรู้ด้านการคิดไปประยุกต์ใช้ในด้านอื่นต่อไป.....	4.00	.58	เหมาะสมมาก
สื่อการเรียนรู้			
25. สอดคล้องกับกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบโยนิโสมนสิการ.....	4.33	.00	เหมาะสมมาก
26. เหมาะสมกับวัย ความสนใจ และความสามารถของนักเรียน.....	4.00	.58	เหมาะสมมาก
27. ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ บรรลุผลที่คาดหวัง.....	4.33	1.00	เหมาะสมมาก

ตาราง 23 (ต่อ)

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D	ผลการพิจารณา
การวัดผลประเมินผล			
28. วิธีการวัดผลประเมินผลสอดคล้องและครอบคลุม ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง.....	3.67	1.15	เหมาะสมมาก
29. เครื่องมือวัดสอดคล้องกับวิธีวัด.....	4.00	1.00	เหมาะสมมาก
30. เครื่องมือวัดสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ แบบโยนิโสมนสิการ.....	4.00	1.00	เหมาะสมมาก
31. เกณฑ์การประเมินสอดคล้องกับระดับความสามารถ ของนักเรียน.....	4.33	.58	เหมาะสมมาก
รวม	4.12	.59	เหมาะสมมาก

ตาราง 24 แสดงผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D	ผลการพิจารณา
สาระสำคัญ			
1. แสดงถึงสาระที่เป็นแก่นของเรื่อง.....	4.33	.58	เหมาะสมมาก
2. สอดคล้องและครอบคลุมกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง..	3.67	.58	เหมาะสมมาก
3. สอดคล้องและครอบคลุมกับจุดประสงค์การเรียนรู้.....	4.67	.58	เหมาะสมมากที่สุด
4. สอดคล้องและครอบคลุมกับสาระการเรียนรู้.....	3.67	.58	เหมาะสมมาก
ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง			
5. สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้.....	3.67	.58	เหมาะสมมาก
6. เหมาะสมกับระดับความสามารถของนักเรียน.....	3.33	1.53	เหมาะสม
7. เหมาะสมกับกระบวนการเรียนการสอนของวิธีสอนแบบปกติ.....	3.67	.58	เหมาะสมมาก
จุดประสงค์การเรียนรู้			
8. สอดคล้องกับสาระสำคัญ.....	4.33	.58	เหมาะสมมาก
9. สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง.....	4.33	1.00	เหมาะสมมาก
10. สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้.....	4.00	.58	เหมาะสมมาก
11. นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้.....	4.33	.58	เหมาะสมมาก
สาระการเรียนรู้			
12. สอดคล้องกับสาระสำคัญ.....	3.67	1.00	เหมาะสมมาก
13. สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง.....	4.00	.58	เหมาะสมมาก
14. สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้.....	3.67	.58	เหมาะสมมาก
15. นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้.....	4.33	.58	เหมาะสมมาก
16. น่าสนใจและเป็นประโยชน์ต่อนักเรียน.....	3.67	.00	เหมาะสมมาก

ตาราง 24 (ต่อ)

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D	ผลการพิจารณา
กิจกรรมการเรียนรู้			
17. สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง.....	5.00	1.00	เหมาะสมมากที่สุด
18. จูงใจให้นักเรียนกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้และเข้าร่วมกิจกรรม.....	4.00	.58	เหมาะสมมาก
19. นักเรียนได้ฝึกการทำงานเป็นกลุ่ม.....	3.67	.00	เหมาะสมมาก
20. เป็นการส่งเสริมกระบวนการทำงานกลุ่มร่วมกัน	4.00	.58	เหมาะสมมาก
21. นักเรียนได้ฝึกหาคำตอบร่วมกันภายในกลุ่ม.....	4.33	.58	เหมาะสมมาก
22. เป็นไปตามการจัดการเรียนรู้วิธีสอนแบบปกติ.....	4.33	.58	เหมาะสมมาก
สื่อการเรียนรู้			
23. สอดคล้องกับกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบปกติ....	4.33	1.00	เหมาะสมมาก
24. เหมาะสมกับวัย และความสามารถของนักเรียน.....	4.33	.58	เหมาะสมมาก
25. ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ บรรลุผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง.....	4.00	.58	เหมาะสมมาก
การวัดผลประเมินผล			
26. วิธีการวัดผลประเมินผลสอดคล้องและครอบคลุมผล การเรียนรู้ที่คาดหวัง.....	3.67	1.15	เหมาะสมมาก
27. เครื่องมือวัดสอดคล้องกับวิธีวัด.....	3.33	.58	เหมาะสมปานกลาง
28. เครื่องมือวัดสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้แบบ ปกติ.....	3.67	.58	เหมาะสมมาก
29. เกณฑ์การประเมินสอดคล้องกับระดับความสามารถ ของนักเรียน.....	4.00	.00	เหมาะสมมาก
รวม	4.00	.63	เหมาะสมมาก

ตาราง 25 ค่าความเที่ยงของแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์

***** Method 1 (space saver) will be used for this analysis *****

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item - Total Correlation	Alpha if Item Deleted
ข2	47.8710	50.3828	.5340	.8341
ข3	47.8710	52.5828	.4909	.8369
ข4	47.2903	54.4129	.3427	.8431
ข6	47.9355	51.6624	.4534	.8384
ข9	47.7097	52.6796	.4364	.8392
ข11	47.3871	52.3118	.4334	.8393
ข13	47.7097	52.2129	.4498	.8385
ข14	47.7419	49.4645	.7334	.8249
ข16	47.7742	54.1140	.2609	.8482
ข17	47.5806	52.5849	.4812	.8373
ข21	47.8065	50.7613	.5638	.8328
ข24	47.3871	53.7118	.3353	.8438
ข25	47.8387	54.0065	.2657	.8480
ข26	47.8710	52.7161	.4775	.8375
ข27	47.2903	52.6796	.4208	.8399
ข29	47.4194	52.8516	.4262	.8396
ข30	47.3871	52.7118	.3988	.8410
ข34	47.2581	51.8645	.5526	.8342

Reliability Coefficients

N of Cases = 31.0

N of Items = 18

Alpha = .85

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - สกุล	นางสาวสุภาพร ลุสิดา
เกิดวันที่	31 ธันวาคม พ.ศ. 2523
สถานที่เกิด	292 หมู่ 1 ตำบลระหาน อำเภอบึงสามัคคี จังหวัดกำแพงเพชร 62210
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	318/8 ถนนสีหราชเดโชชัย ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก 65000
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2542	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนระหานวิทยา อำเภอบึงสามัคคี จังหวัดกำแพงเพชร
พ.ศ. 2546	ศิลปศาสตรบัณฑิต (การพัฒนาชุมชน) คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม จังหวัดพิษณุโลก
พ.ศ. 2547	ประกาศนียบัตรวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม จังหวัดพิษณุโลก
พ.ศ. 2550	ครุศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน) มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จังหวัดพิษณุโลก